

ABORCJA NA GLINIANYCH
NOGACH s. 20

WYBRANA
PRZEZ BOGA s. 34

KS. CHROSTOWSKI: BIBLIA
NA PUSTYNI JUDZKIEJ s. 18

18.04.2021

nr 16 (807)

cena 5 zł
(w tym 8% VAT)

NR INDEKSU 205 109

ISSN 1734-9079

www.idziemy.pl

idziemy

**Słowo,
które zmienia życie**

s. 12

WYDAWNICTWO IPN

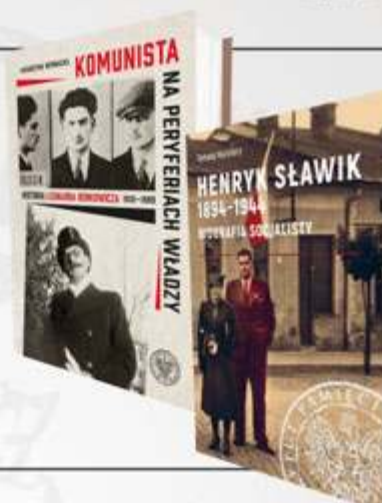
HISTORIA
PAMIĘĆ
TOŻSAMOŚĆ

Monografie

Biografie

Dokumenty

Słowniki

Wspomnienia

Albumy

Zostań w domu i kup na

ipn.poczytaj.pl

ks. Henryk Zieliński

Księga odpieczętowana

Wśród wielu praktyk ascetycznych w Opus Dei jest również i ta, aby przez jakiś czas czytać tylko wczorajsze gazety. Robił tak sam twórca tej wspólnoty kościelnej, św. Josemaria Escriva. Wczorajszą gazetę czyta się bowiem inaczej niż tę najświeższą. Wiele jednodniowych sensacji przestaje mieć jakiegokolwiek znaczenie i można je opuścić. Pozostaje przeczytać tylko to, co oparło się próbie czasu.

Dlatego szczególnie warto czytać tygodniki! Tym bardziej warto czytać książki – zwłaszcza klasykę polskiej i światowej literatury, poczynając od Homera aż po Miłosa. Nade wszystko zaś warto czytać Biblię, czyli Stary i Nowy Testament. W chrześcijańskiej wersji oparła się ona nie tylko próbie czasu, analogicznie do Biblii żydowskiej, ale przeszła również test uniwersalizmu. Nie ma innej książki tak ważnej dla ludzkości, sprzedającej się w tak wielu egzemplarzach i tłumaczonej na tak wiele języków. W odróżnieniu od Biblii hebrajskiej nie jest ona Księgą Świętą jednego tylko narodu. Dzięki Jezusowi Chrystusowi stała się przesłaniem dla całej ludzkości. To poniekąd naturalna konsekwencja Bożego natchnienia Biblii, bo Bóg, który zamykałby się w swoim przesłaniu i działaniu do tylko jednego narodu, nie byłby prawdziwym Bogiem.

Objawienie się Boga dokonało się jednak w konkretnym czasie i miejscu na ziemi. Ma to swoje konsekwencje. Słowo Boże zostało wyrażone w językach konkretnych narodów: Hebrajczyków, Aramejczyków i Greków. Bazuje na charakterystycznych dla nich doświadczeniach i kodach kulturowych. Jest obleczone we właściwe dla ich kultur słownictwo oraz formy literackie i jest nacechowane osobistymi predyspozycjami natchnionych autorów, którzy zostali przez Boga wybrani jako świadome i wolne narzędzia w przekazywaniu Jego Objawienia. Ale Biblia nie jest przez to Księgą zapieczętowaną dla całej reszty ludzkości. Chrystus, ukazany w obrazie apokaliptycznego Baranka, który godzien jest zerwać jej siedem pieczęci, ponieważ wszystkich nas odkupił swoją Krwią (por. Ap 5, 1-10), otworzył ją dla całej ludzkości. W Nim jest pełnia Bożego ob-

jawienia (por. Hbr 1, 1-2), On jest wielonym Słowem Bożym i główną treścią Biblii – również Starego Testamentu (por. J 5, 39). Kto zatem odnajduje w Biblii Chrystusa, ten odczytuje jej najgłębszy sens, choćby nie rozumiał części słów i historycznych kontekstów.

Dlatego trzeba czytać Biblię, nawet jeśli biblijnych kodów kulturowych nie

wyssało się z mlekiem matki, jak piszący u nas ks. Jacek Stefański, ani nie jest się erudyta tej klasy co często publikujący u nas ks. prof. Waldemar Chrostowski. Z wiedzy ekspertów warto korzystać, bo oni poszerzają nasze horyzonty. Trzeba jednak Pismo Święte czytać nade wszystko z Kościołem i w Kościele, w którym żyje i działa Chrystus. Biblia jest bowiem czymś więcej niż tylko bestsellerem światowej literatury. Powstała nie po to, aby zachwycać pięknem języka i zaskakiwać ludzką mądrością, ale by objawiać Boga, uczyć nas, jak żyć, i nas uświęcać.

Sposobów i możliwości czytania Biblii jest wiele. Mamy też wiele jej tłumaczeń na nasz język ojczysty. Za ks. prof. Chrostowskim zalecam rozpoczęcie lektury od Ewangelii, bo tam jest klucz do całej Biblii. Dopiero po przeczytaniu Nowego Testamentu warto przejść do Księgi Rodzaju i czytać po kolei, nawet jeśli nie wszystko się rozumie. Słowo Boże działa w nas i nas uświęca również wtedy, gdy nie wszystko z Niego pojmujemy. Do pobożnego czytania, a nie do studiów, najlepiej wziąć Biblię Tysiąclecia. Nie dlatego, że jest to najlepsze tłumaczenie, bo – szczególnie w ostatnim wydaniu – chyba nie jest, ale dlatego, że jest to wersja, z której korzystamy w liturgii Kościoła. Ważne jest, aby to, co słyszymy w liturgii i co czytamy w domu, współbrzmiało ze sobą – w tym również wyraża się czytanie Biblii z Kościołem i w Kościele.

Ta jedna Biblia, która służy do nabożnej lektury, nie powinna stać w bibliotece wśród innych książek, a nawet wśród tłumaczeń i opracowań Pisma Świętego. Powinna być na miejscu honorowym i widocznym dla wszystkich domowników i gości. Pochodzący z rabinackiej rodziny Roman Brandstaetter pisał, że w jego domu nikt nie musiał pytać, gdzie jest Biblia, bo wszyscy wiedzieli: leżała na specjalnym stoliku przy fotelu dziadka. Każdy mógł podejść, wziąć i przeczytać kilka zdań, gdy tylko miał taką potrzebę. Warto ten pomysł powielić w naszych domach. Chodzi o to, żeby Bóg był w nich obecny przez swoje Słowo.

henryk.zielinski@idziemy.com.pl

18.04.2021 **idziemy** w numerze:

TEMAT TYGODNIA

Chleb z nieba s. 10

Słowo, które zmienia życie s. 12

Biblia na Pustyni Judzkiej s. 18

NA CZASIE

COVID i co dalej? s. 9

Aborcja na glinianych nogach s. 20

Wybrana przez Boga s. 34

Dla Jemenu s. 42

NASZE SPRAWY

Traktat, z którego nikt się nie cieszył s. 36

Kto usunie kleszcza s. 43

Becikowe s. 44

Program TV s. 47

MOJA WIARA

Weź i czytaj s. 8

Święty Józef i Rachel s. 38

Wybrany s. 23

Świętowanie niedzieli s. 24

Odszedł wielki artysta s. 54

Czytanie nie kończy się na papierze! Najnowsze wiadomości i opinie na stronie www.idziemy.pl.

E-wydanie tygodnika można zakupić na stronach: www.eprasa.pl, www.egazety.pl.

Polsat News to jedyna komercyjna stacja telewizyjna relacjonująca południowy program z modlitwą „Anioł Pański”. Po trzynastu latach przygotowaliście nową formułę, dlaczego?

W czasie pandemii przed rokiem Polsat News zdecydował się transmitować Mszę św. ze Świątyni Opatrzności Bożej w Warszawie w niedzielę o godz. 9, potem w Polsat Rodzina Msze św. dla dzieci. Okazało się, że mamy coraz więcej widzów, którzy chcą oglądać przekazy i programy religijne w telewizji komercyjnej, stąd teraz pomysł na nowe otwarcie w południowym niedzielnym programie „Angelus”, czyli „Anioł Pański”.

for. arch. M. Ziętkiewicz

blii dotarli poprzez malarstwo. Sztuka wyrasta z Biblii – prezentowanie przesłania biblijnego z udziałem sztuki podkreśla tę tożsamość.

Podczas dzisiejszego kazania na Mszy św. w rocznicę katastrofy smoleńskiej bp Michał Janocha posłużył się wymownym opisem Antychrysta: przywołał cudowny fresk z Orvieto, autorstwa Luca Signorellego, na którym Antychryst wygląda jak Jezus, brakuje mu jednak ran, które nosi Zbawiciel. W naszym studiu możliwe jest pokazanie slajdów tego przedstawienia.

By móc odczytać właściwie jakiegokolwiek obraz, który dotyka tematyki religijnej,

Angelus w Polsat News

Z **Małgorzatą Ziętkiewicz**, prowadzącą program „Angelus” w Polsat News, rozmawia Irena Świerdzewska

Jaki program chcecie tworzyć?

Program zaczyna się od transmisji modlitwy „Anioł Pański” z Watykanu, a w okresie wielkanocnym „Regina coeli” z Ojcem Świętym Franciszkiem. Kiedy startowaliśmy z nową formułą „Angelusa” 7 marca, papież odbywał pielgrzymkę do Iraku. Przybliżaliśmy realia regionu ogarniętego dziś konfliktami, w którym rodziło się pierwotnie chrześcijaństwo. „Angelus” trwa 30 minut. Nie chcemy, by był to kolejny program publicystyczny, w którym rozmawia się głównie o wadach księży. Założyliśmy, że program będzie przybliżał to, co dzieje się podczas Mszy św. Skupiamy się na rozważaniu Ewangelii i dwóch pozostałych niedzielnych czytań liturgicznych z danego tygodnia.

Kogo zapraszacie do studia do komentowania czytań biblijnych i wydarzeń z życia Kościoła?

Gośćmi są osoby, które są powszechnie uznanymi autorytetami: biskupi, księża, profesorowie Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, bibliści, politolodzy i etycy. Sięgamy po najlepszych ekspertów z możliwych, jacy są w Polsce. Dotychczas gościli u nas m.in. bp Jacek Grzybowski, ks. prof. Piotr Mazurkiewicz. Kiedy dzwonię z zaproszeniem do studia, spotykam się z dużą życzliwością i otwartością, chociaż dla kapłanów godz. 12 w niedzielę na spotkanie jest trudna. Większość księży, biskupów powinna być w tym czasie w kościele, a nie w telewizji. Okazuje się, że jest to do pokonania. Kapłani, którzy o godz. 12 kończyli sprawowanie Eucharystii, pięć minut później przez Skype’a łączą się z nami, a inni po zakończeniu udziału

w programie o godz. 12.30 udawali się sprawować Mszę św. Osoby zajęte wieloma obowiązkami znajdują czas, by połączyć się z nami, jak s. Michaela Rak z Hospicjum im. bł. ks. Michała Sopoćki w Wilnie.

W programie dużo jest odniesień do sztuki i kultury. Dlaczego przyjęła Pani taką formułę?

Wcześniej przygotowywałam w Polsat News relacje z wydarzeń religijnych, z obchodów świąt Bożego Narodzenia, Wielkanocy, świąt maryjnych. Także relacje z wydarzeń związanych ze sztuką chrześcijańską, np. ostatnio z wystawy Szymona Czechowicza, mistrza baroku w Krakowie, gdzie opowiadaliśmy Pasję wg Czechowicza, czy z wystawy o Madonnach prezentowanej w Muzeum Narodowym. Te informacje przyciągały widzów, dało się odczuć „głód” widza na tego typu przestrzeń. Stąd pomysł, by program łączył przekaz ewangeliczny z obrazem, dźwiękiem, jaki może zaoferować telewizja. W interpretacji scen z Ewangelii pomagać więc będą nadal arcydzieła sztuki chrześcijańskiej.

Jak Pani zdaniem takie połączenie może dotrzeć do współczesnego widza?

To właśnie sztuka przez długi czas była jedynym dostępnym komentarzem Słowa Bożego, pozwalającym wiernym zrozumieć ewangeliczny przekaz Biblii. Od lat amatorstwo interesuje się sztuką. Spotykałam też na swojej drodze ludzi, którzy do Bi-

trzeba wiedzieć, co przedstawia jego symbolika. Na przykład na wystawie prezentującej arcydzieła z Watykanu, przygotowanej na stulecie urodzin św. Jana Pawła, znajduje się mój ulubiony obraz Guido Reniego „Apostoł Mateusz i Anioł”. Trudno zrozumieć obecność Anioła, jeśli się nie wie, że Mateusz nie potrafił pisać. Anioł prowadził jego rękę i dyktował święte słowa.

Decydujemy się w naszej stacji także na tego typu edukację.

Zrealizowała Pani dotychczas siedem wydań „Angelusa”. Jaki jest odzew widzów na program?

Bardzo dobre reakcje widzów – zaledwie po kilku programach nowego formatu – to na pewno

znakomity sprawdzian dla autora. I bardzo się z nich cieszę. Daj Boże, że ten rodzaj opowiadania chrześcijańskich newsów, zanurzonych w Biblię i historię sztuki, stworzy nową jakość w programach telewizji komercyjnych. Oby się

to sprawdziło. Dziś „Angelus” sam w sobie jest już nową jakością – sadzę, że to jedyny taki program w komercyjnej telewizji na świecie. Realizujemy prawdziwą misję – w podwójnym znaczeniu tego słowa.

Cały czas trzeba pracować nad tym, by dotrzeć do jak największej liczby widzów, bo program „Angelus” poza dostarczaniem informacji może także służyć ewangelizacji.

fot. Biuro Prasowe Archidiecezji Krakowskiej

usiłuje się dążyć do przebaczenia i pojednania – zarówno w życiu osobistym, jak i całego narodu – mówił abp Marek Jędraszewski. I dodał: – Pragniemy prosić Najlepszego Ojca, abyśmy dali się przeniknąć Jego Miłości miłosiernej – abyśmy z ogromną wdzięcznością wobec Niego mogli od-

Dzwony Nadziei z Łagiewnik

To, że istnieje taka przyszłość, że istnieje zbawienie, że dostąpimy miłosierdzia, sprawia, że już teraz zmienia się nasza teraźniejszość – mówił abp Marek Jędraszewski w sanktuarium Bożego Miłosierdzia w krakowskich Łagiewnikach. Metropolita krakowski w Święto Bożego Miłosierdzia poświęcił „Dzwony Nadziei” dla Oceanii.

Odwołując się do „Pieśni o Bogu ukrytym” Karola Wojtyły, abp Marek Jędraszewski na początku Mszy św. pytał, gdzie dzisiaj, w 2021 r., przebywa Miłość. Metropolita krakowski zwrócił uwagę, że od

przeszło roku doświadczani pandemią koronawirusa, prosimy Boga o łaskę miłosierdzia dla tych, którzy zmagają się z chorobami, którzy cierpią, którzy odchodzą; a także za tych, którzy ich wspierają, którzy są tuż obok.

– Dzisiaj Miłość przebywa również wszędzie tam, gdzie pragnie się pamiętać o Smoleńsku, o Katyniu, o innych miejscach polskiej martyrologii, by na pamięci o nich budować lepszą przyszłość naszej ojczyzny. Dzisiaj Miłość przebywa wszędzie tam, gdzie uczciwie, w duchu prawdy i z wzajemnym szacunkiem

kryć, że ta Miłość przebywa także w nas samych.

Na zakończenie Mszy św. metropolita krakowski odmówił Akt zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu, wypowiedziany w Łagiewnikach przez św. Jana Pawła II w 2002 r. Poświęcone w czasie Mszy św. „Dzwony Nadziei” zostały ufundowane przez Apostołów Miłosierdzia w Australii: dla katedry Niepokalanego Poczęcia w stolicy Samoa, Apia, gdzie znajduje się siedziba Centrum Bożego Miłosierdzia na Oceanii, i dla bazyliki św. Antoniego z Padwy w stolicy Tongo, Nuku'alofa.

Kaplica Mieszka I

Na 14 kwietnia, narodowe Święto Chrztu Polski, zapowiedziano poświęcenie przez abp. Stanisława Gądeckiego ołtarza w pochodzącym z XV w. kościele Najświętszej Maryi Panny in Summo w Poznaniu. Na zewnętrznie wyremontowanej świątyni ukazano bryłę najstarszej polskiej kaplicy, zbudowanej dla Mieszka I i Dobrawy. Gotycki kościół NMP in Summo, czyli na Zamku, wzniesiono na dawnych, przedromańskich murach pałacu oraz kaplicy Mieszka I i Dobrawy, w księżęj części grodu poznańskiego.

Specjalna instalacja wykonana na zewnątrz kościoła w skali 1:1 odzwierciedla zarys kaplicy i przeszłość tego miejsca. „Świątynia jest niewielka, zawiera zaledwie 10 metrów kwadratowych we wnętrzu, co wyraźnie wskazuje na to, że dostęp do niej miał tylko książę, książęca małżonka i chrześcijanie z otoczenia” – podkreśla prof. Hanna Kóčka-Krenz.

Krzysztof Ziemięcki

Usprawiedliwiane przez innych, tylko dlatego że „wpadka” dotyczyła „nie lubianego” przez nich prezydenta.

Wątpliwości nie rozwiąły tłumaczenie i zapewnienia prezydenckiego rzecznika. Do kpin przyłączyło się również grono doświadczonych polityków. Sytuację zmieniło

my w czasach, kiedy mówiąc żartobliwie, rząd nie ma czasu na rządzenie, bo musi non stop odpierać ataki opozycji. A opozycja nie ma czasu choćby na przygotowanie własnych czytelnich i konkurencyjnych pomysłów na rządzenie, bo musi co kilka godzin ogłaszać wszystkim jeszcze nie przekonany, „jak jest źle”.

Co najgorsze, przeciwnikom próbuje się już odebrać nie tylko godność, ale wręcz prawo do istnienia. Dehumanizuje się tych, którzy się z wielu powodów nie podobają. Widzimy to co roku w okolicach 10 kwietnia. Myli się ten, kto uważa, że to minie. Dotyczy to nie tylko „tych na górze”, którzy próbują rządzić. Ten, kto obserwuje młodzież,

wie, z jaką łatwością dziś np. w internecie obrażają się rówieśnicy.

Ale nam nie wolno nigdy tracić nadziei, trzeba zna-

leźć siły, by ten zły stan rzeczy zmienić. Niech za puentę posłużą mądre słowa biskupa pomocniczego diecezji warszawsko-praskiej. Przy ołtarzu polo-

Nie wolno nigdy tracić nadziei, trzeba znaleźć siły, by ten zły stan rzeczy zmienić.

wym Domu Świętej Faustyny w Ostrówku w Niedzielę Miłosierdzia Bożego bp Jacek Grzybowski podkreślał, że „świata na swoich barokach nie trzymają wielcy politycy z pierwszych stron gazet, wielkie koncerny i armie, ale czciciele Bożego Miłosierdzia. Zazwyczaj anonimowi”. Starajmy się zatem w tej wspólnotcie być, a wtedy zmienimy wszystko.

Autor jest dziennikarzem TVP

Próba zmiany

Po opublikowaniu przez Kancelarię Prezydenta fotografii w internecie rozgorzała dyskusja dotycząca tego, w jaki sposób głowa państwa rozmawiała z królem Jordanii. Wątpliwości budziło podłączenie widocznego na zdjęciu telefonu do sieci.

Pół biedy, gdyby część znanych dziennikarzy ograniczyła się tylko do żartobliwych komentarzy. Niestety, były to zazwyczaj mocne inwektywy.

powiększenie zdjęcia i przeprosiny jednego z dziennikarzy za to, że dał się „oszuścić”. Sprawa ucichła dopiero na drugi dzień. Choć ta „historia” zapewne będzie żyła długim życiem.

Sytuacja ta pokazuje stan, w jakim znalazła się dziś duża grupa mediów, dziennikarzy i polityków. Nasz świat podzielił się na obozy i sekty, dla których, jeśli fakty nie zgadzają się z prawdą, to tym gorzej dla faktów! Żyje-

W SKRÓCIE

■ Franciszek odwiedzi Słowację.

Prezydent Słowacji Zuzana Čaputová zapowiedziała w prywatnej telewizji TV-JOJ, że papież Franciszek odwiedzi stolicę kraju, Bratysławę, we wrześniu. Najprawdopodobniej Ojciec Święty przybędzie do stolicy Słowacji po niedzieli 12 września, gdy będzie przewodniczył zamknięciu Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego, który odbędzie się w Budapeszcie na Węgrzech.

■ Bliżej beatyfikacji Schumana.

Stolica Apostolska może w czerwcu ogłosić dekret o heroiczności cnót Roberta Schumana – donosi francuski dziennik „Ouest-France”, powołując się na kard. Marcello Semeraro, prefekta Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych. Byłby to ważny krok na drodze do beatyfikacji jednego z ojców założycieli Unii Europejskiej.

■ **Czas wrócić.** Arcybiskup Nowego Jorku wezwał katolików do powrotu na niedzielne Msze św. w kościołach. Kard. Timothy Dolan przyznał, że w ciągu minionego roku ostrożność w związku z pandemią nakazywała nieobecność i osoby podatne na zakażenie – np. ludzie starsi – wciąż mogą czuć się usprawiedliwione, pozostając w domu. Jednak wielu katolików podjęło publiczną aktywność, a mimo to nie pojawia się w świątyniach. Hierarcha postawił pytanie: „czy większość z nas nie chodzi do restauracji”, do sklepu, do kosmetyczki, nie spotyka się z rodziną i przyjaciółmi? „Czas więc wrócić na Mszę” – stwierdził metropolita nowojorski.

■ Kiko wyzdrowiał.

Liczący 82 lata współzałożyciel Drogi Neokatechumenalnej Kiko Argüello został we wtorek wypisany ze szpitala w Madrycie i rekonwalescencję po przebytej chorobie COVID-19 będzie kontynuował w domu – podał kierownictwo Drogi Neokatechumenalnej.

■ **Wielka ewakuacja.** W związku z zagrożeniem erupcją wulkanu La Soufriere na wyspie St. Vincent władze zarządziły obowiązkową ewakuację mieszkających w pobliżu osób. Blisko 16 tys. ludzi ma opuścić czerwoną strefę i udać się m.in. na wycieczkowce, które przewiozą ich na inne wyspy.

■ **Planował zamach.** Policja aresztowała 37-letniego mężczyznę, który planował atak bombowy na punkt szczytu w Den Helder, mieście w północno-zachodniej Holandii. Prokuratura zarzuca mu przygotowywanie ataku terrorystycznego.

fol. PAP/EPN/Vatican Media Handout

STAŃMY SIĘ MIŁOSIERNI

„Skoro dostąpiliśmy miłosierdzia, stańmy się miłosierni. Bo jeśli miłość kończy się na nas samych, to wiara wysycha w bezowocnym przeżyciu wewnętrznym. Bez innych staje się odcieleśniona. Bez uczynków miłosierdzia zamiera. Pozwólmy, by wskrzesiły nas do życia pokój, przebaczenie i rany Jezusa miłosiernego. I prosimy

o łaskę, byśmy stali się świadkami miłosierdzia” – zachęcił Ojciec Święty podczas Eucharystii sprawowanej w Niedzielę Miłosierdzia Bożego w rzymskim kościele Santo Spirito in Sassia. Św. Jan Paweł II ustanowił tę świątynię miejscem szczególnego kultu Miłosierdzia Bożego. Kościół znajduje się w pobliżu placu św. Piotra.

ŚMIERĆ KSIĘCIA FILIPA

Brytyjski książę Filip, mąż królowej Elżbiety II, zmarł 9 kwietnia na zamku w Windsorze w wieku 99 lat. Mężem monarchini był przez ponad 73 lata.

Hołd księciu Filipowi oddali politycy brytyjscy, a także mężowie stanu z wielu państw świata. Kondolencje Elżbiecie II, za pośrednictwem sekretarza stanu Stolicy Apostolskiej kard. Pietro Parolina, przesłał także papież Franciszek. „Przypominając przywiązanie Księcia Filipa do małżeństwa i rodziny, jego wybitne zasługi w służbie publicznej oraz zaangażowanie w edukację i rozwój przyszłych pokoleń, Jego Świątobliwość poleca go miłosiernej miłości Chrystusa, naszego Odkupiciela” – napisał m.in. kard. Parolin.

fol. PAP/EPN/Karel Prinsloo

NA LINII FRONTU

fol. PAP/EPN/Presidential Press Service

Prezydent Ukrainy Wołodymyr Zełenski udał się do Donbasu na wschodzie kraju, gdzie spotkał się z wojskowymi na linii konfliktu zbrojnego z prorosyjskimi separatystami. W ostatnim czasie naruszane jest zawieszenie broni i w rezultacie wrogich ostrzałów zginęli i zostali ranni ukraińscy żołnierze. „Jako zwierzchnik Sił Zbrojnych Ukrainy chcę być z naszymi żołnierzami w trudnych czasach w Donbasie. Jadę na pozycje eskalacji” – napisał na Twitterze Zełenski.

fot. PAP/EP/Abir Sultan

OFIAROM HOLOKAUSTU

W Izraelu obchodzony był Dzień Pamięci Holocaustu. Jak co roku ku pamięci ofiar zawyły syreny, na dwie minuty zatrzymały się samochody, a ludzie przystanęli na ulicach. 7 kwietnia w zajmującym się pamięcią o Holokauście Instytucie Yad Vashem w Jerozolimie odbyły się główne uroczy-

stości. Zapalono sześć pochodni symbolizujących sześć milionów ofiar Zagłady. Przemawiający podczas ceremonii prezydent Izraela Reuven Rivlin przypomniał, że w kraju mieszka mniej niż 180 tys. ocalałych z Holocaustu, a 900 zmarło w ciągu ostatniego roku z powodu koronawirusa.

ZMARŁ BP PURWIŃSKI

W wieku 86 lat w nocy z 5 na 6 kwietnia zmarł pierwszy biskup kijowsko-żytomierski, a od prawie siedmiu lat biskup senior Jan Purwiński. Urodzony w 1934 r. przyszedł biskup po pracy w kołchozie wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Rydze, gdzie w 1961 r. przyjął święcenia kapłańskie. Przez szesnaście lat był wikarym w różnych parafiach, po czym w 1977 r. został proboszczem w miastach Indra i Krasław na Łotwie, w których większość stanowili Polacy. Jeszcze w 1977 r. otrzymał nominację na administratora parafii św. Zofii w Żytomierzu. Jan Paweł II w 1991 r. mianował go pierwszym biskupem żytomierskim, a 25 listopada 1998 r. – kijowsko-żytomierskim. Działał energicznie na rzecz stworzenia struktur diecezjalnych. W 2011 r. Benedykt XVI przyjął jego rezygnację z pełnionego urzędu. Bp Purwiński był gorliwym obrońcą i ostoją polskości na dawnych Kresach.

fot. archiwum

DREZNO BEZ TURYSTÓW

Podobnie jak niemal wszystkie miasta turystyczne na świecie niemieckie Drezno świeci pustkami. Z powodu pandemii zamknięte są wszystkie muzea, restauracje, kawiarnie, a także większość dużych skle-

pów. Na zdjęciu promenada spacerowo-widokowa Bruehlsche Terrace w centrum Drezna. O tej porze roku spacerują tu zazwyczaj tysiące mieszkańców miasta oraz turystów.

fot. PAP/EP/Filip Singer

■ **Hodowla insektów.** Władze Korei Płd. chcą rozwijać rynek owadów jako alternatywnego, bardziej przyjaznego dla środowiska źródła białka dla ludzi. Hodowla insektów ma się stać motorem napędowym krajowego przemysłu spożywczego – ogłosiło ministerstwo rolnictwa w Seulu. Jedzenie owadów nie jest dla Koreańczyków zupełną nowością. Jedną z popularnych przekąsek sprzedawanych na południowokoreańskich ulicach są beondegi – gotowane poczwarki jedwabnika, serwowane często w papierowych kubkach.

■ **Studia judaistyczne na Gregorianum.** Po raz pierwszy na papieskim uniwersytecie można będzie uzyskać pomagisterski licencjat kanoniczny ze studiów judaistycznych i relacji żydowsko-chrześcijańskich. Kongregacja ds. Edukacji Katolickiej wprowadziła taką możliwość na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim.

■ **Choroby Nawalnego.** Wadim Kobziew, adwokat uwięzionego lidera rosyjskiej opozycji Aleksieja Nawalnego, który uskarżał się na silne bóle pleców i nóg, powiedział, że lekarze stwierdzili u niego dwie przepukliny kręgosłupa. Nawalny, który kontynuuje strajk głodowy, zaczyna też tracić czucie w rękach.

■ **Zarzuty fałszerstwa.** Sąd w Lizbonie orzekł, że były premier Portugalii Jose Socrates będzie sądzony za fałszowanie dokumentów i pranie pieniędzy. Potwierdził też, że brał on udział w praktykach korupcyjnych, ale odrzucił możliwość postawienia mu zarzutów, gdyż te już się przedawniły.

■ **Kary śmierci w Arabii Saudyjskiej.** Władze Arabii Saudyjskiej poinformowały o wykonaniu kary śmierci na trzech żołnierzach należących do personelu ministerstwa obrony w Rijadzie skazanych za „zdradę stanu”. Arabia Saudyjska była w 2019 r. trzecim krajem na świecie, po Chinach i Iranie, gdzie przeprowadzono najwięcej egzekucji. W roku tym w Królestwie Arabii Saudyjskiej wykonano wyroki śmierci na 184 osobach.

■ **Areszt na kontenerowiec.** Egipskie władze poinformowały, że nie wypuszczą 400-metrowego kontenerowca Ever Given, który przez prawie tydzień w marcu blokował Kanał Sueski, zanim właściciel nie zgodził się na wypłatę odszkodowania.

Serwis przygotowany na podstawie PAP, KAI i RV

Anna Meetschen

Weź i czytaj!

fot. Pixabay

Wszyscy wiemy, że aby kogoś pokochać, trzeba go choć trochę poznać. Nie inaczej jest w naszej relacji z Jezusem: aby Go pokochać, musimy Go wprawdzie poznać. Jak? Czytając o Nim na kartach Pisma Świętego.

To takie proste i oczywiste, tyle razy o tym słyszeliśmy, a jednak tak trudno nam wziąć do ręki Biblię i zacząć czytać. Jak chętnie bierzemy do ręki romanse i kryminały, od których uginają się półki w kioskach i supermarketach, tak trudno nam się przemóc i otworzyć Księgę, którą chyba każdy wierzący ma w domu, aby być bliżej Tego, który jest sensem i celem naszego życia.

Wystarczy jednak uczynić pierwszy krok, aby spostrzec, jak Słowo Boże zaczyna działać w naszym życiu i je przemieniać; jak zaczynamy tęsknić za nim i jaki znajdujemy w nim pokój i ukojenie pośród szalejących wokoło nas burz. Przykładów przemiany życia dzięki lekturze Pisma Świętego na przestrzeni wieków mamy bardzo wiele. Jednym z najbardziej znanych jest przemiana św. Augusty-

na, który usłyszał: „Weź, czytaj!”. Natychmiast wziął do ręki List św. Pawła do Rzymian, zaczął czytać i w ten sposób rozpoczęło się jego nawrócenie.

Stąd też różne inicjatywy w Kościele – jak dziś są Niedziela Biblijna

i Tydzień Biblijny lub obchodzona w trzecią niedzielę zwykłą Niedziela Słowa Bożego, ustanowiona przez papieża Franciszka – mają nam

Wystarczy uczynić pierwszy krok, aby spostrzec, jak Słowo Boże zaczyna działać w naszym życiu i je przemieniać.

przypominać, że nie da się poznać Chrystusa bez sięgnięcia do Pisma Świętego. I wydaje się, że właśnie trudny czas pandemii, jaki przeżywamy, skłania do szukania otuchy i pokrzepienia w niezmiennym i trwałym Słowie Bożym. Pamiętamy, jak na początku pandemii wszyscy cytowali Psalm 91 „O Bożej opiece”, gdzie padają słowa: „Nie ułęknieś się strachu nocnego ani strzały za dnia lecącej, ani zarazy skradającej się w mroku, ani moru niszczącego w południe”.

Badania przeprowadzone latem ub.r. przez australijskiego badacza społecznego Marka McCrindle’a pokazały, że jedna czwarta badanych podczas pandemii czę-

ściej sięga po Pismo Święte. Okazuje się, że są również osoby, które w czasie lockdownu i izolacji nie tylko częściej czytają Pismo Święte, ale także je odręcznie przepisują. Tak uczynił pewien mężczyzna z Indii, który w ciągu 113 dni przymusowego zamknięcia w domu przepisał ręcznie całe Pismo Święte, a swój trud ofiarował Bogu za swoją ciężarną żonę.

Także w Polsce słysząc co jakiś czas o osobach przepisujących Biblię. I choć niektórym może się to wydawać stratą czasu, to te osoby więcej zyskują, niż gdyby robiły coś „konkretnego” w naszym mniemaniu. Czas spotkania z Bogiem, także na kartach Pisma Świętego, nigdy nie jest czasem straconym, ale zawsze wykorzystanym w najlepszy sposób. Tym bardziej cieszy, że dzieło rozkrzewiania Biblii nie ustąpiło z powodu pandemii. Jak podają Zjednoczone Towarzystwa Biblijne, w ubiegłym roku zrealizowano projekty tłumaczeniowe w 66 językach, podczas gdy po raz pierwszy Biblia została przetłumaczona na 46 języków. Tym samym cała Biblia może być po raz pierwszy czytana w ponad 700 językach. W sumie w 3435 językach można przeczytać przynajmniej jedną księgę Biblii, a na 1571 języków został już przełożony Nowy Testament. Oznacza to, że Towarzystwa Biblijne docierają do prawie 7,5 mld ludzi na całym świecie. Jednakże spośród ok. 7360 istniejących języków nadal nie ma tłumaczeń ksiąg biblijnych na prawie 4000 języków.

Pozostaje więc jeszcze dużo pracy do zrobienia, aby każdy mógł czytać i rozważać Słowo Boże w swojej własnej mowie. Tym bardziej doceniamy, że w Polsce mamy wiele różnych tłumaczeń Pisma Świętego na nasz ojczysty język. Nic, tylko weź i czytaj!

Zmarł kard. Cassidy

W wieku 96 lat zmarł australijski kard. Edward I. Cassidy, były przewodniczący Papieskiej Rady ds. Popierania Jedności Chrześcijan.

Urodził się 5 lipca 1924 r. w Sydney. Ukończył studia cywilne i pracował w Ministerstwie Transportu i Ruchu Drogowego. W lutym 1943 r. zaczął uczęszczać do St Dove's Seminary, Springwood, a od następnego roku do St Patrick's College, Manly, gdzie ukończył studia filozoficzno-teologiczne. Świecenia kapłańskie przyjął w 1949 r. w katedrze w Sydney, został włączony do prezbiterium diecezji Wagga Wagga.

Studiował prawo kanoniczne na Papieskim Uniwersytecie Laterańskim w Rzymie oraz dyplomację w Papieskiej Akademii Kościelnej. Po wstąpieniu do służby dyplomatycznej Stolicy Apostolskiej pracował na placówkach dyplomatycznych w Indiach, Irlandii, Salwadorku i Argentynie. W 1970 r., już jako nuncjusz i arcybiskup, pracował w Republice Chińskiej (Tajwan). Kolejne jego placówki dyplomatyczne to Bangladesz, Birma, RPA, Lesotho i Holandia.

W 1989 r. Jan Paweł II mianował go przewodniczącym Papieskiej Rady ds. Popierania Jedności Chrześcijan, a w 1991 r. kardynałem. W 2001 r. przeszedł na emeryturę i powrócił do Australii.

Pasterz wśród głodujących

Arcybiskup Hawany Dionisio Garcia odwiedził prowadzących od 20 dni strajk głodowy dysydentów z zakazanej na Kubie partii opozycyjnej Unia Patriotyczna Kuby. Abp Garcia chciał dowiedzieć się o ich stan zdrowia. Głodujący domagają się dopuszczenia funkcjonowania partii politycznych, dostępu do mediów państwowych oraz wolności słowa.

Dariusz Kowalczyk SJ

COVID i co dalej?

Uczestniczyłem niedawno w dyskusji, oczywiście on-line, na temat „Unia Europejska w dobie COVID-19: Perspektywa humanistyczno-filozoficzna i teologiczna”. Generalnie mam wrażenie, że pandemia nie spowodowała jakiegś zmiany idei. Wręcz przeciwnie! Wyostrzyła poglądy, które mieliśmy już przed COVID-em. I tak przeciwnicy państw narodowych, którzy marzą o zarządzaniu z Brukseli i Berlina „Związku Regionów Europejskich”, podkreślają, że pandemia pokazuje nam, iż potrzeba więcej „integracji”. Ci, dla których państwa narodowe są gwarancją wolności i demokracji realnej, to znaczy takiej, w której głos obywateli naprawdę się liczy, a nie jest tłamszony przez samozwańcze elity jako „populizm”, twierdzą coś przeciwnego, a mianowicie, że pandemia pokazała potrzebę państw narodowych. I nie brak im argumentów. Wszak Unia – delikatnie mówiąc – nie ma się czym pochwalić, jeśli chodzi o walkę z koronawirusem.

Bliski mi jest pogląd, że trzeba przemyśleć – i to nie tylko z powodu pandemii – struktury i działanie Unii, by wzmocnić dobro i wielostronne korzyści, jakie ona niesie, ale odejść od przeważających obecnie na salonach europejskich totalizujących, liberalno-lewicowych ideologii, które współpracę gospodarczą próbują wiązać m.in. z abor-

cją i agendą gender/LGBT. To samo dotyczy zresztą całego świata, to znaczy ogólnościowych organizacji i globalnych ekonomiczno-medialnych powiązań. Chciałbym, aby były to instytucje, które szanują różnorodność państw i starają się pomóc najsłabszym spo-

łecznościom, nie uzależniając ich coraz bardziej od wielkich i bogatych, ale dając narzędzia do samodzielnego rozwoju. Niestety, widać, że w Unii i ONZ pandemia nie zatrzymała ideologicznego obłędu; wręcz przeciwnie, neomarksisci zwarli szeregi i szerzą swą rewolucję z coraz większą zawziętością. A wielkie, coraz większe i coraz bardziej zideologizowane korporacje, choć usta mają pełne praw człowieka i pomocy wykluczonym, są bezwzględne w zdobywaniu rynków i niszczeniu małej i średniej konkurencji.

Zaczyna przeważać przekonanie, że nie da się wrócić do świata sprzed COVID-19 i że czeka nas zbudowanie nowego świata. Czym ma być ten „nowy świat”?

Niektórzy twierdzą, że wchodzimy w epokę pandemiczną, która szybko nie minie, a zatem będziemy musieli się dostosować na stałe do dynamiki pan-

demii, nie tylko COVID-19. W tej sytuacji stare problemy, jak nierówności społeczne, zmiany klimatyczne, niekontrolowana migracja ludności, spory kulturowe, przybiorą tylko na sile. Lockdownowe problemy psychiczne będą się mieszać z kłopotami gospodarczo-ekonomicznymi. Już dzisiaj widać, że tracą i będą tracić mali i średni, a pomnażać bogactwo będą najwięksi, szczególnie BigTech (Amazon, Apple, Facebook, Google i Microsoft), Big Pharma i potężna finansjera spekulacyj-

na. Kiedy słucham np. Billa Gatesa, który kreśli globalne wizje i nie czyni tego – jak sądzę – jedynie we własnym imieniu, to wyobrażam sobie przyszłość, w której coraz bardziej wszystko będzie w rękach nielicznych, ale niewyobrażalnie bogatych: polityka, media,

finanse, energia, produkcja leków, od których będziemy coraz bardziej uzależnieni, ale także produkcja nowej, syntetycznej żywności.

Czy będzie to świat nowego braterstwa, o którym mówi papież Franciszek, czy raczej jakiś orwellowski świat totalitaryzmu w białych rękawiczkach? Może świat, o którym czytamy w Księdze Apokalipsy: „Wszyscy otrzymują znamie na prawą rękę lub na czoło, że nikt nie może kupić ni sprzedać, kto nie ma znamienia” (Ap 13, 16-17). W takim świecie wiara religijna jest akceptowana jedynie wtedy, gdy wpisuje się w obowiązujący system. W przeciwnym razie jest na różne sposoby wypychana z przestrzeni publicznej, czy też wprost zwalczana jako szkodliwa. Tym bardziej trzeba „natchnionej” refleksji, jak w tej sytuacji być Kościołem. To, co się dzieje w Kościele w Europie, nie napawa optymizmem. Myślę tu m.in. o tzw. synodzie w Niemczech. Jego protagoniści domagają się błogosławienia par homoseksualnych, święcenia kobiet, bo w tego rodzaju „nowinkach” upatrują odnowy Kościoła. Ale to żadna odnowa, raczej „liza nie” herezji i prowadzenie do praktycznych schizm. Trzeba natomiast powrócić do apostołskości istoty przepowiadania Kościoła, do orędzia o jedynym Zbawicielu, Jezusie Chrystusie, który przebacza grzechy i daje życie wieczne.

dkowalczyk@jezuici.pl

Autor jest profesorem Wydziału Teologicznego Papieskiego Uniwersytetu Gregorianum w Rzymie

Śmierć teologa

W wieku 93 lat zmarł 6 kwietnia w swoim domu w Tybindzie ks. Hans Küng, jeden z najbardziej znanych współczesnych teologów, założyciel fundacji „Weltethos” (Etos świata). Szwajcar, który w latach 1960-1996 wykładał w Tybindzie, odegrał znaczącą rolę w Kościele katolickim. Jego książki, „Nieomylny?”, „Być chrześcijaninem”, „Czy Bóg istnieje?” stały się bestsellerami, ale też spowodowały, że popadł w konflikt z Urzędem Nauczycielskim Kościoła. W 1979 r. Kongregacja Nauki Wiary odebrała ks. Küngowi prawo nauczania w imieniu Kościoła katolickiego. Decyzja ta stanowiła punkt kulminacyjny wieloletniego konfliktu, którego podłożem było podważanie nieomylności papieża i podstawowych zasad chrystologii. Sam duchowny zmarł pojednany z Kościołem, co podkreślają biskupi niemieccy.

fot. PAP/Yoshiko Kusano

O umorzenie długów

Stolica Apostolska wesprze kampanię na rzecz umorzenia zadłużenia krajów afrykańskich – zadeklarował kard. Peter Turkson podczas afrykańskiego webinaru zorganizowanego przez kierowaną przez niego Dykasterię ds. Integralnego Rozwoju Człowieka. Podkreślił on, że z jednej strony należy podjąć dialog z instytucjami finansowymi i rządami, a z drugiej trzeba uruchomić odpowiedni system kontroli, aby zapewnić, że uwolnione w ten sposób zasoby finansowe zostaną przeznaczone na rozwój, służbę zdrowia i edukację. Chodzi tu o sumę niemal 6 mld dolarów.

Chleb z nieba

fot. BP KEP

Z ks. prof. dr. hab. **Henrykiem Witczykiem**, przewodniczącym Dzieła Biblijnego im. Jana Pawła II, kierownikiem Katedry Teologii Biblijnej Nowego Testamentu i Proforystyki w Sekcji Nauk Biblijnych KUL, rozmawia Patryk Lubryczyński

Hasłem tegorocznego tygodnia biblijnego są słowa „Zgromadzeni na świętej Wieczerzy”. Dlaczego akurat te?

Każdy tydzień biblijny organizowany jest pod hasłem skorelowanym z tematem roku duszpasterskiego. Zgodnie z postanowieniem KEP z 2008 r. Dzieło Biblijne odpowiada za merytoryczne przygotowanie materiałów pomocniczych dla parafii oraz inicjatyw ogólnokrajowych. Na lata 2019-2022 Komisja Duszpasterska KEP ogłosiła program pod generalnym hasłem „Eucharystia daje życie”. Z uwagi na centralną rolę sakramentu Eucharystii w życiu Kościoła został on rozpisany na trzy lata. Temat pierwszego roku (2019/2020) brzmiał „Wielka tajemnica wiary” i odnosił się do mota biblijnego „abyście uwierzyli w Tego, którego [Bóg] posłał” (J 6, 29). Na rok 2020/2021 wybrane zostało hasło „Zgromadzeni na świętej Wieczerzy”, odwołujące się do mota biblijnego „Ojciec mój da wam prawdziwy chleb z nieba” (J 6, 32). W następnym roku będziemy koncentrować naszą uwagę biblijno-pastoralną na temacie „Posłani w pokój Chrystusa”, inspirowanym słowami: „ten, kto Mnie spożywa, będzie żył przeze Mnie”

Eucharystia przyjmowana z wiarą i miłością do Jezusa intensyfikuje naszą wiarę.

(J 6, 57). Celem apostolatu prowadzonego przez Dzieło Biblijne jest „animacja biblijna całego duszpasterstwa”, jak to ujął papież Benedykt XVI w posynodalnej adhortacji apostolskiej „Verbum Domini” (n. 73).

Św. Paweł pisze do Koryntian, że nie sprawują godnie Eucharystii. Jakie ostrzeżenia i zalecenia płyną dla nas od Apostoła Narodów?

W 1 Kor 11, 17-34 św. Paweł wzywa chrześcijan, aby nie było wśród nich sporów (grec. *schismata* – 11, 19; por. 1, 10; 10, 18) i rozdarć (grec. *hairesis*), czyli fałszywego nauczania o Kościele i o Chrystusie (por. 2 P 2, 1), stronnictw i wręcz pęknięć w Jego żywym Ciele (por. Ga 5, 20). Są one grzechem ciężkim przeciw Panu i Jego Ewangelii, przeciw Kościołowi, będącemu jednym Ciałem Chrystusa, i oczywiście przeciw samej

Eucharystii, będącej z istoty swej sakramentem jedności („gromadzenia w jedno” – por. J 11, 52). Poza tym Wieczerza Pańska nie może przeistaczać się w ucztę indywidualistów (1 Kor 11, 21-22), pełnych pogardy i poniżającego myślenia o braciach słabszych (por. Mt 18, 10) – także poza celebracją (por. Mt 6, 24;

Łk 16, 13). Nikt nie może czuć się gorszym lub odrzuconym (por. 1 Kor 11, 33). Apostoł przestrzega przed niegodnym spożywaniem Chleba i picciem Kielicha Pańskiego. Chodzi mu o słabą wiarę Koryntian, którzy bez zrozumienia i szacunku dla osoby Pana, dla Jego miłości ofiarnej do braci i siostr, dla Kościoła jako żywego Ciała Chrystusa, w którym najsłabsze członki wymagają wręcz większej czci i szacunku – celebrują Wieczerzę Pańską, spożywając Ciało i pijąc Krew Pana ofiarowane „za was” – za was wszystkich! Tę wiarę w Kościół, żywe Ciało Pana, i w ofiarowane na odpuszczenie naszych grzechów Jego Ciało i Krew zabija pogański styl życia oraz pogańska mentalność, które kierują nimi zamiast nauki płynącej z Ewangelii i miłości do ukrzyżowanego i zmartwychwstałego Pana oraz Jego siostr i braci najmniejszych.

Dlaczego jedność eklezyjalna, czyli jedność wiary, jest warunkiem celebrowania Eucharystii?

Wielkim pragnieniem samego Chrystusa było i ciągle jest gromadzenie swoich uczniów na Wieczerzy paschalnej: „Gorąco pragnęłam spożyć tę Paschę z wami, zanim będę cierpiała. Albowiem powiadam wam: Nie będę już jej spożywać, aż się spełni w królestwie Bożym” (Łk 22, 15-16). A uobecniama w czasie tej Wie-

cherzy Jezusowa śmierć na krzyżu, Jego ofiar-
na i miłosierna miłość, jest główną siłą przycią-
gającą i „gromadzącą rozproszone dzieci Boże
w jedno” (J 11, 52). Tym „jedno” jest więc mi-
łości jednocząca Ojca i Syna: „Ja i Ojciec jed-
no jesteśmy” (J 10, 30). Jezus mówi o niej
w modlitwie arcykapłańskiej, prosząc Ojca:
„aby wszyscy stanowili jedno, jak Ty, Ojczy, we
Mnie, a Ja w Tobie, aby i oni stanowili w Nas
jedno” (J 17, 21). Trudno sobie wyobrazić,
że w pamiętce Ofiary Pana – w największym
Jego dziele zbawczym – mogliby uczestniczyć
godnie i owocnie (zbawczo) chrześcijanie po-
dzeleni: pod względem jedności wiary. To ona
przecież buduje z nich jedną wspólnotę i jed-
noczy ją z Chrystusem, wręcz wprowadza w mi-
sterium Jego Osoby: „Wiercie Mi, że Ja je-
stem w Ojcu, a Ojciec we Mnie. Kto we Mnie
wierzy, będzie także dokonywał tych dzieł, któ-
rych Ja dokonuję” (J 14, 10-12).

Dotyczy to również miłości braterskiej?

Tak, i to w równie wielkim stopniu! Każda
Wieczerza Pańska jest uobecnieniem ofiarnej
miłości Jezusa do Ojca oraz do braci i siostr:
„Jezus, wiedząc, że nadeszła godzina Jego, by
przeszedł z tego świata do Ojca, umiłowaw-
szy swoich na świecie, do końca ich umiłowal”
(J 13, 1); „Jak Mnie umiłowal Ojciec, tak i Ja
was umiłowalem” (J 15, 9). A równocześnie
tym właśnie „swoim” umiłowanym braciom
i siostram (czyli wierzącym w Niego) dał wła-
śnie wtedy nowe przykazanie, które decyduje
o ich zbawczym udziale w Jego Ofierze: „Przy-
kazanie nowe daję wam, abyście się wzajem-
nie miłowali, tak jak Ja was umiłowalem; że-
byście i wy tak się miłowali wzajemnie. (...)”
To jest moje przykazanie, abyście się wzajem-
nie miłowali, tak jak Ja was umiłowalem. Nikt
nie ma większej miłości od tej, gdy ktoś ży-
cie swoje oddaje za przyjaciół swoich. Wy je-
steście przyjaciółmi moimi, jeżeli czynicie to,
co wam przykazuję” (J 13, 34-35; 15, 12-14).

Doskonale to Jezusowe nowe przykaza-
nie zrozumiał i praktykował św. Paweł pośród
wierzących, gromadzących się na sprawowa-
nie pamiętki Ofiary Pana. Skłóconych, pysz-
nych, egoistycznych fanfaronów chrześcijań-
skich w Koryncie wzywa do praktykowania
miłości braterskiej („wzajemnej”) w słynnej
pareniezie. Mając przed oczami samego Chry-
stusa – i własne doświadczenie miłości brater-
skiej do wierzących w Niego – pisze: „Miłość
czeka cierpliwie, miłość obdarza szczodrze,
nie płonie zazdrością i zawiścią, nie przechwa-
la się, nie tyranizuje, nie postępuje perfidnie
i przebiegle, nie szuka siebie, nie wybucha
gniewem na prowokację, nie liczy doznanych
krzywd i nie knuje zła jako odpłaty, nie cie-
szy się z niesprawiedliwości i nie ukrywa, nie
toleruje złych zachowań, lecz radośnie cele-
bruje prawdę. Nigdy nie przestaje wspierać,
nigdy nie traci wiary, nadziei, nie rezygnuje”
(1 Kor 13, 4-7).

Na czym polega szczególny związek mię- dzy Słowem Bożym i Eucharystią?

Trzeba jeszcze do tych dwóch darów Bo-
żych koniecznie dodać: Kościół! Syn Boży, jak
uczył już Orygenes, istnieje dla ludzi najpierw
w ciele fizycznym wziętym z Maryi Dziewi-
cy, które ostatecznie zostawił jako chwalebne
pod eucharystycznymi postaciami Ciała i Krwi;
On też żyje i odczuwa nasze działania w Ciele,
którym jest Kościół („Szawle, Szawle, dlacze-
go Mnie prześladowasz?” – Dz 9, 4); On sam
mówi do nas, objawiając nam
siebie i Ojca w Ciele, którym
jest Pismo Święte: „I zaczy-
nając od Mojżesza, poprzez
wszystkich proroków, wykla-
dał im, co we wszystkich Pi-
smach odnosiło się do Niego”
(Łk 24, 17; por. „Verbum Do-
mini”, n. 73). Te trzy Obecno-
ści („Ciała”), w których ist-
nieje dzisiaj zmartwychwstały
Pan, nie pozostają w separacji, ale organicz-
nie łączą się ze sobą i stanowią wręcz nieroz-
dzielną całość. Bez Ewangelii nie mielibyśmy
przecież w ogóle Eucharystii, bez Eucharystii,
możliwej dzięki zmartwychwstaniu Chrystu-
sa, Pismo Święte byłoby wciąż niespełnioną
Obietnicą; a bez Ewangelii i bez Eucharystii
nie byłoby Kościoła! To doskonale obja-
wia sam Zmartwychwstały idący z uczniami
do Emaus: Pisma – łamanie chleba – Kościół
apostolski w Jerozolimie (por. Łk 24, 13-35).

Z czego wynikał problem dla współcze- snych Jezusowi Żydów w zrozumieniu słów o Eucharystii w tak zwanej mowie eucharystycznej?

Współcześni Jezusowi Żydzi, słuchając Go,
nie byli w stanie otworzyć się na nowe obja-
wienie o Chlebie życia, który Bóg daje z nieba.
Łączyli ten dar nade wszystko z Torą (i manną
jako jej symbolem). On natomiast stanowczo
twierdził: „Zaprawdę, zaprawdę, powiadam
wam: Nie Mojżesz dał wam chleb z nieba,
ale dopiero Ojciec mój daje wam prawdzi-
wy Chleb z nieba. Albowiem Chlebem Bo-
żym jest Ten, który z nieba zstępuje i życie
daje światu». Rzekli więc do Niego: «Panie,
dawaj nam zawsze ten chleb!» Odpowiedział
im Jezus: «Ja jestem Chlebem życia. Kto do
Mnie przychodzi, nie będzie łaknął; a kto we
Mnie wierzy, nigdy pragnąć nie będzie. Po-
owiedziałem wam jednak: Widzieliście Mnie,
a przecież nie wierzycie»” (J 6, 32-36). I dodał:
„Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: Kto
we Mnie wierzy, ma życie wieczne. Ja jestem
Chlebem życia. Ojcowie wasi jedli mannę na
pustyni i pomarli. To jest Chleb, który z nie-
ba zstępuje: Kto go je, nie umrze. Ja jestem
Chlebem żywym, który zstąpił z nieba. Jeśli
ktoś spożywa ten chleb, będzie żył na wieki.
Chlebem, który Ja dam, jest moje ciało, wyda-
ne za życie świata». Sprzeciali się więc między

sobą Żydzi, mówiąc: «Jak on może nam dać
swoje ciało do jedzenia?» Rzekł do nich Je-
zus: «Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam:
Jeżeli nie będziecie jedli Ciała Syna Człowie-
czego ani pili Krwi Jego, nie będziecie mieli
życia w sobie. Kto spożywa moje Ciało i pije
moją Krew, ma życie wieczne, a Ja go wskrze-
szę w dniu ostatecznym” (6, 47-54).

Aż trzy razy używa tu Pan Jezus formu-
ły objawieniowej: „Zaprawdę, zaprawdę, po-
wiadam wam”. Tak jak Jego historycznym
rozmówcom, i nam dzisiaj
koniecznie potrzebna jest ła-
ska wiary – w te właśnie sło-
wa Chrystusa, objawiające, że
Jego uwielbione Ciało i Krew
są „prawdziwym”, czyli osta-
tecznym Chlebem życia, i to
On daje wierzącym życie
wieczne, życie we wspólno-
cie z Bogiem. Tak jasne sło-
wa Jezusa wywołały „szem-
ranie” słuchaczy (wspomniane tu aż cztery
razy). Ono w świetle Lb 16 jest ewidentnym
znakiem braku wiary i buntu wobec Boga ob-
jawiającego. Kościół Janowy, nawet doświad-
czając pierwszych wyłączeń z Synagogi (por.
J 9, 22; 12, 42; 16, 2), wyznaje tę wiarę i tym sa-
mym ugruntowuje swoją odrębną tożsamość
religijną: tożsamość wierzących w Jezusa jako
Mesjasza Bożego (Króla) i Syna Bożego, któ-
ry rzeczywiście zstąpił z nieba od Boga i jest
Pośrednikiem dającym Chleb życia, czyli ży-
cie wieczne w Nim i w Bogu.

Co sprawia i zmienia w człowieku przy- mowanie Komunii Świętej?

„Bierzcie i jedzcie!”, „bierzcie i pijcie!”
– to polecenia, aby dynamizm ofiarnej mi-
łości Chrystusa, obecny w Jego Ciele wyda-
nym i w Krwi wylanej na odpuszczenie grze-
chów, wierzący wprowadzali w najgłębsze
wymiaru własnego „ciała i krwi”, czyli tożsa-
mości osobowej, własnego życia. Eucharystia
– przyjmowana z wiarą i miłością do Jezu-
sa oraz miłością wzajemną – wzmacnia na-
szą miłość ofiarną („wzajemną”), jednoczy
z uwielbionym Panem, czyli intensyfikuje na-
szą wiarę i zaufanie do Niego, pomnaża na-
dzieję na szczęśliwe życie w Nim („trwanie” –
J 15, 4-7; Łk 22, 28) i we wspólnocie Kościoła
w Niebie (Ap 21, 3-7)! Przyjmujemy przecież
zmartwychwstałego Chrystusa, który jest Kró-
lem – Zwycięzcą (sekwencja wielkanocna) –
i zaprasza na ucztę, o której czytamy w final-
nej pieśni zwycięstwa w Księdze Apokalipsy:
„Weselmy się i radujmy, i oddajmy Mu chwa-
łę, bo nadeszły Gody Baranka, a Jego Mał-
żonka się przystroiła, i dano jej przyoblecz
bismor lśniący i czysty – bismor bowiem oznacza
czyny sprawiedliwe świętych. I mówi mi anioł:
Napisz: Błogosławieni, którzy są wezwani na
ucztę Godów Baranka!” (Ap 19, 7-9).

Jedni codziennie czytają nowy fragment, inni przez miesiąc rozważają wybrane zdanie. Każda wspólnota ma swój sposób medytacji Pisma Świętego. Ale wszyscy są zgodni: Słowo Boże zmienia życie.

W małym kościółku Sant'Egidio na rzymskim Zatybrzu zobaczyć można niezwykle ołtarz. Zebrano na nim dziesiątki egzemplarzy Pisma Świętego w różnych językach świata. – To nam przypomina, że idziemy za Słowem Bożym i tam mamy szukać inspiracji. Ale pokazuje też powszechność i dostępność Biblii dla każdego – mówi Anna Matlak ze Wspólnoty Sant'Egidio, obecnej w ponad siedemdziesięciu krajach, od 2008 r. również w Warszawie.

– Dla Wspólnoty Sant'Egidio Słowo Boże to punkt wyjścia. Narodziła się ona z rozważania Ewangelii. Stąd w 1968 r., w czasach bardzo burzliwych, gdy ludzie szukali różnych sposobów odnalezienia się we współczesności, wzięła się inspiracja, żeby wyjść do ubogich. To Słowo Boże skierowało Wspólnotę na peryferie Rzymu, do migrantów z południa Włoch, później też do osób bezdomnych, chorych, niepełnosprawnych, uchodźców – wymienia Anna Matlak. Wspólnota zawsze łączy posługę dla nich z modlitwą oraz rozważaniem Pisma Świętego.

Członkowie Sant'Egidio starają się też czytać Biblię indywidualnie każdego dnia. – Wspólnota jakby włożyła Pismo Święte w moje ręce i zachęciła do tego, żeby je czytać i nim żyć. Pokazała mi, że Słowo Boże nie jest oderwane od rzeczywistości. Wczytując się w nie, znajduje się podobieństwa, dostrzega, że ktoś przeżywał podobne sytuacje albo uczucia – podkreśla Anna Matlak.

W codziennej lekturze Pisma Świętego członkom Wspólnoty pomagają rozważania, które przygotowuje abp Vincenzo Paglia, przewodniczący Papieskiej Akademii Życia. Są one tłumaczone na wiele języków. Wspólnota modli się i rozważa te same słowa w każdym zakątku świata. Na Facebooku istnieje grupa „Słowo Boże na każdy dzień ze Wspólnotą Sant'Egidio”, gdzie codziennie zamieszczane są te krótkie komentarze. Każdy może do niej dołączyć.

DRUGA ZE SŁOWEM

Pismo Święte jest też w centrum życia i formacji Drogi Neokatechumenalnej.

fot. Sylwia Uryga

Słowo, które zmienia życie

Sylwia Uryga

Ołtarz z kościoła Sant'Egidio

Członkowie wspólnoty raz w tygodniu – oprócz cotygodniowej Eucharystii – spotykają się też na celebracji Słowa Bożego, za każdym razem zgłębiając jakiś konkretny temat. Odbywa się to w oparciu o cztery czytania. Pierwsze zwykle wybierane jest z Tory lub ksiąg historycznych, drugie – z proroków lub ksiąg mądrościowych, trzecie – z pism apostołskich, czwarte – z Ewangelii.

– Mamy więc przekrój całego Pisma Świętego – mówi Krzysztof Rapcewicz, który we wspólnocie formuje się od dwudziestu lat. – Po czytaniach następuje echo Słowa. Mówimy o tym, w jaki sposób wysłuchane fragmenty Pisma przemawiają do nas w naszym obecnym położeniu, biorąc pod uwagę, w jakim stanie jesteśmy, co się ostatnio działo, co przeżywamy. Wiele osób w tych czytaniach odnajduje jakąś odpowiedź na bieżącą sytuację w swoim życiu. Słuchając, jak inni przeżywają swoją wiarę, swoje zmagania, sam wiele odkrywam.

A jednocześnie, mówiąc o swoich doświadczeniach, mogę pomóc komuś innemu, kto ma podobne przeżycia. Bo skoro to Słowo oświeciło moje życie, to inna osoba też może odkryć to światło – podkreśla. Na koniec celebracji głoszona jest homilia, która również bardzo mocno opiera się na odczytanych fragmentach Pisma Świętego.

– Bardzo często Słowo, które dzisiaj zostało odczytane, pomaga w jakiejś sytuacji następnego dnia czy za dwa dni. Realnie wpływa na nasze postępowanie – zaznacza Krzysztof Rapcewicz. – Wczoraj wieczorem planowałem na przykład wygarnąć kilka spraw swojemu szefowi, ale dziś rano podczas odmawiania jutrzni przeczytałem fragment Listu Świętego Piotra, dotyczący poszanowania władzy, którą się ma nad sobą. Przypomniałem sobie wczorajszy wieczór i byłem sobą po prostu zgorszony. Przyszło takie Słowo, które sprawiło, że zupełnie zmieniłem nastawienie. Powiedziałem mojemu przełożonemu pewne rzeczy, ale już w zupełnie inny sposób – opowiada.

– Pan Bóg w całej historii Izraela dawał doświadczenia i posyłał proroków, którzy pomagali ludowi wybranemu. Tak samo i nam Pan Bóg daje różne doświadczenia – zarówno te dobre, jak i te trudne. Ale też nie zostawia nas samych, bo ofiarowuje pomoc, jaką jest Słowo, które czytamy w trakcie liturgii czy w brewiarzu. Dla nas w neokatechumenacie to dowód, że Pan Bóg istnieje i działa w naszym życiu, bo nas kocha – mówi Krzysztof Rapcewicz.

– Najlepiej rozważać Pismo Święte w jakiejś wspólnocie – dodaje. – Czytanie Biblii w oderwaniu od całej nauki Kościoła może przysparzać trochę kłopotów. Pewnych rzeczy można nie zrozumieć, zwłaszcza Starego Testamentu. Poza tym doświadczenie innych osób bardzo pomaga odkrywać bogactwo Bożego Słowa.

WYSTARCZY JEDNO ZDANIE

Biblia, którą Chiara Lubich wraz z towarzyszami czytała w schronie przeciwlutniczym w czasie II wojny światowej, była też u początku Ruchu Focolari, który za cel stawia sobie życie przykazaniem wzajemnej miłości i budowanie jedności rodziny ludzkiej. Z lektury Ewangelii i dzielenia się doświadczeniem życia nią w każdej sytuacji, wśród huku bomb, zrodziła się praktyka Słowa Życia.

– Co miesiąc wybierany jest krótki fragment Pisma Świętego i pisany do niego komentarz. Do roku 2008 robiła to nasza założycielka – mówi Anna Sobiecka, od ponad pięciu lat związana z Ruchem Focolari. – Dzięki Słowu Życia zawsze towarzyszy mi jakiś

fragment Pisma Świętego. Czasem zdarza się zdanie, które jest dla mnie łatwe – i do zapamiętania, i do wcielania w życie. Na przykład mój ulubiony fragment Pisma „Wszystko mogę w tym, który mnie umacnia”. Ale czasami Słowo Życia jest bardzo trudne. Między innymi gdy dostajemy wezwanie do kochania nieprzyjaciół, a tu trafiają się akurat takie doświadczenia. Wtedy Słowo Życia pomaga zrobić wewnętrzny rachunek sumienia i podjąć konkretne kroki.

Członkowie Ruchu gromadzą się regularnie, by rozważać Słowo wybrane na dany miesiąc i dzielić się tym, jak próbowali nim żyć i jakie przyniosło owoce. W dzisiejszych czasach, gdy ludzie młodzi mało mówią o swojej wierze, znajdujemy tutaj przestrzeń, gdzie możemy się pokrzepiać i dawać sobie nawzajem nadzieję i siły. I to jest piękne – mówi Anna Sobiecka i podkreśla, jak cenna jest ta wymiana życiowych doświadczeń. – Byłam na rocznej szkole we Włoszech. Mieszkałam z 27 dziewczynami z całego świata. Nasze spotkania wokół Słowa Życia pokazały mi zupełnie inną perspektywę. My Polacy, czytając Pismo Święte, na niektóre rzeczy w ogóle nie zwracamy uwagi, gdyż żyjemy w innym kontekście. To mi pokazało, że Słowo Boże ma tak wielką moc, że dociera do każdego – mówi Anna.

Praktykowanie Słowa Życia jest metodą znaną na całym świecie. Rozważa-

nia tłumaczone są na 96 języków i dialektów. Korzysta z nich kilka milionów osób, nie tylko członkowie Ruchu Focolari. Na stronie slowozycia.net można znaleźć zarówno teksty comiesięcznych komentarzy, jak i pliki audio, wersję graficzną dla dzieci, a także prezentację multimedialną Słowa Życia. W kwietniu rozważany jest fragment Ewangelii Świętego Jana „Ja jestem dobrym pasterzem. Dobry pasterz daje życie swoje za owce” (J 10, 11).

ZNALEŹ „SWOJĄ IZDEBKĘ”

– Jednym z naszych codziennych zobowiązań jest modlitwa, którą nazywamy Namiotem Spotkania – mówi Dariusz Adamek, który od siedmiu lat należy do Domowego Kościoła, rodzinnej gałęzi Ruchu Światło-Życie. Nazwa nawiązuje do wędrówki Izraelitów przez pustynię. Wówczas Mojżesz wchodził do namiotu, w którym była przechowywana Arka Przymierza, i tam spotykał się z Panem Bogiem jak przyjaciel, twarzą w twarz.

– My też pragniemy takiego spotkania. Trzeba znaleźć „swoją izdebkę”, czyli wygospodarować miejsce i czas w ciągu dnia na modlitwę. Odizolować się i wyciszyć, bo w hałasie bardzo trudno jest usłyszeć głos Pana Boga – podkreśla Dariusz Adamek. – Najpierw staram się więc myśleć o sobie, że On tutaj jest, że jest mi łaskawy, że chce mnie prowadzić i do mnie mówić. Kluczy czytania Pisma Świętego jest kilka, więc każdy znajdzie coś dla siebie. Wiele osób wybiera na przykład czytania z dnia. Ale ja po prostu otwieram Pismo Święte. Poprzez tę modlitwę staram się rozeznawać wolę Bożą. Traktuję to niezwykle praktycznie, pytam Pana Boga o bardzo konkretne sprawy, jak zmiana pracy czy kredyt. I dosyć często w tym Słowie dostaję prawie bezpośrednie wskazówki – opowiada. – W Piśmie Świętym możemy też szukać zrozumienia otaczającej nas rzeczywistości, odpowiedzi na pytania, co się dzieje z naszym Kościołem, co oznaczają czasy, w których żyjemy. Pan Bóg nigdy nie uchyla się od odpowiedzi.

– Czytanie Pisma Świętego wymaga czasu – zaznacza Dariusz Adamek. – Oznacza rezygnację z innych rzeczy. Coś za coś. Może trzeba zadać sobie pytanie, czy oglądanie wiadomości przez godzinę dziennie da mi więcej niż poświęcenie choćby pół godziny na lekturę Pisma Świętego? Nasze życie trwa średnio 70 lat, a jednak są chrześcijanie, którzy nigdy nie przeczytali Biblii. A ile innych książek przeczytali w tym czasie?

W SKRÓCIE

■ **Panienka z okienka.** Pozostawiona w oknie życia przy Specjalnym Ośrodku Wychowawczym Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety w Ostrowie Wielkopolskim kilkudniowa dziewczynka jest zdrowa i waży 3,8 kg.

fol. PAP/Tomasz Wojasik

■ **Koronka z nową melodią.** Z okazji 90-lecia objawień św. Faustyny pelpliński zespół ewangelizacyjny „Na cały głos” skomponował i wykonał nową melodię Koronki do Miłosierdzia Bożego. Zbiór melodii stworzyli Jacek Hoduń i Agata Glejt. Projekt nosi nazwę „Otwarte Drzwi – Koronka”. Organizator inicjatywy ks. Zbigniew Geldon podkreśla, że „Pan Jezus potrzebuje dziś promocji i dobrego wizerunku. Potrzebuje więc ludzi, aby Dobra Nowina obficie była obecna we współczesnym świecie”. Utworu „Otwarte Drzwi – Koronka” można wysłuchać pod adresem: <https://youtu.be/neOyJ0Rd5wo>.

■ **Zablokowana adoracja.** Zablokowana na jeden dzień przez serwis YouTube transmisja adoracji Najświętszego Sakramentu realizowana przez telewizję EWTN z Niepokalanowa została przywrócona. Jak wyjaśnia Biuro Prasowe YouTube, blokada związana była z nadaniem w trakcie transmisji utworu słowno-muzycznego, do którego zgłoszone zostało przez wytwórnię muzyczną roszczenie prawnoautorskie. Po wyjaśnieniu tych kwestii przywrócono możliwość transmisji.

■ **Miłosierdzie do podziału.** Bp Robert Chruszcz przewodniczył Eucharystii w sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach. – Miłosierdzie to dar, którym trzeba się dzielić z innymi, szczególnie dziś – mówił w Niedzielę Miłosierdzia biskup pomocniczy archidiecezji krakowskiej.

■ **Kult i paczka.** Miłosierdzie to nie tylko kult, ale również konkretna pomoc potrzebującym. Wychodząc z tego założenia, pallotyni z częstochowskiej Doliny Miłosierdzia i członkowie Fundacji Ufam Tobie w Niedzielę Miłosierdzia rozdali paczki korzystającym z prowadzonej przez nich kuchni dla bezdomnych.

fol. PAP/Waldemar Deska

MOTOCYKLEM DO MATKI

Z modlitwą o błogosławieństwo Boże w nowym sezonie motocyklowym, za Polskę, w hołdzie powstańcom śląskim w stulecie ostatniego zrywu wolnościowego, z pamięcią o rodakach na Kresach odbył się na Jasnej Górze XVIII Motocyklowy Zlot Gwiazdzysty im. ks. prał. Ułana Zdzisława Jastrzębiec Peszkowskiego. Mszy św. przewodniczył i homilię wygłosił

ks. Waldemar Cisło, dyrektor polskiej sekcji Papieskiego Stowarzyszenia Pomoc Kościołowi w Potrzebie. Mówił, że nie da się budować świata bez Boga, a jeżeli takie próby są podejmowane, to prowadzą do świata zniewolonego, do zagłady człowieka, czego przykładem były dwudziestowieczne totalitaryzmy. Zachęcał do odważnego świadectwa chrześcijańskiej wiary.

OFIAROM PANDEMII

Na dziedzińcu Pałacu Prezydenckiego odbyła się uroczystość z okazji Światowego Dnia Zdrowia, podczas której upamiętnieni zostali pracownicy służby zdrowia, którzy zmarli w walce z pandemią.

fol. PAP/Albert Zawada

DEZYNFEKCJA ULTRAFIOLETEM

W siedzibie Miejskiego Centrum Medycznego im. dr. Karola Jonschera w Łodzi zaprezentowano stworzonego przez studentów Uniwersytetu Łódzkiego robota. Wykorzystywany będzie do dezynfekcji światłem ultrafioletowym.

fol. PAP/Grzegorz Michalowski

NA ŚWIĘTO PESACH

fol. PAP/Maciej Kulczyński

W Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich we Wrocławiu zaprezentowano bogato ilustrowaną Hagadę paschalną. Z okazji przypadającego na przełomie marca i kwietnia święta Pesach Ossolineum przypominało o posiadanych

w swoich zbiorach skarbach kultury żydowskiej. Ilustracje do Hagady wykonał artysta żydowskiego pochodzenia malarz i grafik Artur Szyk. Zawiera ona fragmenty Biblii, modlitwy i legendy na okres święta Pesach.

UDEKORUJ KRZYŻ

fol. PAP/Marcin Bielecki

Na krzyżach przy grobach żołnierzy pochowanych na Siekierskim Cmentarzu Wojennym 1 Armii WP w Starych Łysogórkach (pow. gryfiński, woj. zachodnio-

pomorskie) pojawiły się biało-czerwone wstążki. Akcję „Udekoruj krzyż” gmina Mieszkowice zainicjowała w związku z obchodami 76. rocznicy forsowania Odry.

WYSTAWA FOTOGRAFII

fol. PAP/Marcin Obara

W siedzibie fundacji Białoruski Dom w Warszawie otwarto wystawę „Przebudzenie Białorusi”. Prace współczesnych białoruskich artystów i projektantów nawiązują do wydarzeń społeczno-politycznych, które obecnie mają miejsce na Białorusi. W dniu inauguracji wystawy, 9 kwietnia, minęło osiem miesięcy od początku powyborczych protestów w tym kraju.

■ Nowy Dzień Ojca z poparciem.

Licznik podpisów popierających kampanię społeczną „Dzień Ojca na nowo!” Centrum Życia i Rodziny przekroczył 17 tysięcy. Osoby, które podpisały petycję na stronie www.DzienOjca.pl, apelują do marszałka sejmu o ustanowienie obchodów Dnia Ojca na 19 marca, czyli w uroczystość św. Józefa.

■ **Rytualne pomawianie.** „Pomawianie wyznawców judaizmu o czyny mordów rytualnych jest nieusprawiedliwione i nieuczciwe. Nie ma naszej zgody na tego rodzaju oskarżenia. Nie znajdują one uzasadnienia w faktach historycznych ani w badaniach naukowych” – podkreśla Kolegium Rektorskie KUL w przesłanym KAI oświadczeniu. Przypomniano, że KUL stoi na stanowisku wyrażanym przez papieża, potępiających zarzuty o mordy rytualne, oraz że prowadzi wielopłaszczyznową współpracę ze wspólnotą żydowską w Polsce.

■ **Bajka za kaplicę.** Kupując „Bajkę o chłopkach, pingwinach i miłości, która jest najważniejsza” na portalu ksiadzka.domchlopakow.pl można pomóc w budowie nowej kaplicy w utworzonym trzy lata temu przez dominikanki Domu Chłopaków w Broniszewicach dla niepełnosprawnych chłopców.

■ **Stółki i chemia.** Szczecińska Fundacja Małych Stółek pomaga nie tylko samotnym matkom. Ostatnio podsumowała „Wielkopostne porządki” – akcję skierowaną do Domów Pomocy Społecznej. Udało się dostarczyć chemię gospodarczą do ponad 80 placówek w całej Polsce.

■ **Z polszczyzną i papieżem.** Barbara Bodziechowska, polonistka z Kielecczyny, niegdyś założycielka Stowarzyszenia Szkół Papieskich w diecezji, od dwunastu lat popularyzuje dzieło św. Jana Pawła II, ucząc języka polskiego w szkołach na Ukrainie. Do pracy została oddelegowana przez Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą.

■ **Pandemia i depresja.** W cieniu zagrożenia koronawirusem coraz więcej dzieci i młodzieży zmaga się z zaburzeniami depresyjnymi. – O depresji mówimy, gdy przestają nas cieszyć rzeczy, które do tej pory sprawiały nam przyjemność – podkreśla ekspertka KUL, psycholog specjalizujący się w pracy z dziećmi i młodzieżą dr Natalia Kajka, zachęająca do szukania pomocy u specjalistów. W okresie pandemii bezpłatną pomoc on-line oferuje wiele poradni uniwersyteckich. Także wykładowcy i studenci KUL świadczą pomoc psychologiczną oraz wsparcie rówieśnicze. Więcej informacji na stronie wsparcie.kul.pl.

Jacek Karnowski

Koniec pewnej epoki

Wielka Brytania zawsze była krajem, w którym ceniono ogrodnictwo, zwane tam *gardening*, oznaczające zajmowanie się szeroko pojętym ogrodem, zarówno warzywnym, jak i ozdobnym. W tym roku mamy jednak prawdziwy bum. Powód oczywisty: pandemia. Rośnie zainteresowanie ogródkami działkowymi, które i tam były kiedyś bardzo popularne. Kto nie ma szans na kawałek ziemi, uprawia co może na parapecie, balkonie czy tarasie. Cytowani przez BBC nowo pozyskani miłośnicy ogrodnictwa przekonują, że patrząc na wzrastające roślinki, zyskują poczucie celu – czyli coś bardzo cennego w czasie wielkiej niepewności. Nie dziwie się, wszak znane chińskie przysłowie mówi, że kto chce być szczęśliwy, powinien zostać ogrodnikiem. To powiedzenie szczególnie aktualne w czasach wirtualnej rzeczywistości, gdy tracimy poczucie kontroli nad tak wieloma sferami naszego życia, a często i nad naszym losem.

W sumie to część szerszego trendu: pandemia zmusiła nas do rozejrzenia się wokół, do dostrzeżenia tego, co bliskie, lokalne. W Polsce mamy przecież podobne zjawisko: popyt na działki rekreacyjne wzrósł znacząco. Skoro nie można jeździć na egzotyczne wakacje i korzystać z hoteli, to pojedźmy do swojego małego domku kilkadziesiąt kilometrów za miastem. Albo do któregoś z parków narodowych, które w tych miesiącach przeżywają prawdziwe oblężenie. W podwarszawskiej Puszczy Kampinoskiej w sobotę czy niedzielę nie sposób zaparkować na wy-

znaczonych miejscach, zwłaszcza teraz, gdy wreszcie przyszła wiosna.

Czy tak już zostanie? Czy nawet gdy zaszczepimy większość populacji, wciąż będziemy żyli w świecie obostrzeń, dystansu, ostrożności? Zdaniem ministra zdrowia Adama Nie-

dzielskiego tak właśnie będzie. „Jeśli np. dowiemy się o jakimś nowym wirusie, który pojawił się gdzieś na świecie, to będziemy reagowali bardziej zdecydowanie. Szybciej będziemy wprowadzali różnego rodzaju środki bezpieczeństwa i ograniczenia. Także dlatego, że tych zagrożeń w kolejnych latach będzie coraz więcej” – mówi minister, oceniając, że dżin został już wypuszczony z butelki. Także ten konkretny, koronawirusowy. Bo choć formalnie mówimy o nowych falach koronawirusa, to faktycznie wirus tak szybko mutuje, że za każdym razem są to różniące się od siebie niebezpieczeństwa. Specjaliści wyraźnie sugerują, że zarazy nie da się szybko wyrzucić z naszego życia. Nadzieja w tym, że za pomocą szczepień i nowych leków zbijemy śmiertelność do takiego poziomu, jaki niesie ze sobą grypa – czyli do poziomu, który społeczeństwa będą w stanie zaakceptować.

Minister Niedzielski ocenia także, że nasz świat jest mniej bezpieczny również z tego powodu, że zwiększa się ingerencja człowieka w sferę przyrody. „Nie tylko w sensie naruszania ekosystemów, ale również poprzez badania naukowe czy inne zjawiska związane z globalizacją. Pojawiają się nowe ryzyka. Stąd też pojawienie się nowych chorób, nowych wirusów, jest coraz bardziej prawdopodobne”. Straszna perspektywa, tym bardziej że mimo zapewnienia ekspertów WHO trudno uwierzyć, że koronawirus

„przeskoczył” ze zwierzęcia na człowieka. To jednak zjawisko „żmijowe”, mające pewne cechy broni biologicznej, uderzające w słabe punkty człowieka.

Nadzieję odnajdujemy także w historii, która nakazuje nam dużą ostrożność wobec wszelkich kategoriycznych prognoz i wobec skrajnego pesymizmu. Świata już nieraz się wydawało, że nic nie wróci na stare tory, że to koniec i już nie będzie „normalnie”. Tak było choćby w czasie krwawych wojen, rewolucji, wielkich zmian światopoglądowych i gospodarczych, kluczowych odkryć naukowych i militarnych. Człowiek ma jednak wyjątkową zdolność do adaptacji, umie się dostosowywać, wymykać różnego rodzaju dziejowym pułapką.

Musimy mieć w sobie nadzieję. I także pewnego rodzaju dzielność.

Ostatnie kilka dekad – w przypadku Zachodu było to 80 lat, u nas znacznie mniej – przyzwyczało nas do niebywałej prosperity. Rosło bogactwo, swoboda przemieszczania się, możliwości wyboru drogi życiowej, przybierało dostępnym na wyciągnięcie ręki rozrywek i propozycji. W dziejach człowieka to okres wyjątkowy; życie na ziemi zazwyczaj było ciężkie, pełne niebezpieczeństw, często okrucieństw. A jednak ludzie żyli, zmagając się z przeciwnościami, ze śmiercią i cierpieniem.

Nie mamy wyjścia, musimy z pokorą przyjąć, że złota epoka być może dobiegła końca. I nie powinniśmy rozpaczać, frustrować się, ale raczej szukać sposobów na oswojenie tego nowego świata. Pod pewnymi względami może być on nawet lepszy. Bo globalizacja zaszła chyba za daleko. Stworzyła świat, w którym człowiek zaczynał już tracić grunt pod nogami. Obyśmy potrafili wykorzystać ten kryzys do odzyskania cywilizacyjnej równowagi.

Autor jest redaktorem naczelnym tygodnika „Sieci”

Lek na COVID-19

W Górnośląskim Centrum Medycznym w Katowicach-Ochojcu trwa badanie kliniczne nad skutecznością i bezpieczeństwem leczenia amantadyną chorych (lekko, umiarkowanie i ciężko) na COVID-19. Obejmuje 500 pacjentów w 20 ośrodkach w całym kraju, koszt 7 mln zł pokrywa Agencja Badań Medycznych.

Amantadyna stosowana jest w leczeniu schorzeń neurologicznych – choroby Parkinsona, stwardnienia rozsianego i ostrego uszkodzenia mózgu. Wykazuje także działanie przeciwwirusowe i może hamować zakażenie komórek układu oddechowego.

Zakopane, nie Alaska

fot. PAP/Grzegorz Młomot

Jak w serialu „Przystanek Alaska” po ulicach spacerowały renifery, tak w centrum Zakopanego można było spotkać lanie.

Służą chorym

Kapituła Medalu św. Brata Alberta przyznała doroczne Medale Świętego Brata Alberta. Laureatami zostali: Wanda Woś z Wołowa – za przekazanie domu na rzecz osób niepełnosprawnych; Jacek Cygan – za działalność charytatywną na rzecz osób niepełnosprawnych, a zwłaszcza za wspieranie Fundacji Anny Dymnej „Mimo Wszystko”; Anna Piskorz z Kalisza – za przekazanie domu w Zawoi na rzecz osób niepełnosprawnych; Jolanta Stokłosa – za wieloletnią działalność charytatywną na rzecz osób niepełnosprawnych, a zwłaszcza za działalność hospicyjną w Hospicjum św. Łazarza w Krakowie; oraz Dzieło Pomocy św. Ojca Pio – za wieloletnią działalność na rzecz osób bezdomnych, opuszczonych i potrzebujących pomocy.

Kazimierz Dadak

Najnowszy, marcowy raport Narodowej Rady Wywiadu rysuje przyszłość świata do roku 2040.

foto: PAP/EPX/Bienwido Velasco

Amerykański wywiad o przyszłości

Narodowa Rada Wywiadu (NRW) jest ośrodkiem analitycznym amerykańskiej Wspólnoty Wywiadów, która zrzesza 17 organizacji zajmujących się wywiadem. Od 1997 r. na początku każdej nowej kadencji prezydenckiej, czyli co cztery lata, NRW publikuje prognozy rozwoju sytuacji na świecie w średnioterminowej perspektywie.

Według amerykańskich ekspertów pięć motywów przewodnich będzie określać rozwój sytuacji w trakcie najbliższych dwu dekad. Pierwszy z nich to „wyzwania” związane ze zmianami klimatu, pandemią, kryzysami finansowymi i gwałtownymi zmianami technologicznymi. Raport NRW podkreśla ogromny wzrost zadłużenia państw, szczególnie Zachodu, w wyniku krachu z roku 2008 i ostatniej pandemii. Skutkiem tego wiele rządów będzie mieć wielkie trudności w zaspokojeniu oczekiwań i potrzeb ludności. Na ten ujemny czynnik mają się nałożyć kłopoty związane ze zmianami klimatu, które mają skutkować wydłużonymi okresami susz, a zatem niższymi plonami, co w skrajnych przypadkach może doprowadzić do okresów głodu.

Kolejny motyw przewodni to „rozpad” wielu społeczeństw i wspólnot międzynarodowych spowodowany – paradoksalnie – upowszechnieniem się internetu. Z jednej strony rządy będą się starały wykorzystać potencjał sieci w celu przyspieszenia wzrostu gospodarczego (ale i do manipulowania społeczeństwami), a z drugiej zrodzą się społeczności wykraczające poza granice jednego kraju, oparte na wspólnych celach i wartościach.

„Brak równowagi” jest trzecim czynnikiem, który będzie dominować w przyszłości. Ten fakt jest wynikiem wspomnianego już ogromnego zadłużenia państw, co z kolei będzie hamować możliwości współpracy międzynarodowej. Doskonałym tego

przykładem jest egoizm, który dominuje podczas prób zwalczania skutków pandemii. Poszczególne kraje starają się zabezpieczyć dostawy szczepionek dla swoich społeczeństw, a los innych ich nie obchodzi. Ogólnie rzecz biorąc, podział na tych, którzy mają, i tych, którzy nie mają, będzie się pogłębiać.

Najbliższe dwie dekady staną pod znakiem „kwestionowania istniejącego porządku” zarówno w ramach poszczególnych społeczeństw, z powodu wspomnianego powyżej braku równowagi, jak i w skali ogólnosiwiatowej, wynikającego z wyzwań, jakie dla Zachodu stanowi rosnąca potęga Chin.

Piątym motywem przewodnim jest „zdolność krajów i społeczeństw do przystosowywania” się do dynamicznie zmieniającego się świata, szczególnie w zakresie najnowszych technologii. Postępy w zakresie sztucznej inteligencji otworzą ogromne możliwości w wielu dziedzinach gospodarki i spowodują zagładę innych.

Na te czynniki nałożą się kłopoty związane z ogromnymi zmianami demograficznymi. Świat wysoce rozwinięty będzie dotknięty procesem starzenia się społeczeństw, natomiast Afryka na południe od Sahary ma zanotować istną eksplozję liczby ludności. Biorąc pod uwagę nędzę panującą na tym obszarze, można się spodziewać, że wielkie migracje, o których piszą autorzy raportu, w pierwszym rzędzie dotkną Europę (pisaaliśmy o tym szerzej w „Idziemy” 34/2020).

Niezwykle ciekawym zjawiskiem ma być istotny wzrost znaczenia organizacji pozarządowych i wielkich firm technologicznych. Jest to w zasadzie potwierdzenie tego, co już dziś obserwujemy gołym okiem. Na przykład trudno jest przecenić znaczenie Światowego Forum Ekonomicz-

nego czy też firm w rodzaju Google, Amazon, Facebook i Apple. Przedsiębiorstwa te praktycznie nie płacą żadnych podatków, a z drugiej strony dysponują czynnikiem, który omawiany dokument określa jako kluczowy – danymi, informacjami o miliardach ich użytkowników. Facebook był w stanie „skreślić” urzędującego prezydenta USA jako swego użytkownika, a potężna UE w sprawach podatkowych nie jest w stanie sobie poradzić z Apple.

Najbliższe dekady będą stać pod znakiem rywalizacji USA–Chiny. Jej przebieg i wynik będą zależeć od tego, jak ci adwersarze zdołają sobie poradzić z wyzwaniami, które niesie z sobą owe pięć motywów przewodnich. W każdym razie raport nie przewiduje możliwości zbrojnej konfrontacji, co jest najbardziej optymistycznym wnioskiem płynącym z jego lektury, bo na przykład w niedawno udzielonym wywiadzie H. Kissinger wyrażał więcej obaw w tym zakresie.

Raport omawia prognozy dla niektórych krajów, ale Polska nie jest w nim wspomniana, co nie budzi zdziwienia, bo w żadnym zakresie, który analitycy NRW uważają za kluczowe dla rozwoju sytuacji w świecie, nasz kraj nie wnosi niczego istotnego. Niemniej z jego treści można wydedukować ważne dla nas wnioski. Albo niezwłocznie rozwiążemy niezwykle dotkliwy kryzys demograficzny, albo w roku 2040 staniemy na skraju przepaści. Podobnie albo szybko dokonamy skoku w zakresie najnowszych technologii, albo niebawem będziemy jednym z europejskich skansenów.

Na szczęście w naszym otoczeniu nie zajądą poważniejsze zmiany. UE pozostanie regionalną potęgą, ale bez pomocy USA niezdolną do obrony przed Rosją, znaczenie zaś i wpływ tej ostatniej będą maleć.

Jaskinie, w których
odnaleziono
część zwojów

fol. xhz

czytywaniem setek różnej wielkości tekstów zachowanych na odnalezionych rękopisach olbrzymie zasługi położył polski uczony Józef Tadeusz Milik.

Gdy archeolodzy penetrowali bliskie sąsiedztwo Qumran, Beduini przenieśli się w inne okolice. Na początku lat 50. dostarczyli do Jerozolimy kolejne rękopisy, odnalezione, jak się później okazało, w grotach okresowego potoku Wadi Murabbaat. Pochodzą one z okresu drugiego powstania żydowskiego przeciw Rzymianom, które wybuchło w latach 132-135 po Chrystusie pod wodzą Bar Kochby. Wkrótce pojawiły się następne znaleziska, pochodzące z terenów jeszcze bardziej oddalonych od Qumran. Lista tych miejsc powiększyła się o Chirbet Mird i Nachal Chever. Archeolodzy rozszerzyli wtedy poszukiwania na

Biblia na Pustyni Judzkiej

ks. prof.
Waldemar
Chrostowski

Jedno z najbardziej doniosłych odkryć w dziejach archeologii biblijnej zapoczątkował zupełny przypadek.

Wczesną wiosną 1947 r. beduiński pasterz Mohammed ed-Di'b (Mohammed Wilk), szukając zagubionej kozy, rzucił kamień, który wpadł do otworu w skalnej ścianie. Usłyszawszy dziwny hałas, nazajutrz wrócił tam ze swoim kuzynem. Gdy wczołgali się do grot, obok skorup rozbitych dzbanów zobaczyli dzbany przykryte pokrywami. Siedem było pustych, a jeden mieścił trzy zwoje: większy i dwa mniejsze.

KRÓTKA HISTORIA ODKRYĆ

Znalezisko miało miejsce w grocie położonej około 4 km od północno-zachodniego brzegu Morza Martwego. Chłopcy wydobyli zwoje, a kilka tygodni później ich wuj zaniósł je do handlarza starożytności w Betlejem, który zapłacił mu równowartość kilkunastu dolarów. Zakupione następnie za cenę kilkunastokrotnie większą przez syryjskiego me-

tropolitę Mar Atanazjosa Jeszue Samuela, trafiły do Klasztoru św. Marka w Starej Jerozolimie. Kiedy wśród Beduinów rozeszła się wieść, że znaleziska mają wartość materialną, zaczęli przeszukiwać okoliczne grotty, znajdując w nich fragmenty zwojów.

Znaleziskami zainteresował się izraelski profesor Eleazar L. Sukenik, który datował je na sam początek ery chrześcijańskiej. Znaczenie zwojów docenili również dwaj młodzi uczeni wizytujący jerozolimską American School of Oriental Research – John C. Trever i William H. Brownlee. Pod koniec stycznia 1949 r. archeolodzy zidentyfikowali grotę spenetrowaną przez Beduinów, oznaczając ją symbolem 1Q, w nawiązaniu do ruin starożytnej osady w pobliskim Qumran.

Rozpoczął się osobliwy wyścig. Archeolodzy z Departamentu Starożytności w Jordanii, Francuskiej Szkoły Biblijnej i Archeologicznej oraz Palestyńskiego Muzeum Archeologicznego ze zmiennym szczęściem konkurowali z Beduinami, stopniowo przejmując kontrolę nad przeszukiwaniem okolic Morza Martwego.

Zarówno okolice Morza Martwego, jak i Betlejem oraz Stara Jerozolima należały wtedy do Jordanii. Sytuacja w Palestynie stawiała się coraz bardziej napięta i zanim 15 maja 1948 r. utworzono państwo Izrael, Mar Atanazjos, zabierając posiadane zwoje, wyjechał do Stanów Zjednoczonych. W 1955 r. nabył je za ćwierć miliona dolarów tajemniczy Mr Green, którym okazał się prof. E.L. Sukenik. Powrócili do Jerozolimy, gdzie zostały umieszczone w specjalnie wybudowanej, przeciwatomowej Świątyni Księgi. W tym samym roku rozpoczęto wydawanie serii „Discoveries in the Judean Desert” (Odkrycia na Pustyni Judzkiej), kontynuowanej do dzisiaj. W pracach nad od-

teren w promieniu około 8 km od osady qumrańskiej. W latach 1951-1955 zidentyfikowali kolejne grotty, oznaczone symbolami od Q2 do Q11, które dostarczyły kolejnych znalezisk. Najwięcej i najważniejsze pochodzą z grotty 1, 4 i 11. W latach 60. XX w. światło dzienne ujrzały znaleziska z Nachal Miszmar, około 10 km od En-gedi, a także Wadi ed-Daliyeh, około 12 km na północ od Jerycha, i Nachal Michmas, na zachód od Jerycha.

Druga połowa XX w. była czasem intensywnych badań i dyskusji wokół odnalezionych rękopisów i artefaktów. Powstawały samodzielne instytuty badawcze i gremia naukowe, a refleksja nad zwojami stała się popularna nie tylko na wydziałach uniwersyteckich, lecz także w publikacjach i programach adresowanych do szerokich rzesz odbiorców. Zarazem – szczególnie po „wojnie sześciodniowej” w 1967 r., kiedy te terytoria przejął Izrael – kontynuowano poszukiwania i prace badawcze, natrafiając na nowe znaleziska. Chociaż nie były tak obfite jak poprzednie, wiele z nich ma duże znaczenie dla badań nad Biblią oraz naświetlenia różnych aspektów życia żydowskiego na przełomie ery przedchrześcijańskiej i chrześcijańskiej.

BIBLIA W QUMRAN

Rękopisy z grot qumrańskich pochodzą z okresu od II w. przed Chrystusem do 68 r. po Chrystusie i dzielą się na dwie zasadnicze grupy: rękopisy biblijne, na których zachowały się, w większości fragmentarycznie, teksty ksiąg Biblii, oraz pozabiblijne, wśród których dominuje piśmiennictwo wspólnoty qumrańskiej, identyfikowanej jako esenicy, która od ok. 150 r. przed Chr. do 68 r. po Chr. zamieszkiwała tę osadę. Druga data

jest dokładna, wiąże się bowiem z wybuchem w 67 r. po Chr. pierwszego powstania żydowskiego przeciw Rzymianom i przybyciem rok później rzymskich legionów nad Morze Martwe. W obliczu najazdu esenicyzy postawili zachować to, co uznawali za swój największy skarb, czyli bogate piśmiennictwo biblijne i pozabiblijne. Wykorzystali do tego trudno dostępne groty, a Rzymianom nie przyszło do głowy, żeby je penetrować. Zręcznie ukryte skarby przetrwały ponad 1800 lat!

Na Biblię Hebrajską składają się trzy zbiory: Tora, Prorocy i Pisma. Łącznie odnaleziono około 900 mniejszych i większych fragmentów, z których jedna czwarta to odpisy Biblii Hebrajskiej, z wyjątkiem Księgi Nehemiasza i Księgi Estery. Zidentyfikowano co najmniej 70 rękopisów Tory, 48 rękopisów Pro-

Księgi Daniela i Księgi Syracha, nie włączonej do Biblii Hebrajskiej, od powstania oryginału dzieli zaledwie kilkadziesiąt lat. Wszystkie rękopisy powstały na długo przedtem, zanim w połowie I tysiąclecia rabinzi znani jako masoreci dokonali usamogłoskowania spółgłoskowego tekstu hebrajskich ksiąg świętych. Utrwalając tradycyjną wymowę, nie wahali się wprowadzać zmian interpretacyjnych, w dużej mierze w konfrontacji z chrześcijańską interpretacją Biblii (najbardziej wymowny, ale nie jedyny przykład to Ps 22, 17c).

Ważny aspekt odkryć qumrańskich stanowi odnalezienie greckich fragmentów ksiąg

„sensacyjne” odkrycie fragmentów greckiego przekładu Księgi Nahuma i Księgi Zachariasza, zaliczanych do Proroków Mniejszych.

Zwoje z Qumran znajdują się w Jerozolimie, w specjalnie wybudowanej, przeciawatowej Świątyni Księgi.

Znalezisko, którego dokładnej daty ani okoliczności nie znamy, zostało dokonane na stromych klifach potoku Nachal Chever w Jaskini Grozy (Grotta Straszna). Była dokładnie penetrowana ponad pół wieku temu. Natrafiono w niej wtedy na 41 szkieleto (40 mężczyzn i kobieta), świadczących, że Rzymianie pod koniec rewolty dokonali krwawej rozprawy z powstańcami. Odnaleziono także kilkanaście fragmentów biblijnych i pozabiblijnych, głównie dokumentów prawniczych i listów. Zapisy zostały sporządzone w języku hebrajskim, aramejskim, greckim i nabatejskim. Zestawienie greckich fragmentów Proroków Mniejszych z Septuagintą prowadzi do wniosku, że mamy do czynienia z rewizją zmierzającą do niemal dosłownego uzgodnienia przekładu z tekstem hebrajskim. To wskazuje, że odnalezione rękopisy pochodzą z okresu bezpośrednio po rabinicznej przebudowie judaizmu.

W greckich rękopisach, sporządzonych na pergaminie przez dwóch skrybów, święte imię Boga (JHWH) zostało zapisane dawnym pismem paleohebrajskim, co podkreśla, że nie należy go wymawiać, i świadczy o wierności długiej tradycji biblijnej. Nagłośnione znalezisko obejmuje tekst Księgi Nahuma 1, 5-6 i Księgi Zachariasza 8, 16-17. Nie wiadomo, czy tak krótkie fragmenty pozwalają stwierdzić, czy pokrywają się one z Septuagintą, czy też – analogicznie do wcześniejszych – należą do grupy przekładów, które w środowisku żydowskim miały ją wyprzeć i zastąpić, bo stała się Biblią autorów Nowego Testamentu i Kościoła apostołskiego. O zgodności krótkich fragmentów greckich z tekstem hebrajskim trudno wyrokować, tym bardziej że chodzi przecież o przekład.

Znaleziska z Pustyni Judzkiej dostarczyły ważnych informacji o naturze i losach przekazu Pisma Świętego, zwłaszcza Biblii Greckiej. Przedtem dominowało przekonanie, że Septuaginta była Biblią Żydów rozproszonych poza Ziemią Świętą. Tymczasem jej obecność, a także obecność nowych przekładów greckich, które miały ją zastąpić, świadczy, że używali jej także Żydzi palestyńscy. Trwało to do końca I w., po czym rabinzi odcięli się od niej, ponieważ pełniła funkcję *praeparatio evangelica* (przygotowania do Ewangelii). Opowiedzieli się za *veritas hebraica*, czyli kanonem ksiąg zapisanych i przekazanych wyłącznie w języku hebrajskim i aramejskim. Niemal półtora tysiąca lat później tą samą drogą poszli protestanci.

Zwoje Biblii z Qumran

fol. xh2

roków i 47 rękopisów Pism. Są wśród nich także niektóre teksty ksiąg nie włączonych do Biblii Hebrajskiej, jak List Jeremiasza oraz Księga Syracha i Księga Tobiasza. Wnosząc z liczby rękopisów, najczęściej czytana była Księga Psalmów (39 rękopisów), Księga Powtórzonego Prawa (32 rękopisy) i Księga Izajasza (21 rękopisów). Znaczący jest fakt, że te same księgi są najczęściej przytaczane również w Nowym Testamencie.

Znaczenie tekstów qumrańskich jest nie do przecenienia. Do połowy XX w. wydania Biblii Hebrajskiej, które stanowiły podstawę przekładów ksiąg protokanonicznych Starego Testamentu na inne języki, opierały się na rękopisach, które pochodzą z wieków średnich. Najbardziej popularny jest Kodeks Leningradzki, datowany na 1008/1009 r. Oprócz nich bibliści mieli do dyspozycji kilkanaście linijek Księgi Wyjścia i Księgi Powtórzonego Prawa, zachowanych na papirusie Nash (II w.), i teksty z genizy kairskiej (IV-VI w.). Teksty odnalezione w grotach qumrańskich są o tysiąc lat starsze! Niektóre, np. odpisy

biblijnych, zarówno przekładów Biblii Hebrajskiej, jak i tych, które weszły do kanonu prawosławnego i katolickiego jako księgi deuterokanoniczne, a także przekładów na język aramejski (targumy). Świadczą one, że zanim dokonano gruntownej przebudowy judaizmu biblijnego, która skutkowała wyłonieniem się judaizmu rabinicznego, Żydzi na terenie Palestyny posługiwali się przekładami aramejskimi i Biblią Grecką (Septuaginta i inne przekłady na język grecki). Po 90 r. i tzw. synodzie w Jawne rabinzi zabronili współwyznawcom korzystania z niej, monopolizując wyłącznie Biblię Hebrajską.

INNE ODKRYCIA NA PUSTYNI

Więcej światła na te sprawy rzuciły rękopisy z Wadi Murabbaat i miejsc oddalonych od Qumran, które pochodzą z pierwszej połowy II w. po Chrystusie. Odnaleziono je w dawnych kryjówkach powstańców, którzy szukali w nich schronienia podczas drugiego powstania przeciw Rzymianom. Do tej kategorii należy również nagłośnione ostatnio

Od prawnego dozwolenia aborcji w USA w 1973 r. zabito 61 mln dzieci. U podstaw tej legalizacji legł wynik sfigowanego procesu. Jego kulisy ujawnia film „Wyrok na niewinnych”.

opowiadający się za legalizacją aborcji lekarz, na którym ciążyły zarzuty nielegalnego jej wykonywania.

Sąd okręgowy podkreślił, że ze względu na przeszłość Roe nie przystoi jej składanie podobnego wniosku, po czym go oddalił. Po trzech latach procesowania się Roe odwołała się do Sądu Najwyższego USA, skarżąc się, że została przez władze stanowe zmuszona do urodzenia dziecka. Zanim w grę wejdzie wielka polityka, z prezydentem i senatorami powołującymi sędziów wspomnianego sądu, war-

ny w sprawie *Griswold vs. Connecticut* argument prawa do prywatności w sprawach seksualności i planowania rodziny można rozszerzyć na kwestię aborcji. Wspólnie z ginekologiem dr. Bernardem Nathansonem założyli grupę National Association for the Reveal of Abortion Laws (znaną od 1973 r. jako National Abortion Rights Action League [NARAL] – Narodowa Liga na rzecz Prawa do Sztucznego Poronienia; dziś to NARAL Pro-Choice America). Jej celem było zalegalizowanie aborcji na życzenie.

Aborcja na glinianych nogach

Monika Odrobińska

„Moje ciało!”, „Mój wybór!”, „Jej ciało!”, „Jej wybór!” – znajomo brzmiące hasła otwierają film Nicka Loeba. Jego fabuła, oparta na faktach, cofa nas do początku lat 70., gdy sfigowany proces doprowadził do legalizacji aborcji w USA, poczynając od stanu Nowy Jork, zdominowanego przez katolików. Ten przykład pokazuje, że taka dominacja na nic się zda, gdy ma się przeciw sobie potężne lobby prawniczo-medialne, kwestię prawdy traktujące instrumentalnie.

KTO RUSZA PIONKAMI

W połowie 1969 r. 21-letnia Norma McCorvey zaszła w trzecią niechcianą ciążę. Uległa podpowiedziom znajomych, by prawo do dokonania aborcji uzyskała, kłamiąc, że ciąża jest wynikiem gwałtu. Bezrobotna i zdeterminowana narcomanka, deklarująca się jako lesbijka, która dwójkę poprzednich dzieci oddała do adopcji, uległa i została odesłana do dwóch młodziutkich prawniczek: Lindy Coffee i Sarah Weddington. Szukały one kobiety niemogącej dokonać aborcji ze względu na ograniczenia prawne. Obiecały jej wygrać proces, by zdążyła usunąć ciążę, zanim nastąpi rozwiązanie. By zatuzować prawdziwą tożsamość ciężarnej, niecierpiącej się społecznym szacunkiem, nadano jej pseudonim Jane Roe.

Działo się to w Teksasie, gdzie karano za każdy zabieg aborcji, który nie miał na celu ratowania życia matki. W 1970 r. Roe zgłosiła pozew o stwierdzenie niezgodności tych przepisów federalnych z amerykańską konstytucją. Pozwała prokuratora okręgowego z Dallas Henry’ego Wade’a – stąd określenie procesu „Roe vs. Wade”. Co symptomatyczne, do pozwu dołączył

foto: Rafael Film

to napomknąć, kto stał za Roe i dwiema młodziutkimi prawniczkami, będącymi jedynie pionkami w tej grze. Notabene Roe nie uczestniczyła w żadnym z procesów na przestrzeni trzech lat, a w ciągu życia poglądy na aborcję zmieniała w zależności od tego, które środowisko jej za to płaciło.

Otóż sprawą sterował Lawrence Lader, dziennikarz i pisarz, który dążył do zrównania „praw aborcyjnych” z prawami obywatelskimi do tego stopnia, że feministka Betty Friedan nazwała go ojcem ruchu pro-choice. Zafascynowany Margaret Sanger i jej krucjatą na rzecz kontroli urodzeń, swoimi książkami i artykułami sam w końcu zaczął wpływać na najważniejsze autorytety w kraju. W książce „Aborcja” z 1966 r. przekonywał, że zastosowa-

W sprawie *Roe vs. Wade* Sąd Najwyższy powoływał się na książkę Ladera siedmiokrotnie. Uznając aborcję w USA za legalną przez cały czas trwania ciąży, powoływał się na 14. poprawkę do konstytucji, dającą prawo do prywatności i wolności – o której Lader rozpisywał się w „Aborcji”. Na podstawie wyroku z 1973 r. zmieniono prawo aborcyjne w 46 z 50 stanów.

STATYSTYKI Z SUFITU

Proszę wybaczyć tak szczegółowe streszczenie, ale do odbioru filmu niezbędna jest choćby podstawowa wiedza na temat procesu *Roe vs. Wade*. Fabuła filmu wikła się w tak wiele wątków, że ten podstawowy niestety się w nich rozmywa. Twórcy – i chwała im za to – po

raz pierwszy nagłaśniają kulisy procesu, który doprowadził do legalizacji aborcji w całych Stanach Zjednoczonych. Jednak niewielu odbiorców, zwłaszcza spoza USA, w ogóle wie o sprawie Roe vs. Wade, jakże więc mają nadążyć za meandrami prawnymi, specyfiką amerykańskiego prawodawstwa i sądownictwa, poglądami sędziów i senatorów czy konkretnymi wyrokami i nazwiskami, padającymi w filmie zbyt obficie.

Autorzy chcieli ukazać wieloaspektowość sprawy: lobby intelektualno-biznesowo-prawnicze, zawisłość sędziów i ich powiązania z klinikami aborcyjnymi, słabość mediów do lewicowych idei, podatność społeczeństwa na przekazy medialno-rozrywkowe promujące te idee, a jeszcze Margaret

miany duchowej kilku bohaterów naraz poskutkowała tym, że trudno spośród nich wyłonić najważniejszego. W zamyśle twórców głównym bohaterem filmu – który zresztą opowiada wszystko z perspektywy osoby już nawróconej – jest dr Bernard Nathanson (ten, który z Lawrence'em Laderem zakładał NARAL). Jednak dla odbiorcy postać ta nie jest dostatecznie zaakcentowana.

Aktorzy grają też na najwyższej strunie emocjonalnej, trącając niekiedy o okliwość, a sypiącego cytatami proliferskiego konstytucjonalisty nie sposób zdzierżyć, dopóki nie zacznie mówić swoimi słowami. Studentom sprzeciwiającym się zabijaniu w Wietnamie, a opowiadającym się za aborcją, udowadnia on obłudę. Wreszcie jawi się jako pełnokrwisty bohater, a widzom dostarcza argumentów na temat ochrony życia. To jedne z bardziej przekonujących fragmentów filmu.

Naiwne wydają się również zwierzenia dr. Bernarda Nathansona i Lawrence'a Ladera, którzy przypadkowym paniąkom na plaży przy drinkach opowiadają o kulisach najgrubszych przekrętów: lobbowania w środowisku prawniczym, manipulowania mediami, szokowania zmyślonymi statystykami. Na tych ostatnich warto się zatrzymać. W filmie widzimy, jak dr Nathanson bierze z sufitu liczbę miliona kobiet, które w poprzednim roku poddały się nielegalnej w dużej mierze aborcji, i 10 tys. z nich, które w wyniku rzeźniczych zabiegów zmarły. Miał być to koronny argument przekonujący do zalegalizowania aborcji. Goszczący w Polsce w roku 1996 dr Nathanson ujawnił, że jego środowisko miało specjalistę statystyka, który tworzył fikcyjne dane. W rzeczywistości w omawianym okresie było 150 tys. aborcji, z których 200-300 skończyło się zgonem kobiet. Jednak kłamliwe statystyki, powtarzane przez nieweryfikujące ich media, zdołały wyrobić w Amerykanach przychylną wobec aborcji na życzenie. Nathanson przyznał, że pozyskanie mediów było o tyle łatwe, że dominowali w nich młodzi ludzie o poglądach feministycznych.

ABORCJONISTA OSKARŻA

Widzom „Wyroku na niewinnych” polecam także obejrzenie relacji z pobytu w Polsce dr. Nathansona, zaproszonego przez Radio Maryja przed głosowaniami w polskim Sejmie nad złagodzeniem przepisów antyaborcyjnych w 1996 r. Opowiada to, co film, ale w kilku żołnierskich słowach. Nieżyjący już dr Nathanson po

nawróceniu nie wstydził się mówić o swojej przeszłości, by przestrzec w ten sposób kroczących ścieżką aborcyjną młodych kolegów po fachu. Po tym, jak w 1969 r. z Lawrence'em Laderem założył Narodową Ligę na rzecz Prawa do Sztucznego Poronienia, która doprowadziła do legalizacji aborcji w USA, dwa lata był dyrektorem Center For Reproductive and Sexual Health w Nowym Jorku – największej tam kliniki aborcyjnej.

Kilka lat później dzięki rozwojowi badań ultrasonograficznych rozwinęła się wiedza medyczna na temat płodu. Dr Nathanson nie miał wątpliwości, że w macicy od początku rozwija się człowiek. W 1979 r. przestał wykonywać aborcję, a w 1984 r. zainteresował się, co tak naprawdę dzieje się w trakcie niej. Na podstawie nagrania obrazu USG w trakcie aborcji w dwunastym tygodniu ciąży wykazał strach dziecka przed narzędziami stosowanymi w „sztucznym poronieniu”. Tak powstał jego głośny film „Niemy krzyk”. Trzy lata później nakręcił „Zaćmienie rozumowania” o aborcji w piątym miesiącu ciąży. Sfilmował też aborcję przez częściowy poród na siedmiomiesięcznym dziecku.

W „Niemym krzyku” dr Nathanson przytacza statystyki: przed zalegalizowaniem aborcji, jeszcze w 1963 r., wykonywano 100 tys. tego typu zabiegów rocznie. Po zalegalizowaniu jej w 1973 r. – już 1,5 mln. W filmie „Wyrok na niewinnych” pada suma 20 mln dol., które dr Nathanson zarobił w kilka lat na 70 tys. aborcji. Jak tłumaczył podczas wizyty w Polsce, średni przychód tego przemysłu wynosił za jego czasów, czyli w latach 70., 500-600 mln dol. rocznie, czyniąc go jedną z najbardziej dochodowych gałęzi gospodarki. Po nawróceniu dr Nathanson mówił: „Oskarżam NARAL oraz inne organizacje na rzecz «planowego rodzicielstwa» o zмовę milczenia – utrzymywanie kobiet w nieświadomości co do prawdziwej natury sztucznego poronienia”.

U podstaw legalizacji aborcji w USA legł wyrok w sfingowanym procesie z wymyślonym gwałtem w tle. Dochodowy przemysł aborcyjny można by więc nazwać kolosem na glinianych nogach, gdyby nie to, że tak trudno je utracić – nawet dowodząc fałszerstw w prawie. Jednak by lekcja z ówczesnego fiaszka proliferów nie poszła na marne, powinniśmy mieć oczy szeroko otwarte na procesy, które toczą się współcześnie pod dyktando tzw. środowisk „poprawnościowych”. I przyglądać się współczesnym Lawrence'om Laderom, bo to oni pociągają za sznurki prawne i polityczne.

Sanger, twórczynię klinik Planned Parenthood, docierającą do członków Ku Klux Klanu z odczytami o konieczności sterylizacji czarnoskórych, „którzy rozmnażają się na potęgę, wskutek czego wzrasta wśród nich odsetek ludzi mało inteligentnych i chorych”. Z drugiej strony mamy środowisko katolików, pragnące zdemaskować fałszerstwa powyższych, a nade wszystko chronić życie. Upchnięcie tylu treści w dwugodzinny film powoduje u odbiorcy poczucie zagubienia, a odnalezienia się w mocno rwanej fabule nie ułatwiają stop-klatki i publicystyczne wtręty narratora.

Zagubienie powoduje także mnogość bohaterów – nie zawsze jednoznacznych i nie zawsze kierujących się czytelnymi intencjami. Niestety, próba pokazania prze-

Marek Jurek

Cywilizacja gender

Tydzień temu „Fakt” opublikował (w dwugłosie z moją opinią) wypowiedź przeciw odrzuceniu konwencji stambulskiej pani Joanny Senyszyn, będącej jednym z historycznych już autorytetów lewicy. Postulat wypowiedzenia genderowej konwencji, według profesor Senyszyn, „w powszechnym odczuciu oznacza, że państwo staje po stronie katów i nie chce stać po stronie ofiar”. Ciekawe jest to zasłonięcie się opinią, której pani Senyszyn (chwała jej za budującą przyzwoitość) nie potwierdza i nie rozwija. Cóż to jednak za „powszechna opinia”?

Nie tak dawno jeden z centrowych polityków odmawiał mi zaangażowania się na rzecz wypowiedzenia konwencji (choć w przeszłości był przeciwny jej ratyfikacji), bo według niego ta sprawa szerokiej publiczności nic nie mówi. Z podobną oportunistyczną opinią spotykałem się wielokrotnie. Czy więc profesor Senyszyn chodzi o opinię istniejącą czy o propagandowe założenie, które można jakiegś części społeczeństwa wmówić? Najwyraźniej to drugie, skoro jako najważniejszy argument na obronę konwencji podaje to, że jej „nazwa jest jednoznaczna, to jest konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej”.

Broniąc genderowego charakteru konwencji, Joanna Senyszyn czyni też rewelacyjne odkrycie, że płeć ma kontekst kulturowy, bo kiedyś kobiety nie nosiły spodni. Sposzczenie rzeczywiście

godne Nagrody Leninowskiej! Choć kiedyś, gdy dziewczęta nosiły już spodnie, a w domach jeszcze powszechnie były encyklopedie, o tym, że stroje mężczyzn i kobiet zmieniały się bez przerwy w ciągu całej historii, wiedziało każde dziecko. Nie ma bowiem cze-

gość takiego jak paradygmat kobiecego stroju. Jest natomiast paradygmat inny, który się nigdy nie zmienił: istnienie strojów męskich i kobiecych. I ten rzeczywiście jest uświęcony przez Biblię (por. Pwt 22, 5). Wzór ten zniesiono tylko raz, przymusowo. Znieśli go wschodnioazjatyccy marksiści, w Chinach i w Korei Północnej.

Niestety, w wypowiedzi pani Senyszyn jest coś, co sprawia, że to skojarzenie nie wydaje się przypadkowe. Według niej „wypowiedzenie tej konwencji byłoby równoznaczne z wypisaniem się z grona cywilizowanych krajów”. Oczywiście, można się oburzać, że nestorka lewicy publicznie ogłasza, że Wielka Brytania, Czechy albo Litwa to kraje niecywilizowane. Ale od oburzenia ważniejsza jest sama kategoria krajów niecywilizowanych, w istocie nawiązująca do rasistowskich dywagacji Engelsa. Współautor „Manifestu komunistycznego” pisał bowiem, że przyszłość „zmiecie z powierzchni ziemi nie tylko reakcyjne klasy i dynastie, lecz również całe reakcyjne narody. A to jest także postęp”.

Na razie połowa narodów Europy Środkowej ma być wymieniona „z powierzchni” debaty europejskiej i to ma być „także postęp”. W istocie wystarczy więc posłuchać „argumentów” zwolenników konwencji stambulskiej, by zdać sobie sprawę z tego, że w interesie rodziny i wychowania, niepodległości i współpracy europejskiej ten przewrotny układ musi zostać wypowiedziany, i to niezwłocznie.

fot. PAP/EPA-Sergei Ilnitsky

Obchody święta Zwiastowania Pańskiego w katedrze Chrystusa Zbawiciela w Moskwie

Entualne wprowadzenie zmian do kalendarza liturgicznego tak, aby wszyscy chrześcijanie świętowali Wielkanoc w tym samym czasie, „nie jest rozważane przez prawosławie, a przynajmniej nie przez Rosyjski Kościół Prawosławny”. Zapewnił o tym przewodniczący Wydziału Zewnętrznych Kontaktów Kościelnych Patriarchatu Moskiewskiego metropolita wołokołamski Hilarion. W jednym z wywiadów podkreślił, że prawosławie rosyjskie nie ma „najmniejszego zamiaru” zmieniać tradycyjnego systemu wyliczania daty świąt Zmartwychwstania Pańskiego.

Było to pośrednio nawiązanie do wypowiedzi abp. Hioba z Patriarchatu Konstantynopolskiego, który w biuletynie stałego przedstawicielstwa Konstantynopola przy Światowej Radzie Kościołów (ŚRK) z lutego br. przypomniał dotyczącą tego zagadnienia zasadę I soboru powszechnego w Nicei (325). Głosi ona, iż Wielkanoc nale-

ży obchodzić w najbliższą niedzielę po pierwszej wiosennej pełni Księżyca. Zauważył przy tym, że w 2025 r., gdy wypadnie 1700. rocznica tego soboru, chrześcijanie na wschodzie i zachodzie będą obchodzić Wielkanoc w tym samym dniu.

Tymczasem najnowsze oświadczenie metropolity Hilariona przecięło wszelkie rozważania na temat ewentualnych prób wznowienia rozmów w tej sprawie, która pozostaje nadal bolesnym znakiem podziałów historycznych i braku pełnej jedności sakramentalnej między Kościołem katolickim a wieloma Kościołami wschodnimi. Jest to szczególnie widoczne na Bliskim Wschodzie, gdzie chrześcijanie stanowią mniejszość, w dodatku podzieloną m.in. właśnie w sprawie obchodów swego największego święta. W tym roku Wielkanoc u prawosławnych i niektórych innych chrześcijan wschodnich wypada 2 maja – cztery tygodnie po zachodniej.

Zabójstwo dziennikarza

Jeorjos Karaiwaz, dziennikarz śledczy prywatnej greckiej telewizji Star, został zastrzelony przez nieznaną sprawców pod własnym domem w Alimos, na południowych przedmieściach Aten – podały źródła policyjne. Wiadomość ta wywołała szok w środowisku dziennikarskim; wiele mediów przerwało nadawanie programu.

50-letni dziennikarz pracował dla wielu greckich me-

diów i założył blog informacyjny bloko.gr. „Ktoś, za pomocą kul, postanowił go uciszyć i uniemożliwić mu pisanie artykułów” – głosi wpis opublikowany na blogu.

Prywatne radio Skai podało, że dziennikarz „zginął w śmiertelnej zasadce”, trafiony „kilkoma kulami w drodze do domu z nagrania programu telewizyjnego”. Przed jego domem znaleziono 17 łusek.

Seniorzy

**ks. Stefan
Moszoro-Dąbrowski**

Księga Tobiasza (10, 1-6) plastycznie opisuje smutek podeszłych w latach rodziców oczekujących powrotu syna. „Tobiasz z dnia na dzień liczył,

w ile dni syn jego tam zajdzie i za ile powróci. A kiedy dni te przeminały, a syn jego nie wracał (...), zaczął się martwić. A jego żona, Anna, rzekła: «Dziecko moje zginęło i już go nie ma między żywymi». I zaczęła płakać i lamentować nad synem swoim, i mówiła: «Biada mi, dziecko moje, że pozwoliłam ci iść, światło moich oczu». A Tobiasz jej odpowiedział: «Ci-cho, nie martw się, siostró, (...) on wkrótce wróci». Ale ona mu odpowiedziała: «Zostaw mnie i nie zwódź mnie; dziecko moje zginęło». I wychodziła codziennie, i wpa-trywała się w drogę, którą jej syn poszedł, i nie dała się nikomu przekonać. A kiedy zachodziło słońce, wszedłszy do domu, lamentowała i płakała przez całą noc, i nie mogła spać».

„Baculum et solacium vitae nostrae” (Wulgata, Tob 10, 4) stały się mottem roli dzieci na stare lata rodziców: „laską i pociechą ich życia”. W swoim nauczaniu papież Franciszek często

**Mylą się ludzie, gdy
w swych starszych
rodzicach czy
dziadkach widzą
tylko balast.**

przypomina, że „Kościół nie może i nie chce dostosować się do mentalności wyrażającej zniecierpliwienie, a tym bardziej obojętność i pogardę w stosunku do starości”. „Jakże chciałbym, aby Kościół rzucił wyzwanie kulturze odrzucania, łącząc z wielką radością w nowym uścisku młodych i starszych!” („Amoris laetitia”, nr 191).

Wiele osób właśnie swoim dziadkom zawdzięcza wprowadzenie w życie chrześcijańskie. Ich słowa, ich przytulenia lub sama obecność pomagają dzieciom w rozpoznaniu, że historia nie zaczyna się od nich, że są spadkobiercami długiej drogi oraz że trzeba respektować poprzedzające tło dziejowe. „Osobie, która zrywa więzi z historią, trudno będzie nawiązywać trwałe relacje i uznać, że nie jest panem rzeczywistości” (Franciszek).

Znajomość i zdolność do zajmowania stanowiska wobec wydarzeń minionych to jedyny sposób, aby zbudować sensowną przyszłość. Nie można wychowywać bez pamięci: „Przypomnijcie sobie dawniejsze dni” (Hbr 10, 32). Opowiadania osób starszych czynią wiele dobrego dzieciom i młodej, ponieważ łączą je z historią przeżytą czy to przez rodzinę, czy też ojczyznę.

Matka młodego Tobiasza, Anna, miała rację, że młodzi są pociechą i podporą dla starszych. Mylą się ludzie, gdy w swych starszych rodzicach czy dziadkach widzą tylko balast, który utrudnia im życie. Rok Rodziny zaproponowany przez Ojca Świętego jest okazją do odkrycia skarbu mądrości naszych seniorów.

I

Wybrany

**Magdalena
Wołochowicz**

Wielkanoc chciałam przeżyć naprawdę

wyjątkowo. Oprócz kulminacyjnej Niedzieli Zmartwychwstania szczególnym czasem była dla mnie Niedziela Palmowa i wglębiecie się na spokojnie w długie czytanie z Ewangelii, opisujące Mękę Pana Jezusa, ale też obejrzenie serialu „The Chosen”.

W te święta nie włączałam żadnych programów informacyjnych ani zwykłych filmów. Jedyne, co oglądałam, to serial, którego tytuł na polski przetłumaczylibyśmy „Wybrany”.

Słyszałam o nim już rok temu. Zapisalam go na liście filmów, które zamierzam obejrzeć, ale jakoś ciągle nie było to „ten czas”. Słyszałam, że wielu ludzi go poleca, ale

nie do końca wiedziałam, czego oczekiwać. Wystartowałam właśnie drugi sezon, więc stwierdziłam, że najwyższy czas. I zostałam bardzo pozytywnie zaskoczona.

Nie spodziewałam się, że oglądanie serialu może być żywym spotkaniem z Panem Jezusem. Dosłownie. Owszem, to nie jest Biblia (choć jest duża zgodność ze Słowem Bożym), ale przedstawienie pewnych historii obrazem zdecydowanie może pomóc przybliżyć i zrozumieć Pismo Święte.

Jestem na świeżo po obejrzeniu całego sezonu pierwszego i początku drugiego. I naprawdę nie mogę się doczekać dalszego ciągu.

Nie będę opowiadać fabuły. Opowiem jednak – mam nadzieję na zachętę tym, którzy jeszcze nie mieli okazji oglądać – o kilku rzeczach, które mnie dogłębnie poruszyły i zachwyciły.

Po pierwsze, niesamowite było oglądanie scen wyobrazających spotkania Jezusa ze znanymi nam postaciami biblijnymi. To, kiedy uzdrawia Marię Magdalene, kiedy wzywa celnika Mateusza, by poszedł za Nim, kiedy nocą spotyka się z Nikodemem, kiedy powołuje Piotra i innych. Za każdym razem, gdy wy-

powiadał imię danej osoby, ogarniało mnie wzruszenie. Bo Pan Jezus podchodzi do każdego z nas bardzo osobiście. Ważne przypomnienie!

Po drugie, kiedy oglądałam kolejne sceny obrazujące cuda, jakich Jezus dokonał, zauważyłam, że za każdym razem taka sytuacja sprawiała Mu ogromną radość. Uśmiechał się szeroko, widząc konkretną zmianę w życiu danej osoby. Szczepnie przyznam, że kiedy do tej pory czytałam Pismo Święte, zazwyczaj zwraca-

łam uwagę na reakcję osoby, która spotyka Jezusa. W końcu to ona doświadcza konkretnej zmiany w życiu. Rzadko kiedy myślałam o tym, jak bardzo musiało to sprawiać radość Jemu samemu! Ta druga perspektywa na pewno od teraz będzie mi towarzyszyć przy czytaniu kolejnych ewangelicznych historii.

Po trzecie, oglądanie skłaniało mnie często do sięgania do Biblii i sprawdzania szczegółów, z ciekawości. I to jest bardzo pozytywne. Bo to Pismo Święte ma być w centrum, a nie serial.

Nie ma tu miejsca na więcej przemyśleń, więc na koniec dodam tylko, że warto przygotować chusteczki, bo pewne sceny wyciskają zły, oraz że serial jest dostępny zupełnie bezpłatnie w aplikacji na telefon, i to nawet z polskimi napisami.

Polecam gorąco!

I

Nie spodziewałam się, że oglądanie serialu może być żywym spotkaniem z Panem Jezusem.

Świętowanie niedzieli

ODPOWIADA **ks. Marek Kruszewski**

W dzień Pański należy do koniecznego minimum ograniczyć każdą pracę. Czy zakaz pracy w niedzielę dotyczy pracy intelektualnej i uprawiania sportu?

Powstrzymanie się od pracy wynika ze wzoru Stwórcy, który siódmego dnia odpoczywał, o czym czytamy w Księdze Wyjścia (Wj 20, 11). Na pamiątkę tego w dzień szabatu zakazana była jakakolwiek praca (Wj 20, 10). Chodziło też o wspomnienie wyjścia z Egiptu i wyzwolenie z niewolnictwa pracy, o czym czytamy w Księdze Powtórzonego Prawa (Pwt 5, 15). Teraz świętujemy niedzielę jako pamiątkę Zmartwychwstania Chrystusa oraz dzień wyzwolenia z niewoli grzechu.

Chrześcijański obowiązek powstrzymania się od pracy w niedzielę dotyczy prac ciężkich i zarobkowych. Co jest pracą ciężką? Niegdyś oznaczało to duży wysiłek fizyczny, natomiast praca intelektualna była dozwolona. Obecnie, w dobie naznaczonej pracą umysłową, za pracę ciężką uważamy wszelki wysiłek na tyle intensywny, że po pierwsze, zaburza nasze uczestnictwo w niedzielnej Eucharystii oraz uniemożliwia zajmowanie się sprawami duchowymi i boskimi, po drugie, odbiera nam radość z przeżywania dnia Pańskiego, po trzecie, nie pozwala na korzystanie z należnego odpoczynku duchowego i fizycznego.

Trudno będzie osobie, która w niedzielę uczy się do klasówki albo przygotowuje projekt, spokojnie myśleć o natchnieniach Pańskich. Ciężko będzie komuś, kto cały tydzień pracuje na komputerze, odpocząć, jeśli spędzi niedzielę przed monitorem. Niełatwo będzie każdemu pracownikowi, który w niedzielę pracuje tak samo jak przez cały tydzień, poczuć radość z dnia Pańskiego.

Należy więc do koniecznego minimum ograniczyć każdą pracę. Dotyczy to także gotowania wielkich niedzielnych obiadów czy służebnych prac koniecznych strażaków, pogotowia, policji, elektrowni, posługi kościelnej. Warto zrobić w niedzielę tylko to, co naprawdę niezbędne. Ogranicz to niepokój naszego ducha.

Obowiązek powstrzymania się od prac zarobkowych oznacza nie tylko brak pracy dla zysku. Wskazuje, aby nie robić zwłaszcza tego, przez co na co dzień zarabiamy. Ktoś, kto np. pracuje w prasowni, powinien powstrzymać się w niedzielę od uprasowania choćby jednej rzeczy. Ktoś, kto żyje z naprawiania komputerów, nie powinien w niedzielę naprawiać komputerów – nawet bezpłatnie czy najbliższej rodzinie. Warto wspomnieć tu przysłowie: „Kto w niedzielę reperuje, w poniedziałek mu się psuje”.

A sport? Działalność sportowa nie prowadzona dla zysku i nie odciągająca od Boga jest czymś dobrym. Rozwija człowieczeństwo. Natomiast krytycznie należy ocenić zajęcia sportowe uprawiane wyłącznie z chęci zysku i wywołujące fanatyzm kibiców, bo to odciągnie ich od świętowania niedzieli.

xmarekk@o2.pl

Autor jest proboszczem parafii św. Patryka w Warszawie

Purpurat z Wrocławia

Postać zmarłego w 1974 r. kard. Bolesława Kominka jest dziś nieco zapomniana. Dobrze więc, że Instytut Pamięci Narodowej wspólnie z Ośrodkiem „Pamięć i Przyszłość” przygotował monumentalną pracę o tym wybitnym hierarsze Kościoła katolickiego w Polsce.

Zasłynął przede wszystkim z gorliwej pracy pasterskiej na ziemiach zachodnich w pierwszych latach po wojnie oraz jako jeden z głównych autorów orędzia biskupów polskich do biskupów niemieckich. Po 1945 r. był administratorem apostolskim Śląska Opolskiego. W latach stalinowskich usunięty został ze stanowisk kościelnych. W 1951 r. został biskupem tej części archidiecezji wrocławskiej, która znalazła się w Polsce. Do Wrocławia mógł przy-

być dopiero po tzw. odwilży październikowej. W 1972 r. został metropolitą wrocławskim, a rok później kardynałem.

Autorzy omawiają różne okresy z życia kardynała, jako rządcy archidiecezji wrocławskiej, jego udział w Orędziu biskupów polskich do biskupów niemieckich, piszą o europejskiej działalności biskupa, o relacjach, jakie miał z kard. Augustem Hlondem, o wkładzie w prace Konferencji Episkopatu. Czytelnik dowie się też, jak przedstawiano biskupa w materiałach wywiadu MSW i jaki był stosunek Kominka do budowy pomnika Jana XXIII we Wrocławiu. **wf**

„Kardynał Bolesław Kominek. Biskup, dyplomata, wizjoner”
Instytut Pamięci Narodowej, Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”
Wrocław 2020, 414 s.

Lwowscy ekspatrianci

Po decyzjach zapadłych na konferencjach w Teheranie i Jaltie 94,5 proc. obszaru archidiecezji lwowskiej pozostało na obszarze Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Sowieckiej, a tylko 5,5 proc. na terytorium Polski. Archidiecezja liczyła 416 placówek duszpasterskich, ponad milion wiernych oraz 754 księży diecezjalnych i 249 zakonnych. Rozpoczęła się wielka akcja przymusowego wysiedlania ludności polskiej, głównie na ziemie zachodnie Polski, przede wszystkim do archidiecezji wrocławskiej bądź ordynariatu w Gorzowie Wielkopolskim. Za ludnością szli kapłani. Księża, za sugestią metropolity lwowskiego abp. Eugeniusza Baziaka, mieli ewakuować się dopiero wtedy, gdy cała parafia lub większa jej część decydowała się na wyjazd.

Słownik, opracowany z ogromną starannością przez cenionego historyka Kościoła bp. Mariusza Leszczyńskiego, zawiera 636 biogramów księży wyświęconych do 1945 r., którzy w latach 1939-1959 zostali zmuszeni do opuszczenia terytorium archidiecezji lwowskiej. Autor w swojej pracy oparł się głównie na materiałach przechowywanych w archiwach diecezjalnych i zakonnych oraz na źródłach drukowanych i opracowaniach. Ocalił od zapomnienia duchowych przewodników tysięcy wiernych. **wf**

„Księża diecezjalni ekspatrianci archidiecezji lwowskiej obrządku łacińskiego. Słownik biograficzny”
Bp Mariusz Leszczyński
Instytut Pamięci Narodowej
Warszawa 2020, 1082 s.

fot. PhotoHome Paweł Bączewski

rafialne, został przekazany przez rodzinę państwa Małeckich z Mostówki. Do parafii należą Adelin, Anastazew (ostatnie osiem domów), Choszczowe, Mostówka, Mościska. Warunkiem powstania parafii było zapewnienie miejsca zamieszkania dla proboszcza. Parafianie wykazali się wyjątkową determinacją, aby wspólnota parafialna mogła powstać, oddając na tymczasowe zamieszkanie jeden z domów. – Przed powstaniem plebanii przez

Proboszczowo

Patryk
Lubrzyński

W parafii Miłosierdzia Bożego w Mostówce proboszcz włącza parafian w aktywne uczestnictwo w liturgii, a plebania integruje lokalną społeczność.

Proboszcz parafii Miłosierdzia Bożego w Mostówce w dekanacie radzyńskim ks. Janusz Grygier jest fanem modelarstwa kolejowego. Na obszarze „proboszczowa”, czyli na terenie kościoła i plebanii, znajduje się mini muzeum rzeczy związanych z kolejami. – Istnieje także kilka ścieżek z figurami wielkości ludzkich postaci, ułożonymi w tematyczną ścieżkę edukacyjną związaną z bajkami polskimi i animowanymi oraz z historią maszyn rolniczych. Najmłodszy mogą zobaczyć na przykład Międzygalaktyczne Muzeum Koziołka Matołka – relacjonuje ks. Janusz. Teren „proboszczowa” jest miejscem chętnie odwiedzanym przez okolicznych mieszkańców, można tam zrobić ognisko oraz usiąść spokojnie w altance i napić się ulubionej kawy lub herbaty.

Parafia jest niewielka, liczba wiernych to tylko 1070 osób. Wspólnota została wydzielona z parafii św. Trójcy w Niegowie i erygowana przez bp. Kazimierza Romanika 29 czerwca 2003 r. W momencie powstania parafii istniała już kaplica dojazdowa, obsługiwana w niedziele i święta przez duszpasterzy z Niegowa. Teren, na którym obecnie znajduje się kościół i budynki pa-

ośmiem lat mieszkałem w drewnianym domu na posesji u państwa Romana i Barbary Gietków z Choszczowego. Troszczyli się, żebym miał co jeść, i zapewнили mi ludzkie warunki do mieszkania. Traktowano mnie jak członka rodziny – wspominam z sentymentem ks. Janusz Grygier.

Parafianie są bardzo zaangażowani w życie liturgiczne. – Przy celebrowaniu liturgii staram się wprowadzać wskazania Soboru Watykańskiego II dotyczące włączania ludu w celebrację świecików. Wierni uczestniczą w śpiewach liturgicznych i responsoryjnych, chodzą w procesji z darami oraz czytają modlitwę wiernych. Troszczą się o byt materialny kościoła, zbierając ofiary na tacę – mówi ks. Janusz Grygier. Przed okresem pandemii niedzielne liturgie były poprzedzone katechezami wprowadzającymi w Eucharystię. Pod nieobecność ministrantów parafianie chętnie odczytują Słowo Boże. Ksiądz proboszcz zauważa staranie wiernych o zachowanie ładu i porządku w świątyni. Rodziny z poszczególnych wiosek co tydzień biorą udział w sprzątaniu kościoła. Angażują się także w wystrój świątyni w poszczególnych okresach liturgicznych.

W Mostówce istnieje grupa adoracyjna, która w różnych formach modlitewnych kontempluje Najświętszy Sakrament. Najwięcej spotkań wspólnoty organizowanych jest w Adwencie i Wielkim Poście. Wierni podtrzymują kult maryjny, licznie przychodząc co środę na nowennę do MB Nieustającej Pomocy. Działa kilka kółek różańcowych, które modlą się w intencjach papieskich, ogłaszanych na dany miesiąc przez papieża Franciszka. Omadla-

fot. PhotoHome Paweł Bączewski

Ksiądz proboszcz
Janusz Grygier

Proboszczowo

fot. PhotoHome Paweł Bączewski

ją także sprawy ważne dla diecezji i Kościoła w Polsce. Istotną pomocą dla proboszcza jest Parafialna Diakonia Porządkowa, odpowiedzialna za ład podczas najważniejszych parafialnych uroczystości.

Tradycją jest organizacja corocznego nabożeństwa Drogi Krzyżowej w plenerze. – Zbieramy się co roku w innej wiosce, której mieszkańcy przygotowują rozważania do stacji Drogi Krzyżowej. Trasa prowadzi finalnie do kościoła, gdzie odbywa się Eucharystia – relacjonuje ks. Janusz.

Ważnym wydarzeniem jest także Gwiazdzy Orszak Trzech Króli. Jest to pomysł, który integruje parafie Miłosierdzia Bożego, św. Trójcy w Niegowie oraz NMP Królowej Pokoju w Kicinach. Orszaki wyruszają z macierzystych parafii, aby spotkać się w określonym miejscu. Najczęściej jest to Dom Kultury lub jedna ze szkół podstawowych. – Wspólnie celebруем nabożeństwo przy szopce kołędowej, którą wykonuję co roku na przyczepie samochodowej. Postacie są naturalnej wielkości, a uroczystość kończy się konkursem kołęd śpiewanych przez rodziny z okolicznych wsi – opowiada ksiądz proboszcz.

Cyklicznie organizowany jest też Dzień Dziękczynienia za plony ziemi. Podczas Mszy św. parafianie przynoszą koszyki z darami natury. – Odbywają się różnego rodzaju wystawy związane ze sprzętem rolniczym. Do tej pory zorganizowaliśmy m.in. wystawę ciągników rolniczych, pojazdów specjalistycznych, takich jak dźwigi, podnośniki, wozy strażackie – wymienia jednym tchem ks. Grygier. Podczas wydarzenia jest także czas na wspólny posiłek na terenie „proboszczowa”.

Wnętrze
kościół

fot. PhotoHome Paweł Bączewski

Parafia Miłosierdzia Bożego,
ul. Akacjowa 2, Mostówka,
07-230 Zabrodzie, tel. 29 758 25 33

W SKRÓCIE

■ **Modlitwa za chorych.** Bp Romuald Kamiński 7 kwietnia wydał komunikat z zachętą do modlitwy za chorych: „W związku z cierpieniem przeżywanym przez naszych bliskich, spowodowanym pandemią oraz innymi dolegliwościami, proszę wszystkich o żarliwą modlitwę do Boga za przyczyną Matki Bożej Zwycięskiej. Prośmy o zdrowie dla naszego metropolity księdza kardynała Kazimierza Nycza, dla naszego arcybiskupa seniora Henryka Hosera SAC oraz wielu duszpasterzy i wiernych przeżywających swoją chorobę zarówno w szpitalach, jak i w swoich domach” – napisał ordynariusz warszawsko-praski.

■ **Poprawia się stan kard. Kazimierza Nycza.** Kompleksowa diagnoza lekarska wykazała, że metropolita warszawski doznał niewielkiego w stopniu udaru niedokrwinnego. Obecnie jest rehabilitowany, proces leczenia przebiega zgodnie z założonymi oczekiwaniami zespołu lekarskiego i fizjoterapeutycznego.

■ **Eucharystie w Roku Rodziny.** W diecezji warszawsko-praskiej od marca 2021 do czerwca 2022 r. każdy 19. dzień miesiąca jest dedykowany poszczególnym osobom tworzącym nasze rodziny. Kwietniowa modlitwa odbędzie się 19 kwietnia o godz. 18.00 w parafii św. Patryka (ul. Rechiniewskiego 14) na warszawskim Gocławiu. Szczególnie polecane będą dzieci. Mszy św. będzie przewodniczył bp Romuald Kamiński.

■ **Z udziałem kół różańcowych.** W parafii Przemienienia Pańskiego w Tłuszczu 24 kwietnia o godz. 12.00 ordynariusz warszawsko-praski bp Romuald Kamiński będzie przewodniczył Eucharystii z udziałem kół różańcowych.

■ **O beatyfikację hr. Szembeka.** W parafii Najświętszego Serca Jezusowego przy ul. Kawęczyńskiej 53 w Warszawie 22 kwietnia o godz. 18.00 bp Romuald Kamiński będzie przewodniczył Mszy św. o beatyfikację sługi Bożego ks. Włodzimierza hr. Szembeka, salezjanina. Po Eucharystii odbędzie się sympozjum na temat kandydata na ołtarze.

■ **Ruszyła przebudowa Zachodniej.** Przebudowa stacji Warszawa Zachodnia i modernizacja linii średnicowej to jedna z największych inwestycji kolejowych ostatnich lat. Podróżnym na stacji Warszawa Zachodnia komfort zapewnią nowe zadane perony, ruchome schody, windy, system informacji oraz szerokie przejścia. Sprawniejsze będą przejazdy aglomeracyjne i dalekobieżne. Kompleksowo przebudowanych zostanie około 30 km torów, 130 rozjazdów i sieć trakcyjna.

for. ks. Paweł Klys

UNIA KAPŁAŃSKA CHRYSTUSA SŁUGI

W Porszewicach k. Łodzi swój dzień skupienia przeżywali członkowie Stowarzyszenia Unii Kapłańskiej Chrystusa Sługi. Skupieniu przewodniczył o. Krzysztof Wons – salwatorianin z Krakowa. Jak informuje ks. Waldemar Maciejewski, moderator Unii Kapłańskiej Chrystusa Sługi, do sto-

warzyszenia założonego przez sługę Bożego ks. Franciszka Błachnickiego może należeć każdy duchowny, który przeszedł formację Ruchu Światło-Życie, przeżył rekolekcje (ORD) oraz należy do Krucjaty Wyzwolenia Człowieka. Unia skupia aktualnie blisko 200 duchownych z terenu całej Polski.xpk

for. ks. Paweł Klys

Jest już tradycją, że we wtorek wielkanocny odbywa się pielgrzymka łódzkich maturzystów na Jasną Górę. Z uwagi na trwającą pandemię i obostrzenia tegoroczna pielgrzymka miała wymiar symboliczny, gdyż wzięli w niej udział tylko przedstawiciele maturzystów z duszpasterzami i katechetami. Uroczystej liturgii w intencji maturzy-

stów w kaplicy Matki Bożej przewodniczył abp Grzegorz Ryś. Po liturgii odmówiono akt zawierzenia maturzystów Matce Bożej, a łódzki pasterz wszystkich uczestniczących w liturgii on-line dzięki jasnogórskiej transmisji zaprosił na Mszę św. w intencji matury, która odbędzie się w niedzielę 2 maja o godz. 19.00 w katedrze w Łodzi.

NOWY OBIEKT NA PRADZE

Będą oświetlone boiska, miejsca parkingowe i tereny zielone. Na Pradze-Północ powstaje nowoczesny kompleks sportowy. Obok bloków komunalnych przy ul. Jagiełłońskiej rusza budowa boiska do siatkówki i koszykówki. Zaniedbany teren już za kilka miesięcy ma stać się wizytówką Gołędzino-wa. Według planu inwestycja ma być gotowa do końca lipca. Jej koszt wyniesie 640 tys. zł.

for. facebook.com/UrządZielonicyPragaPółnoc

RONDO W NOWEJ ODSŁONIE

fot. www.zdm.waw.pl

Naziemne przejścia dla pieszych, przejazdy rowerowe i dużo zieleni. Takie zmiany czekają rondo Dmowskiego. Nowe rozwiązanie umożliwi naziemne dojście do wszystkich przystanków tramwajowych oraz połączenie z trasami rowerowymi wzdłuż ul. Marszałkowskiej. Na rondzie i wokół niego zostanie posadzonych ponad 20 tys. roślin. Zmiany w rejonie ronda Dmowskiego są etapowe. Docelowo, wraz z planowanym przez PKP w najbliższych latach remontem linii średnicowej, prawdopodobnie zmieni się ono w skrzyżowanie.

BUDŻET DLA MAZOWSZA

Ruszyła druga edycja Budżetu Obywatelskiego Mazowsza. Projekty można zgłaszać do 30 kwietnia. Pula to 25 mln zł na pomysły mieszkańców. Mogą one dotyczyć ochrony zdrowia, doposażania placówek oświatowych i kulturalnych, tworzenia terenów zielonych czy prowadzenia szkoleń

fot. www.bom.mazovia.pl

i warsztatów. Projekt może zgłosić każdy mieszkaniec Mazowsza, bez ograniczeń wiekowych. Informacje o realizacji projektów z pierwszej edycji Budżetu Obywatelskiego Mazowsza dostępne są na stronie www.bom.mazovia.pl.

UNIKALNA PANORAMA WARSZAWY

fot. facebook.com/Muzeum Powstania Warszawskiego

Muzeum Powstania Warszawskiego wzbogaciło się o unikalny egzemplarz panoramy Warszawy z 26 sierpnia 1873 r. Składa się na nią zbiór dziesięciu zdjęć wykonanych ze szczytu wieży zamkowej przez wybitnego polskiego fotografa i wynalazcę Konrada Brandla. Na stronie

internetowej Muzeum Powstania Warszawskiego www.1944.pl można obejrzeć historyczne zdjęcia wraz z ich współczesnymi odpowiednikami. Dzięki specjalnym suwakom istnieje możliwość zobaczenia, jak zmieniła się architektura miasta w ciągu 148 lat.

BIAŁORUŚ PRZEBUDZONA

fot. www.minskaz.com

To tytuł plenerowej wystawy, którą można oglądać do końca kwietnia przy ul. Kościuszki 2 w Mińsku Mazowieckim, tuż przy parkingu, naprzeciw starostwa powiatowego. Zgromadzono na niej fotografie białoruskich fotoreporterów relacjonujących protesty w swojej ojczyźnie. – Mam nadzieję, że przez te fotografie dotrzemy do ludzkich serc, do ludzkiego rozumu, żeby zrozumiano, że Białorusinom potrzebne jest wsparcie i solidarność – mówi Denis Bondarev, jeden z organizatorów wystawy.

W SKRÓCIE

■ **W mrokach depresji.** Parafia Matki Bożej Królowej Polski na warszawskim Marymoncie (ul. Gdańska 6a) zaprasza 25 kwietnia o godz. 13.00 na modlitwę w intencji osób cierpiących na depresję i ich rodzin.

■ **Jaki park Skaryszewski?** Urbaniści i urzędnicy przygotowali propozycję projektu planu miejscowego dla rejonu parku Skaryszewskiego. Jest on wyłożony do publicznego wglądu w Urzędzie Dzielnicy Praga-Południe przy ul. Grochowskiej 274 w Warszawie oraz opublikowany na stronie internetowej architektura.um.warszawa.pl. Teraz jest czas, żeby zgłosić ewentualne propozycje zmian w zaprezentowanym projekcie. Konsultacje społeczne trwają od 16 kwietnia do 1 czerwca 2021 r. Dyżur telefoniczny projektanta zaplanowany jest na 22 kwietnia i 27 kwietnia w godz. 13.00-16.00, a także 6 maja w godz. 15.00-18.00 pod nr. tel. 22 325 81 08.

■ **Nowa szkoła podstawowa.** Uchwałą Rady Miasta Stołecznego przy budynku oświatowym przy Tarnowieckiej 4 na Pradze-Południe została powołana Szkoła Podstawowa nr 401. Miejsce to jest dobrze znane mieszkańcom osiedla „Ostrobramska”, gdyż od 1981 r. przez wiele lat funkcjonowała w tej placówce „pancerniacka” Szkoła Podstawowa nr 102.

■ **Wyburzyli zabytek.** Wyburzone w czerwcu zeszłego roku XIX-wieczne zabudowania wchodzące w skład Stalowni Praskiej przy ul. Szwedzkiej 2/4 na Pradze-Północ muszą zostać odbudowane. Decyzja wydana przez Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków jest ostateczna i wykonalna. Wyburzone XIX-wieczne obiekty były zaliczane do najstarszych obiektów budowlanych Stalowni Praskiej. Ich zniszczenie w czerwcu 2020 r. przez Uczelnię Medyczną im. Marii Skłodowskiej-Curie, która od 2011 r. jest właścicielem tych obiektów, odbyło się z naruszeniem prawa o ochronie zabytków.

■ **Będzie druga estakada.** Zarząd Miejskich Inwestycji Drogowych podpisał 9 kwietnia umowę na budowę ostatniej brakującej, zachodniej estakady w ciągu ulic Marsa–Żołnierska na warszawskiej Pradze. Estakada umożliwi bezkolizyjny przejazd nad skrzyżowaniem w kierunku centrum Warszawy. Korki w tym miejscu mają zniknąć wraz z zakończeniem prac, czyli za mniej więcej 20 miesięcy. Możliwość budowy zachodniej estakady pojawiła się po wyłączeniu z rejestru zabytków fragmentu działki, na którym ma powstać obiekt.

fot. Biuro Prasowe DWP/Karolina Błażejczyk

Bądźmy czcicielami miłosierdzia!

W Niedzielę Miłosierdzia Bożego bp Jacek Grzybowski odprawił uroczystą Mszę św. w Domu św. Faustyny w Ostrówku. Przywołując kolektę z dnia, powiedział, że przyjęcie wszystkich sakramentów nie gwarantuje bycia człowiekiem wiary.

– Można przyjąć wszystkie sakramenty, być ochrzczonym, u pierwszej Komunii Świętej, wybierzmowanym, a nie mieć w pewnym momencie wiary. Ostatecznie tylko ona przeżywana w duchu sakramentalnym sprawia, że łaska Jezusa Chrystusa może działać. Źródło Miłosierdzia Bożego, które wylewają się dziś na cały świat, potrze-

bują wierzących serc – podkreślił z mocą hierarcha. Biskup pomocniczy stwierdził, że kto czytał uważnie „Dzienniczek” św. Faustyny, zauważył, jak często „sekretarka Bożego Miłosierdzia” mówi o smutku Jezusa związanym z brakiem wiary w sercu człowieka.

Odwołując się do nowenny poprzedzającej Święto Bożego Miłosierdzia, której tekst zaczerpnięty jest bezpośrednio z „Dzienniczka” św. s. Faustyny, bp Jacek Grzybowski zwrócił uwagę na fragment przypadający na dzień siódmy: „Dziś sprowadź Mi dusze, które szczególnie czczą i wysławiają miłosierdzie Moje, i zanurz je w miłosierdziu

Moim. Te dusze najwięcej bolały nad Moją męką i najgłębiej wniknęły w ducha Mojego. One są żywym odbiciem Mojego litościwego Serca. Dusze te jaśnieć będą szczególną jasnością w życiu przyszłym. Żadna z nich nie dostanie się do ognia piekielnego. Każdej szczególnie bronić będę w godzinie jej śmierci”.

Duchowny wyraził nadzieję, że słowa z „Dzienniczka” odnoszą się do nas, współcześnie wierzących w Chrystusa, którzy starają się być czcicielami i propagatorami Miłosierdzia Bożego.

– Świata na swoich barkach nie trzymają wielcy politycy z pierwszych stron gazet, wielkie koncerny i armie, ale nieznanzi, beziemienni, rozproszeni po świecie czciciele Bożego Miłosierdzia. Starajmy się być w tej wspólnocie niewidzialnych, ale prawdziwych czcicieli dobra, podtrzymujących świat w istnieniu – zachęcał bp Jacek Grzybowski. Objął, że czcicielami Bożego Miłosierdzia stajemy się poprzez ofiarowywanie cierpień, umartwienia, miłość nieprzyjaciół, modlitwę, pokorne i proste wypełnianie naszych zadań oraz obowiązków.

– Jezus skarży się, że w momencie ogrójkowej męki największym strapieniem Jego duszy nie są przeciwnicy Kościoła, nie bluźniercy imienia Jezusa, tylko oziębli. Ci, dla których orędzie Boga jest po prostu obojętne, którzy na różnego rodzaju prośby, znaki, symbole, elementy wiary, krzyże, kaplice, kościoły, sakramenty, procesje wzruszają ramionami i mówią: „Nic nas to nie obchodzi” – mówił bp Grzybowski./ **oprac. plu**

Biskup Rafał Markowski w Święto Miłosierdzia Bożego przewodniczył uroczystej Eucharystii w sanktuarium s. Faustyny przy ul. Żytniej w Warszawie. Podkreślił, że sanktuarium jest szczególnym miejscem naznaczonym obecnością „sekretarki Bożego miłosierdzia”. Przypomniat, że Święto Miłosierdzia Bożego zostało ustanowione, ponieważ Jezus powiedział s. Faustynie, że pragnie, aby pierwsza niedziela po Wielkanocy była Świętem Bożego Miłosierdzia.

Biskup dodał, że wprowadzenie tych zamierzeń spotkało się z wielkim oporem. Zaznaczył olbrzymi wkład w ustanowienie święta „proroka Bożego Miłosierdzia”, św. Jana Pawła II, który wydobył s. Faustynę i jej „Dzienniczek” z mroków niedowiarstwa i nieufności. Wyjaśnił, że dzięki papieżowi Polakowi w 1995 r. Święto Miłosierdzia Bożego zostało ustalone dla wszystkich diecezji w Polsce i po pięciu latach, 30 kwietnia 2000 r., w dzień kanonizacji św. Faustyny, ogłoszone świętem dla całego Kościoła powszechnego. Hierarcha mówił, że sąsiedztwo świąt Zmartwychwstania Pańskiego i Święta Bożego Miłosierdzia pokazuje naj-

Boże dziecięctwo

głębszy związek między dziełem odkupienia a Miłosierdziem Bożym.

– W Niedzielę Miłosierdzia otrzymujemy wielki dar godności dzieci Bożych, którzy pokonuje nasz grzech, winę, słabość, małość. Daje nam uczestnictwo w życiu samego Boga. To dokonuje się dzięki męce i zmartwychwstaniu Chrystusa. Ale Święto Miłosierdzia mówi: „skoro otrzymałeś, to daj” – powiedział bp Markowski.

Jak dodał, prawdziwe miłosierdzie rodzi się przede wszystkim w naszym sercu. – W pierw-

szym rzędzie w sercu musi zrodzić się postawa pojednania, przebaczenia i otwartości wobec drugiego człowieka. Dopiero to miłosierdzie serca może stać się czynem, może być rzeczywistą pomocą niesioną ludziom, którzy tego miłosierdzia potrzebują.

Biskup pomocniczy warszawski podkreślił, że miłość miłosierdana, którą człowiek pielęgnuje w sercu, może pokonać spory, nienawiść i przynieść pokój. Zachęcił, by zanieść tę miłość światu – by być prawdziwym świadkiem Bożego Miłosierdzia.

Na zakończenie Mszy św. odmówiony został akt zawierzenia świata Miłosierdziu Bożemu./ **oprac. plu**

fot. YouTube.pl/Sanktuarium św. Faustyny

W rocznicę katastrofy smoleńskiej

foto: www.otwoczek.pl

Biskup Romuald Kamiński 10 kwietnia, w jedenastą rocznicę katastrofy smoleńskiej, przewodniczył Eucharystii w parafii Matki Bożej Królowej Polski w Otwocku. W uroczystości udział wzięli przedstawiciele władz miasta Otwocka.

W homilii ordynariusz warszawsko-praski powiedział, że śmierć przedstawicieli polskiej elity spowodowała poważną lukę w życiu i działalności państwa. Podkreślił, że dziś powinniśmy bardziej cenić drugiego człowieka i pomagać sobie nawzajem.

– Jako ci, którzy zostaliśmy obdarzeni łaską chrztu świętego i uznani za uczniów Pana Jezusa, postępujemy w myśl apostoła Pawła: „Jedni drugich brzemiona noście”,

czyli jedni drugim pomagajcie w drodze do nieba. W tym względzie mamy poważne zaniedbania. Łatwiej nam przychodzi kogoś stracić niż podźwignąć – mówił bp Kamiński. Nawiązując do obchodzonej Niedzieli Miłosierdzia Bożego, podkreślił, że miłosierdzie jest szczególnym rodzajem miłości, która spieszy do człowieka będącego w nędzy, zwłaszcza duchowej.

– To jest potężna siła, która przenika nas i wszystko to, co jest dobre, szlachetne, piękne rozbudza, a wszystko to, co jest w nas złe – wypala. Tutaj na ziemi również mamy takie doświadczenie, że człowiek rozwija się dlatego, że jest kochany, ale kiedy tej miłości zabraknie, pojawiają się wielkie problemy. Dlatego dziękujemy

Bogu za dar miłosierdzia – dodał ordynariusz warszawsko-praski.

– Zbrodnia katyńska i tragedia smoleńska to dwa wydarzenia, które stanowią symbol tragicznych kart polskiej historii. Wstrząsnęły one milionami Polaków, jak również międzynarodową opinią publiczną. Uczestnicy tamtego tragicznego lotu na zawsze pozostaną w naszych sercach – powiedział na koniec uroczystości prezydent Otwocka Jarosław Margielski.

Po Mszy św. uczestnicy uroczystości z wieńcami udali się do miejsca pamięci ofiar katastrofy na terenie kościelnym, gdzie jest krzyż, kamień, pamiątkowa tablica z nazwiskami ofiar oraz posadzony dąb pamięci. Przewodniczący Miejskiej Rady Seniorów Jan Górzyński, który jest jednym z inicjatorów budowy miejsca pamięci ofiar katastrofy smoleńskiej, zapalił zniczkę. **i**

REKLAMA

GRALEWSKI
WARSZAWSKI ZAKŁAD POGRZEBOWY

**KOMPLEKSOWE USŁUGI
POGRZEBOWE**

TEL. 507 507 487

www.pogrzeby-gralewski.pl

Kaplica - Biuro - Chłódnia - Warszawa, na terenie
Sanktuarium Matki Bożej Ostrobramskiej
ul. Ostrobramska 72

Bilet przez komórkę

Zmieniły się zasady kupna biletów stolicznej komunikacji miejskiej w aplikacjach mobilnych. Dotychczas bilet kupowany za pośrednictwem aplikacji był od razu skasowany. Nie można więc było kupić biletów w dowolnym momencie czy na zapas. Od 2 kwietnia kupowane bilety nie są skasowane. Bilet z aplikacji trzeba skasować po wejściu do pojazdu lub przed przekroczeniem linii bramek w metrze i dopiero od tego momentu jest on ważny. Kupione, a nieskasowane bilety możemy wykorzystać później.

Skasowanie biletu z aplikacji to zeskanowanie kodu QR. W górnej części pojazdu, naprzeciwko drzwi wejściowych, znajdują się naklejki z kodem QR przypisanym do konkretnego pojazdu. W metrze kody umieszczone są tam, gdzie przekraczamy strefę biletową: przed bramkami biletowymi oraz przy windach.

Kody można skanować nawet z odległości 2-3 metrów. Zobowiązani jesteśmy do skanowania kodu od razu po wejściu do

autobusu, pociągu lub tramwaju, w metrze – przed przekroczeniem linii bramek lub wejściem do windy. Pasażerowie korzystający z oferty Wspólnego Biletu ZTM-KM-WKD także muszą w ten sposób zeskanować kod QR.

Przez minutę po skasowaniu biletu na ekranie aplikacji będzie wyświetlać się na czerwono licznik upływającego czasu. Trzy minuty przed końcem ważności biletu pasażer zostanie powiadomiony przez aplikację. Jeśli nie zamierzamy wysiadać, można na dalsze podróżowanie dokupić drugi bilet lub wykorzystać bilet kupiony wcześniej, który automatycznie aktywuje się po zakończeniu ważności pierwszego biletu. Skorzystanie z funkcji przedłużenia biletu oznacza, że nie trzeba skanować kodu w celu aktywacji nowego biletu. W czasie kontroli pasażer pokazuje skasowany bilet na urządzeniu mobilnym, urządzenie kontrolerskie odczytuje wtedy kod QR. **i**

Żegnamy ks. Mirosława Nowaka

fol. www.archidiecezja.waw.pl/Wojciech Łączyński

Porczyńskich. Był m.in. archidiecejalnym konserwatorem zabytków.

Urodził się 19 września 1961 r. w Warszawie. Świecenia kapłańskie przyjął 24 maja 1990 r. z rąk kard. Józefa Glempa. Wcześniej, w 1987 r., uzyskał magisterium z historii sztuki na Uniwersytecie Warszawskim, a w 2006 r. obronił doktorat z nauk o sztuce.

Po święceniach pracował jako wikariusz m.in. w parafiach w Kołbieli (1990-1991) i w Warszawie u św. Aleksandra (1993-1997). Przez dziesięć lat był też dyrektorem Biblioteki Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie (1998-2008), a następnie przez pięć lat proboszczem stołecznej parafii Wszystkich Świętych (2008-2013) i dziekanem dekanatu śródmiejskiego.

W kwietniu 2013 r. został dyrektorem Muzeum Archidiecezji Warszawskiej i jednocześnie proboszczem parafii Świętej Trójcy na Solcu, gdzie w poklasztornych budynkach muzeum miało wówczas swą siedzibę.

Gdy w 2015 r. Muzeum Archidiecezji Warszawskiej przeniosło się na Dziekanówkę, ks. Nowak jeszcze przez dwa lata pozostał proboszczem parafii na Solcu, a w 2017 r. zamieszkał jako rezydent przy parafii Nawiedzenia NMP na Nowym Mieście.

W nocy z 11 na 12 kwietnia po długiej i ciężkiej chorobie zmarł 59-letni ks. dr Mirosław Nowak, dyrektor Muzeum Archidiecezji Warszawskiej, historyk sztuki, konsultor Rady Episkopatu Polski ds. Kultury i Ochrony Dziedzictwa Kulturowego.

To dzięki niemu muzeum zyskało nową siedzibę w dawnym Domu Dziekana przy archikatedrze warszawskiej. Zadbął też o konserwację średniowiecznego Krucyfiks Baryczków. Opiekował się kolekcją dzieł sztuki przekazaną przez Zbigniewa i Janinę

Ks. Mirosław Nowak angażował się w prace różnych gremiów eksperckich: od 2013 r. był członkiem Komisji Architektoniczno-Artystycznej Archidiecezji Warszawskiej, należał do Zespołu Ekspertów Kolekcji im. Jana Pawła II Fundacji Carroll-Porczyńskich. Od 2016 r. był konsultorem Rady Konferencji Episkopatu Polski ds. Kultury i Ochrony Dziedzictwa Kulturowego, a od 2018 r. – pełnomocnikiem ds. zarządzania i opieki nad Kolekcją im. Jana Pawła II.

Muzeum Archidiecezji Warszawskiej za czasów ks. Nowaka stało się miejscem spotkań miłośników sztuki. Ks. Nowak wraz ze swoimi współpracownikami organizował cykle różnych wykładów, m.in. „Ars interpretandi. O odczytywaniu dzieła sztuki”, współpracując przy tym z warszawskimi uczelniami.

Od 1978 r. związany był z Ruchem Światło-Życie, a od święceń kapłańskich z Domowym Kościołem.

W 2020 r., gdy muzeum pozostawało zamknięte dla odwiedzających ze względu na obostrzenia związane z pandemią COVID-19, wraz z pracownikami przygotował nową aranżację stałej ekspozycji poświęconej kard. Stefanowi Wyszyńskiemu, który w 1978 r. reaktywował działalność Muzeum Archidiecezji Warszawskiej.

REKLAMA

"Country Club" - Jerzy Głuszyk i Maciej Świątek,
poniedziałek, godz. 20.00

"Granie ciekawe niesłychanie" - Ks. Justyn Ziemiński
i ks. Mirosław Gawryś, wtorek, godz. 20.00

Radio Warszawa 106,2 FM i www.radiowarszawa.com.pl

Obraz „Męczeństwo św. Andrzeja” Michaela Willmanna, na co dzień znajdujący się w kościele przy ul. Chłodnej w Warszawie, można obecnie oglądać w dawnej Galerii Porczyńskich na placu Bankowym w ramach wystawy „Willmann encore. Męczeństwa apostołów”.

Obraz powstał w 1662 r. w cyklu „Męczeństwa apostołów”, na zamówienie opata Arnolda Freibergera, w celu wyposażenia lubińskiej świątyni. Analogicznie do pozostałych dzieł był przenoszony w różne miejsca w okresie

fol. Muzeum Narodowe we Wrocławiu

Chrzciela. Dowiedziawszy się od niego, że Jezus jest Barankiem Bożym, poszedł za Nim, a spotkawszy swego brata Piotra, opowiedział mu o Jezusie i przyprowadził do Niego (por. J 1, 35-42). Dlatego też nazywany jest „Pierwszym Powołanym”. Późniejsze spotkanie miało miejsce nad Jeziorem Galilejskim, gdy Szymon i jego brat Andrzej zarzucali sieci. Gdy Jezus ich zobaczył, rzekł do nich, by za Nim poszli, porzucając tym samym swoje dotychczasowe zajęcie. Ci zostawili sieci i przyłączyli się do Niego (por. Mt 4, 18-20). Później zostali wybrani do grona dwunastu uczniów Chrystusa (por. Mk 3, 18).

Według tradycji Andrzej po męce, zmartwychwstaniu i zesłaniu Ducha Świętego głosił Ewangelię w Scytii, ogarniającej terytoryj dzisiejszej Ukrainy, i w Epirze. Późniejsze legendy dodawały nowe miejsca działalności misyjnej św. Andrzeja. Za głoszenie Chrystusa został skazany na śmierć męczeńską, którą poniósł

Ukrzyżowanie św. Andrzeja dr Dorota Lekka

wojennym, a ostatecznie w 1952 r. znalazł się w Warszawie i trafił do kościoła św. Karola Boromeusza na ul. Chłodnej 9 w parafii św. Andrzeja Apostoła. Znajduje się na stałe w ołtarzu głównym, eksponowany jest w oryginalnych ramach.

Obraz przedstawia scenę męczeńskiej śmierci św. Andrzeja. Rozświetlone, nagie ciało z przepaską na biodrach stanowi centralną część kompozycji. Św. Andrzej jest rozciągnięty na krzyżu w kształcie litery „X” i przywiązany sznurami. Twarz okolona brodą, o rozmodlonym wyrazie, ze wzrokiem skierowanym w kierunku nieba i lekko rozchyłonymi ustami, uniesiona jest do góry. Z prawej strony obrazu, przy lewej nodze św. Andrzeja, znajduje się postać półnagiego mężczyzny z białą-czarną przepaską na biodrach. Jest on ujęty w przykłęku, pochylony i wpatrzony w ziemię, z odchyłoną ręką, którą próbuje ściągnąć sznur z nogi świętego. Za nim stoi wsparta o krzyż drabina, na której widnieje postać ujęta ponad głową św. Andrzeja, z oczami wpatrzonymi w dal – w kierunku postaci w hełmie. Jej prawa ręka znajduje się przy sznurze spowijającym rękę męczennika. Z tyłu po prawej stronie stoi mężczyzna w niebieskiej szacie z przerzuconą jasną draperią, o smutnym wyrazie twarzy i z wychyloną pra-

wą ręką. Obok niego po lewej stronie widnieje kolejna postać, o zamyślonym wyrazie twarzy, trzymająca w prawej ręce kij, a za nią uwidacznia się twarz mężczyzny wpatzonego w apostoła, wyrażająca smutek.

Z lewej strony obrazu stoi ujęty bokiem mężczyzna w hełmie i z mieczem w ręku, z wyciągniętą lewą ręką. Jego ramiona i biodra okryte są czerwoną tkaniną. Dalej na lewo, u stóp krzyża, widnieje rozświetlona postać siedzącej kobiety, która trzyma dziecko w ramionach i ociera łzy chusteczką. Za nią stoi starszy mężczyzna w jasnoniebieskiej szacie, a dalej widnieje tłum postaci ze wzniesionymi rękami. Za nimi w tle ujęte jest jasne niebo ze skłębionymi chmurami.

W lewym dolnym rogu znajduje się sygnatura M. Will/ fec, a u dołu pośrodku obrazu widnieje herb i słabo widoczny monogram A.A.L. Obraz znajduje się w marmoryzowanej ramie zdobionej połączaną snycerką z motywami liści akantu, które obficie zdobiją znajdujący się u góry kartusz z napisem: St./ ANDREAS.

Andrzej pochodził z żydowskiej rodziny rybackiej z Betsaidy nad Jeziorem Galilejskim (por. J 1, 44), ale mieszkał w Kafarnaum razem z bratem i jego teściową (Mk 1, 29-30). Początkowo należał do grona uczniów Jana

w greckim Patras ok. 60 r. Legendy podają, że został umęczony na krzyżu w kształcie litery X, czy też drzewie podzielonym dwoma wielkimi konarami. Krzyż ten został później nazwany krzyżem św. Andrzeja. (Litera X jest pierwszą w greckim słowie „Chrystus” – „Christos”.) Jego święto jest obchodzone 30 listopada.

Według legendarnej relacji pseudo-Abdiasza prokonsul Egeasz nakazał Andrzejowi zaprzestać głoszenia nauki, na co ten odpowiedział, że jest raczej gotów nie tylko ponieść śmierć, ale i cierpieć różne męki, niż to zrobić. Prokonsul polecił zatem ukrzyżować go po wcześniejszym ubiczowaniu i nakazał też oprawcom, aby powiesili go ze związanymi rękami i nogami, a nie przybijali gwoździami – aby śmierć nastąpiła dopiero po długim cierpieniu. Według Abdiasza Andrzej dwa dni wiisał na krzyżu i z jego wysokości nauczał. Ludzie ubłagali prokonsula, by uwolnił apostoła, na co urzędnik się zgodził, lecz sam Andrzej modlił się głośno do Pana, by nie dopuścił do jego uwolnienia, lecz pozwolił uczestniczyć w Jego tajemnicach. Autor „Historii zmagani apostołów” dodaje, że św. Andrzej długo jeszcze chwalił Boga pełen radości, a gdy wszyscy płakali, oddał ducha.

Podróżując przez trzy tygodnie po Kazachstanie, wybrałem się wraz z Zespołem Tańca Ludowego UMCS do wsi Oziornoje, odległej o 140 km od miasta Kokszetawa. To wyjątkowa wieś, gdyż 90 proc. jej mieszkańców stanowią Polacy.

Mosiężna figura Matki Bożej z rybami w Oziornoje

Wieś jest ważnym miejscem kultu Matki Bożej. Świadczą o tym pieszce pielgrzymki z pobliskich i dalszych miejscowości do stworzonego tu sanktuarium Królowej Pokoju. 35 lat temu pobudowano w Oziornoje duży kościół, który został konsekrowany. W 1995 r. bp Jan Paweł Lenga oddał w opiekę Matki Bożej Królowej Pokoju Kazachstan i całą Azję Środkową. Dwa lata później w Oziornoje nastąpiły dwa ważne wydarzenia. Na pobliskiej Sopce (wzgórzu) Wołyńskiej wzniesiono krzyż-pomnik martyrologii kilkuset tysięcy ofiar pomordowanych przez komunistów w rejonie tajnyszyńskim w latach 1940-45. W pobliżu krzyża ustawiono kamień z wyrytym napisem „Bogu – chwała, ludziom – pokój, męczennikom – Królestwo

Sanktuarium Królowej Pokoju

Cud w Oziornoje

Boże, narodowi kazachskiemu – rozkwit”. Prawie w tym samym czasie przywieziona została do Oziornoje figura Matki Bożej Fatimskiej, która peregrynowała przez tereny dawnego Związku Radzieckiego. Wówczas także wzniesiono mosiężną figurę Matki Bożej z rybami, która w niedługim czasie została otoczona kultem wiernych: Polaków, Kazachów i innych narodów. Niestety, z powodu nagłej zmiany pogody – padał ulewny deszcz, powstały błotniste koleiny, mocno się ściemniło – nie mogliśmy dotrzeć do figury Matki Bożej z rybami. Mieliśmy jeszcze dwie godziny do odjazdu, więc spożytkowaliśmy ten czas na rozmowy z mieszkańcami Oziornoje o cudzie, który wydarzył się tu w 1941 r.

Wówczas mieszkańców tej „nieludzkiej ziemi”, którymi byli dosłownie pozostawieni na stepie polscy zesłańcy, dziesiątkował głód i wyniszczały ciężkie mrozy. Radziecka władza surowo karała za publiczną modlitwę, więc po kryjomu odma-

wiali różaniec, prosząc o ratunek. I doczekali się Boskiej interwencji.

W uroczysty dzień Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny 25 marca 1941 r. przyszła gwałtowna odwilż. Szybko topniejący śnieg utworzył w starym rozlewisku jezioro, w którym w sposób niewytłumaczalny pojawiły się duże ilości ryb, nadających się do natychmiastowej konsumpcji. Ludzie z wdzięcznością mówili o cudzie, który spowodowały ich gorące, serdeczne modlitwy. Starsze osoby, świadkowie tamtego wspaniałego wydarzenia, wspominają, że karpie i karasie z tego jeziora były bardzo smaczne. Było ich nadzwyczaj dużo. Sporządzano z nich różnorodne potrawy i przyrządzano na wiele sposobów. Na zimę przygotowywano beczki z solonymi rybami i przetworami z nich.

Od powstałego w ciągu jednego dnia dużego jeziora wzięła się nazwa wsi Oziornoje. Wspaniałe ryby, które się w nim pojawiły, uratowały polskich zesłańców oraz Kazachów od niechybnej śmierci.

Po latach wody jeziora wyschły, wyparowały. Na jego terenie ludzie siali zboże, sadzili ziemniaki. W wielu miejscach rozrósł się piołun, wysoki i bardzo gruby, który wykorzystywano do palenia w piecach. To też był dla wszystkich ratunek w mroźną zimę.

W ubiegłym roku znowu pojawiło się szybko rozszerzające się jezioro, a w nim mnóstwo ryb. Wieść o tym rozeszła się po okolicy bardzo szybko. Pojawiły się dziesiątki amatorów świeżych, pysznych ryb z różnych okolicznych miejscowości. Mieszkańcy Oziornoje uważają powtórne pojawienie się ogromnych ławic ryb za drugi cud. Korzystają z niespodziewanej podaży, robiąc zapasy na późniejszy czas.

Jedna ze stacji drogi krzyżowej przy Sopce Wołyńskiej

Jerzy Wojciewski

(korespondencja z Kazachstanu)

W drugi dzień świąt Wielkanocy odszedł Krzysztof Krawczyk, jeden z najpopularniejszych polskich piosenkarzy lat powojennych.

Mimo pogarszającego się stanu zdrowia (artysta przeżył niegdyś poważny wypadek samochodowy i przeszedł kilka poważnych operacji) Krawczyk po wyjściu ze szpitala czuł się dobrze. Dlatego wiadomość o jego śmierci wywołała prawdziwy szok.

Żona Ewa, współpracownicy i przyjaciele pieśniarza codziennie wspominają kolejne etapy kariery artysty, sukcesy estradowe, narastającą popularność u publiczności oraz osobiste koleje losu ze wspomnianymi dramatami zdrowotnymi. Podkreśla się przy tym niezwykłą i głęboką wiarę Krzysztofa Krawczyka, po osobistym nawróceniu wyrażaną przez niego na każdym kroku od wielu lat, także podczas wizyty w Watykanie. W polskim światku estradowo-celebryckim, w większości przesiąkniętym wrogością do wiary i tradycyjnej moralności, postawa taka mogła budzić niechęć. A jednak teraz niemal wszystkie osobistości z branży muzyki rozrywkowej wspominają artystę jak najlepiej.

Aby dobrze poznać i zrozumieć karierę Krzysztofa Krawczyka, należy się cofnąć do

Nie wstydził się wiary

Mirosław Winiarczyk

foto: PAP/Krzysztof Świdzki

początku lat 60. XX w. Pod wpływem nowinek z Zachodu rozwijała się wówczas bujnie tzw. muzyka młodzieżowa, zwana potocznie bigbitem. Jak grzyby po deszczu pojawiały się kolejne zespoły z popularnymi solistami, grające tzw. polską odmianę rocka i muzyki popowej, często z domieszką rodzimej tradycji

ludowej. Nie była to prosta imitacja piosenek Elvisa Presleya, ale raczej rodzime wariacje na temat twórczości króla amerykańskiej estrady i innych zachodnich gwiazd. Stopniowo polscy gwiazdorzy tej muzyki zaczęli być propagowani przez Polskie Radio, nagrywali także płyty.

Krzysztof Krawczyk występował od 1963 r. w zespole Trubadurzy, który zdobywał coraz większą popularność, podobnie jak Czerwono-Czarni, Niebiesko-Czarni oraz inne grupy i soliści. W latach 70. rozpoczął karierę solową, uprawiając rozmaite gatunki muzyczne – rock, pop, piosenkę ludową, biesiadną, a później religijną. Publiczność widziała w nim swojskiego tzw. chłopaka z sąsiedztwa, którego można było zaprosić na rodzinną imprezę.

Po wieloletnim pobycie w USA, nie bardzo udanym pod względem artystycznym, Krawczyk powrócił do kraju i w wielkim stylu, nie zważając na wspomniane kłopoty zdrowotne, rozpoczął nowy etap kariery. Niedawno Telewizja Polska zaprezentowała interesujący film dokumentalny o karierze artysty. Znamy Krzysztofa Krawczyka, fascynującego pieśniarza i człowieka, jednego z najwybitniejszych artystów polskiej muzyki rozrywkowej.

foto: PAP/Krzysztof Świdzki

KONKURS

Młoda nauczycielka Elizabeth Thatcher chce zmienić swoje życie – nie po to, by je uprzyjemnić, przeciwnie: szuka wyzwania na miarę swojej wiary. Nie spodziewa się jednak, że zostawiwszy rodzinne miasteczko na wschodzie Kanady wraz z jego życiem wyższych sfer, trafi na odludzie. Porzuci eleganckie stroje, ale zyska coś cenniejszego. Zanim jednak dostąpi nagrody, czeka ją ciężka praca – nie tylko z uczniami, ale także z nieumiejącymi pisać i czytać ich rodzicami. Opowieść Jeanette Oke „Głos serca” wydawnictwa Psalm 18 przepojona jest duchem ewangelicznym, a jej wymowę sprowadzić można do słów: „Dziękuję Ci, Boże, za to, co niespodziewane. Dziękuję za wypchnięcie mnie z mojego bezpiecznego gniazda”.

Wśród czytelników, którzy 19 kwietnia między godz. 13 a 13.15 zadzwonią pod nr (22) 512 00 95 i odpowiedzą na pytanie: **O jakie serce prosi Boga król Salomon w Księdze Królewskiej?** – rozlosujemy 3 egzemplarze książki „Głos serca”. Odpowiedź na pytanie konkursowe nr 15: Wincenty a Paulo dał początek Stowarzyszeniu Pań Miłosierdzia. Zwycięzcom gratulujemy!

Była współczesną mistyczką z darem niewidzialnych stygmatów. Alicja Lenczewska zostawiła dzienniki rozmów z Panem Jezusem, a w nich przesłanie, w jak bliską relację z Nim może wejść każdy.

Urodziła się w Warszawie 5 grudnia 1934 r. W 1939 r. zmarł jej ojciec, August. Podczas II wojny światowej z matką Jadwigą i starszym bratem Sławkiem schronili się na Podkarpaciu. W 1946 r. na stałe zamieszkali w Szczecinie. Tu ukończyła szkołę podstawową i średnią. Po maturze rozpoczęła pracę jako nauczycielka we wsi Banie, a później w Gryfinie. Po studiach pedagogicznych uczyła prac ręcznych i mechaniki w szczecińskiej szkole. W 1975 r. została nauczycielką pedagogiki i wicedyrektorką szczecińskiego liceum dla przedszkolaków.

foto: archiwum

Wybrana przez Boga

Irena Świerdzewska

Jej mistyczna relacja z Panem Jezusem rozpoczęła się w dojrzałym już wieku, była wtedy ponadpięćdziesięcioletnią kobietą. Zanim to nastąpiło, w poszukiwaniu sensu życia, piękna i dobra odbywała liczne podróże po krajach bałkańskich. Później określała swój katolicyzm jako „powierzchnowy”.

W 1984 r. zaczęła z bratem uczęszczać na spotkania grupy modlitwowej Odnowy w Duchu Świętym, działającej przy kościele św. Jana Chrzciciela w Szczecinie. W listopadowy wieczór, klęcząc przed ołtarzem, poprosiła, by Bóg zechciał „przyjąć ją na zawsze”, tak by mogła „należeć tylko do Niego”. W tamtej chwili Bóg udzielił Alicji łaski mistycznego zjednoczenia ze sobą.

DZIENNIKI DUSZY

Drugim przełomowym momentem w jej życiu były rekolekcje dla animatorów Odnowy w Gostyniu. „– 8 marca 1985 r. po Komunii świętej stanął przede mną Jezus” – zapisała potem. Skruszona, zrozumiała, „jak bardzo [była] spóźniona w drodze do Jezusa”. Odczuła ogrom mi-

łości, potęgę i moc Zbawiciela. To zmieniło hierarchię jej życiowych wartości.

Chrystus stał się dla niej jedynym pragnieniem i celem życia. Odtąd codzienną Eucharystię, modlitwę, spotkania z innymi ludźmi, niesienie im pomocy przeżywała w takim duchu.

Zaczęła pisać dziennik swoich duchowych przeżyć. Pan Jezus później polecił jej, by zatytułowała go „Świadectwo”, a drugą jego część – „Słowo Pouczenia”. Od 8 marca 1985 r. do 24 stycznia 2010 r. zapisała tyle stron szkolnego zeszytu w kratkę, że w formie drukowanej zajęły one 900 stron. Jezus Chrystus za pośrednictwem Alicji w obu tomach jej pism zostawił niezgłębione bogactwo pouczeń, zachęt, ostrzeżeń, wskazań, napomnień.

„To, co zapisujesz, jest po to, aby ludzie zrozumieli, że Ja chcę mówić do każdego, by kierować nim, ustrzec od zła i wprowadzić na drogę zbawienia. Że jestem przy każdym człowieku w każdej chwili jego

życia. Że trzeba pragnąć mnie usłyszeć, słuchać i wykonywać to, co wskazuję

– pragnąc żyć według pouczeń moich” – mówił do Alicji Pan Jezus.

Od tego momentu radykalnie zmieniła także swoje życie egzystencjalne. Na przykład sprzedawała kolorowy telewizor, a pieniądze przekazała na cele dobroczynne. Trudności i przeciwności życia codziennego

ofiarowała jako wynagrodzenie za grzechy własne i innych.

Alicja uczestniczyła w cierpieniu Jezusa za zbawienie świata i wszystkich grzeszników.

ROZMOWY Z UMIŁOWANYM

Kiedy pytała Pana Jezusa, co może dla Niego zrobić, usłyszała: „Opatrywać moje rany, które ciągle mi zadają. I krwawią. Jestem cierpiącą miłością. Bitą i poniewieraną przez własne dzieci. Możesz swoją czułością złagodzić mój ból. I schronić Mnie w swoim sercu, bo wielu Mnie wyгнаło. Miłość musi być ofiarująca się, a nie pożądająca. Wtedy jest czysta i piękna – taka, jaką Ja was obdarzam”.

Teologia życia mistycznego wyróżnia kilka sposobów prowadzenia duszy, m.in. przez obrazy zewnętrzne, obrazy duchowe czy też rozmowę. W przypadku Alicji Bóg mówił bezpośrednio do jej umysłu, co teologia nazywa lokucją intelektualną.

Za życia Alicja doznawała uniesień, które teologowie określają stanami ekstazy, a które przybierały różne formy. Na przykład podczas Mszy Świętej Zbawiciel udzielił jej łaski odczucia swojej obecności, ogarniając ją swoją miłością. Innym razem w stanie ekstazy odniosła wrażenie, że „jej ciało zatraciło spoistość, jakby uległo rozrzedzeniu i stopniowo zanikało w Bogu. Jego potęgą i delikatnością wypełniały duszę”. Bóg przeniósł ją poza czas i materię.

Otrzymała dar niewidzialnych stygmatów. Odczuwała stały ból serca, dłoni, stóp i ucisk niewidzialnej korony cierniowej. Opisywała: „Zaczęłam odczuwać ból Jezusa, jaki Mu zadają ludzie, których powołał na swoich świadków i apostołów. Ból Jezusa ukrzyżowanego w ich sercach, które szukają własnej chwały, posługują się Nim. Ból Jezusa, którego krew depczą zapatrzeni w siebie. Ból Jezusa, którego uczynili dodatkkiem do swoich ambicji i próżności po

to, by je zaspokajał. Ból Jezusa opuszczonego, zdradzonego, sprzedanego, sponiewieranego przez swoich”.

Pan Jezus skierował do niej słowa: „Otrzymałaś znak bólu, o który prosiłaś – aby ułatwić ci to ciągle trwanie we Mnie – świadome trwanie. Przypominam ci o Mojej obecności w tobie, bo tego pragnie serce twoje. Stygmaty są autentycznym bólem, przede wszystkim duchowym. Taka jest prawda i taki jest udział w Moim cierpieniu wynagradzającym i odkupiającym”.

Alicja uczestniczyła w cierpieniu Pana Jezusa za zbawienie świata i wszystkich grzeszników.

POWRÓT DO PEŁNI

Zapiski w dzienniku robiła codziennie. O rzeczywistej obecności Pana Jezusa w Eucharystii usłyszała: „Ja z Siebie Bogu złożyłem ofiarę, aby was ocalić. Każdy człowiek jest ocalony i może powrócić do Boga – do Pełni, z której został stworzony. Może, o ile nie odrzuci tego daru. I nie wzgardzi nim i Bogiem – dawcą daru”. W swoich

pouczeniach Pan przypomina, że największym nieszczęściem jest grzech, czyli odejście od Stwórcy.

„Wszystko jest owocem modlitwy” – mówił do niej Pan Jezus. „Jaka modlitwa – takie życie: stan twojej duszy i ciała oraz twoje czyny – ich przydatność dla budowania Królestwa Bożego w duszach ludzkich, dla ratowania tych, co giną w grzechach swoich. Wszystko, cokolwiek czynisz swoim sercem, umysłem lub dłońmi – aby miało sens i wartość – musi zaczynać się od modlitwy, i kończyć modlitwą, i trwać w niej”.

Modlitwa była dla Alicji stałym poczuć obecności Bożej. Pewnego dnia rano usłyszała wyrzut Pana: „Minęły trzy godziny, a ty nie pomyślałaś o Mnie ani razu”.

W 1987 r. Alicja przeszła na emeryturę. Mieszkała w kawalerce na dziesiątym piętrze bloku jednego ze szczecińskich osiedli. Dwa razy w tygodniu pracowała jako wolontariuszka w biurze parafii Bożego Ciała. Poświęcała się ewangelizacji. Została członkiem Rodziny Serca Miłości Ukrzyżowanej.

Przychodziło do niej wiele osób, z którymi była związana, i takich, którzy usłyszeli o niej przez kogoś. Rozmawiali z zaufaniem o swoim wnętrzu, a ona kierowała każdego ku Jezusowi. Miała dar wiedzy o duszy drugiego człowieka, wiedziała, kto z czym przyszedł, zanim sam opowiedział.

W 2010 r. zdiagnozowano u niej poważną chorobę, musiała poddać się bolesnej operacji. Chorobę i cierpienie przyjmowała z wielką pogodą ducha, traktowała ją jako Boży dar. Ostatni miesiąc życia (zmarła 5 stycznia 2012 r.) spędziła w Hospicjum św. Jana Ewangelisty w Szczecinie. Kiedy umierała, miała widzenie niebiańskiego życia.

Objawienia, których Alicja doświadczała, miały charakter objawień prywatnych. Po jej śmierci duchowe dzienniki dotarły do metropolity szczecińsko-kamieńskiego abp. Andrzeja Dzięgi, który powołał komisję teologiczną do oceny ich treści. Stwierdzono, że pisma te mają niezwykłą teologiczną i duchową głębię, a ich treść jest zgodna z nauczaniem Kościoła katolickiego. Bp Henryk Wejman, wikariusz generalny, wyraził zgodę na ich druk.

Z dzienników Alicji Lenczewskiej wyłania się obraz Boga uporczywie upominającego się o swoje prawo do zajmowania pierwszego miejsca w duszy każdego człowieka. Bóg wie, że jeżeli człowiek pozwoli mu zająć to miejsce, to On przeprowadzi go pewną ręką przez życie.

Objawienia, których Alicja doświadczała, miały charakter objawień prywatnych.

fol. Izabela Pakulska

Przed stu laty, w połowie kwietnia 1921 r., wszedł w życie traktat z Rygi, określający wschodnią granicę II Rzeczypospolitej. Przyniósł Polsce pokój z ZSRR na ponad osiemnaście lat, ale pozostawił w Sowietach bardzo duże skupiska Polaków.

zupełnego usunięcia wszelkich pozorów, jak gdybyśmy byli zaborcami – my chcemy działać w myśl tradycji polskiej «wolni z wolnymi, równi z równymi»”.

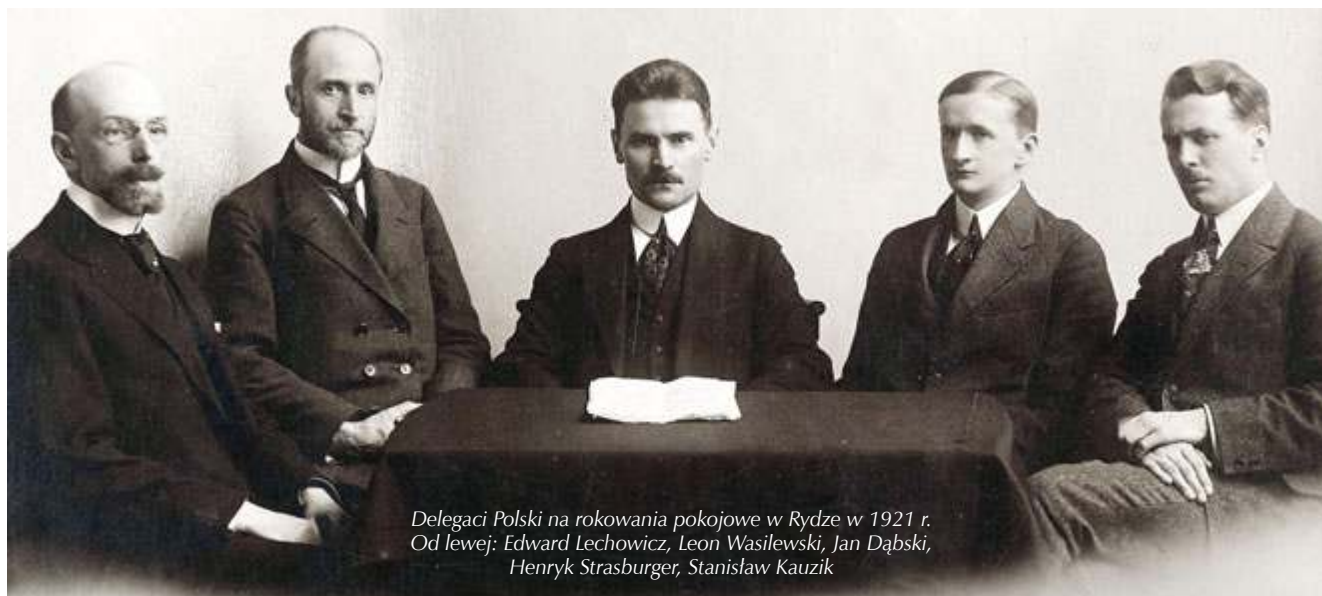
Zwolennicy Romana Dmowskiego, endecy, głosili koncepcję inkorporacyjną, czyli włączenia ziem ukraińskich i białoruskich do Polski i zasymilowania żyjących tam Ukraińców i Białorusinów. Ale też obawiali się, że jeśli Rzeczpospolita przejmie za wiele ziem zamieszkałych głównie przez narodowości inne niż polska, będzie to trudne do osiągnięcia. Dmowski tak pisał: „Państwo może stworzyć tylko naród zdrowy, silny, liczny, spójny i silnie do swej odrębności przywiązany. Państwo polskie stworzy

z bolszewikami. Traktat podpisano 18 marca; znane jest zdjęcie z tego wydarzenia – obie delegacje stoją przy długim stole, nikt się nie uśmiecha, wszyscy wzrokiem uciekają gdzieś w bok...

Szefem polskiej delegacji był poseł Jan Dąbski, działacz PSL. W marcu 1920 r. został wiceministrem spraw zagranicznych i nie miał doświadczenia w dyplomacji. Później był m.in. założycielem Stronnictwa Chłopskiego i jednym z przywódców tzw. Centrolewu; zmarł w 1931 r. Jednak postacią kluczową delegacji okazał się Stanisław Grabski, blisko związany z Romanem Dmowskim. Współtworzył Związek Ludowo-Narodowy (ugrupowanie,

Traktat, z którego nikt się nie cieszył

Piotr
Kościński

Delegaci Polski na rokowania pokojowe w Rydze w 1921 r.
Od lewej: Edward Lechowicz, Leon Wasilewski, Jan Dąbski,
Henryk Strasburger, Stanisław Kauzick

Źródło: Wikipedia

W delegacji polskiej na rozmowy pokojowe z bolszewikami reprezentowane były trzy poglądy. Ci, którzy związani byli z Józefem Piłsudskim, popierali koncepcję federacyjną. Był to pomysł, zgodnie z którym powstać powinny niepodległe państwa: Litwa, Białoruś i Ukraina, które stworzyłyby federację z Polską. Współpracownik Piłsudskiego, minister spraw zagranicznych Leon Wasilewski, w 1918 r. mówił: „Oczywiście, że będziemy robili wszystko to, co do nas należy, ażeby te kraje, które są związane z Polską i etnograficznie, i kulturalnie, i ze względu na wzajemny stosunek ekonomiczny, i ze względu na przyszłość ekonomiczną, i ze względu na ciążenie ku polskości – żeby one były związane z Polską w ten czy inny sposób na podstawie

przede wszystkim naród polski, z rdzennie polskiej ludności złożony, polską żyjącą kulturą”.

Z kolei przewodniczący polskiej delegacji Jan Dąbski chciał jak najszybszego zawarcia układu pokojowego, nawet jeśli oznaczałoby to daleko idący kompromis z bolszewikami. Ostatecznie kształt traktatu jest efektem przede wszystkim wizji Polski, jaką mieli endecy, wspartej przez Dąbskiego.

PÓŁ ROKU ROKOWAŃ

Negocjacje rozpoczęły się w sierpniu 1920 r. w Mińsku, gdy Polska znajdowała się w bardzo niekorzystnej sytuacji. Już we wrześniu zostały przeniesione do Rygi, czyli na grunt neutralny. Zakończyły się w marcu 1921 r., już po polskiej wygranej w wojnie

z którego w 1928 r. powstało Stronnictwo Narodowe) i z jego ramienia zasiadał w Sejmie do 1927 r.; był ministrem wyznań religijnych i oświecenia publicznego, zmarł w 1949 r.

Na czele delegacji sowieckiej z początku stał Karl Daniszewski, pochodzący z Łotwy, potomek rodziny ziemiańskiej o polskich korzeniach. Należał do władz łotewskiej partii bolszewickiej. Podczas wielkiej czystki w 1937 r. został aresztowany, a w 1938 r. skazany na karę śmierci i rozstrzelany. W Rydze jego następcą został Adolf Joffe, który wywodził się z krymskiej rodziny żydowskiej (lub karaimskiej); był zwolennikiem Lwa Trockiego. W grudniu 1917 r. brał udział w rozmowach pokojowych w Brześciu, gdzie Rosja sowiecka zawarła traktat pokojowy z Niemcami.

fot. Wikipedia

Delegacja Wojska Polskiego na rokowania ryskie

mi i Austro-Węgrami. W 1920 r. negocjował pokój z Estonią, a potem z Łotwą. W 1927 r. popełnił samobójstwo.

Grabski podczas rozmów z bolszewikami otrzymał wsparcie od innych ważnych postaci w delegacji: Norberta Bałickiego z PPS oraz Władysława Kiernika z PSL „Piast”. Pisał potem: „współpraca nasza zacieśniła się, przemieniając się wkrótce w szczerą osobistą i polityczną przyjaźń. A że we trzech reprezentowaliśmy stanowczą większość Sejmu złożoną z jego centrum («Piast») i dwóch jego skrajnych skrzydeł, lewego (PPS) i prawego (Związek Ludowo-Narodowy), więc ta nasza przyjaźń była najlepszą gwarancją zgodnej pracy polskiej delegacji i doprowadziła przez nią do zawarcia pokoju”.

Od początku rokowań strona polska zgodziła się prowadzić je z Rosją Sowiecką (Rosyjską FSRR) i formalnie niepodległą, ale faktycznie jej podporządkowaną Ukrainą SRR, rezygnując z udziału swego sojusznika w wojnie z bolszewikami, Ukrainą Republiki Ludowej. Ale też sytuacja naszego kraju była wówczas fatalna, a Sowieci domagali się granicy na linii Curzona (zbliżonej do obecnej granicy wschodniej RP) i redukcji polskiej armii do 50 tys. żołnierzy.

Jednak po polskiej wygranej w Bitwie Warszawskiej wszystko się zmieniło i strona sowiecka zgadzała się na daleko idące ustępstwa. Była gotowa zrezygnować ze sporego terytorium, a za to niechętnie przystawała na polskie roszczenia finansowe. Chodziło o oddanie Polsce dzieł sztuki, archiwów i bibliotek, a także części złota rosyjskiego, związanego z funkcjonowaniem w XIX w. w ramach Rosji autonomicznego Królestwa Polskiego (istniał w nim Bank Polski, przejęty w 1885 r. przez rosyjski Bank Państwa).

OD ZBRUCZA DO DŹWINY

W efekcie nowa granica przebiegała po części na linii tej z II rozbioru Rzeczypospolitej, a po części na wschód od niej. Ukraina

została podzielona na linii rzeki Zbrucz, z Galicją Wschodnią i Wołyniem po polskiej stronie. W efekcie na zachód od Zbrucza znalazły się tereny zamieszkałe przez Ukraińców, a na wschód od tej rzeki – spore skupiska Polaków.

Rosjanie żądali początkowo granicy na linii zbliżonej do obecnej granicy wschodniej RP i zmniejszenia polskiej armii do 50 tys.

Sowieci godzili się na to, by Białoruś przypadła Polsce. Jednak Grabski się obawiał, że może to doprowadzić do częściowej realizacji koncepcji federalistycznej – powstania Białorusi, złączonej z Polską. Stąd bardzo dziwna koncepcja granicy, dzielącej Białoruś na zachód od Mińska, oraz przyłączenie do Polski dużego obszaru bagien pińskich.

Polska miała otrzymać rekompensatę za wkład w budowanie gospodarki rosyjskiej podczas rozbiorów – 30 mln rubli w złocie według cen z 1913 r. (nigdy ich nie dostaliśmy) i zwrot zagrabionych dzieł sztuki (otrzymaliśmy m.in. arras wawelskie). Polacy mieszkający w Rosji i na Ukrainie mieli móc repatriować się do kraju (co władze sowieckie bardzo utrudniały).

W Polsce przyjęto traktat bardzo krytycznie. Zwolennik federalistycznej idei

Piłsudskiego, działacz PPS Tadeusz Hołówko mówił wprost: traktat ryski to „zdrada”. W styczniu 1921 r. przekonywał, że „tylko dwa tygodnie dalszej wojny i wojska Petlury byłyby w Kijowie”, a Sowieci musieliby uznać niepodległą Ukrainę, gdyż „chodziliby [...] wówczas o ratowanie samego bytu bolszewików”.

A tak w dniu ratyfikacji traktatu krzyczał do Grabskiego z galerii Sejmu Henryk Grąbski – prawnuk Tadeusza Reytana: „Odpowiedzialność za haniebną pokój, który narzucił Polsce, pada na Ciebie. Pada na Ciebie i hańba oddania na mękę ostatecznego zmskalenia tych milionów ludu białoruskiego tak haniebnie odepchniętego przez Polskę. Stanisławie Grabski! Imieniem tych milionów bądź przeklęty! Bądź przeklęty imieniem tych po-

wstańców naszych, których kości bieleją po całej Rosji za udział w powstaniach! Bądź przeklęty imieniem tych wyzutych ze swego mienia uczestników powstań! Bądź przeklęty imieniem tych «opornych» umęczonych przez Moskwę za wytrwanie w «polskiej» wierze! Bądź przeklęty imieniem tych pokoleń, które wszystkiego sobie odmawiały, byleby piędzi ziemi nie oddać wrogowi! Bądź przeklęty imieniem tych męczenników naszych skatowanych przez Moskale na naszych Kresach! Stanisławie Grabski! Bądź przeklęty imieniem Tadeusza Reytana, przez którego ciało sejm polski drugi raz przestępuje, uchwalając ten nowy rozbiór Polski!”...

Zygmunt Łoziński, biskup miński, aresztowany w 1920 r. i wypuszczony po jedenastu miesiącach spędzonych na moskiewskich Butyrkach, pisał: „roboty ryskiej delegacji pokojowej nie wahamy się nazwać zdradą stanu i twierdzić, że członkowie tej delegacji powinni zasiąść co rychlej na ławie oskarżonych. Tę domaga sprawiedliwość, honor Polski i wzgląd na potrzebę obrony naszej Ojczyzny przed przyszłymi ewentualnymi zamachami ludzi takiego pokroju”.

ROZWIĄZANIE TYMCZASOWE

W maju 1921 r. Józef Piłsudski, stanąwszy przed internowanymi w Szczypiornie żołnierzami sojuszniczej ukraińskiej armii, która wspólnie z Wojskiem Polskim walczyła z bolszewikami, powiedział: „Ja was przepraszam, panowie, ja was bardzo przepraszam, tak nie miało być”. Traktat ryski zburzył bowiem nadzieje na budowę wielkiego bloku państw narodów zamieszkujących tereny I Rzeczy-

pospolitej, który mógłby skutecznie chronić nas na zachodzie od Niemców, a na wschodzie od Rosjan – czy to „białych”, czy „czerwonych”.

Ukształtował zarazem Polskę jako kraj ze sporymi mniejszościami narodowymi – Ukraińców było 15 proc., Żydów 8,5 proc., a Białoru-

sinów 3 proc. W województwie wołyńskim Polacy stanowili zaledwie około 17 proc. (Ukraińcy 68 proc.), a w poleskim – 24 proc. (Białorusini 43 proc.). Tymczasem na wschód od nowej granicy zostało około miliona Polaków, a wkrótce bolszewicy utworzyli dwa polskie rejony narodowe – na zachód od Żytomierza, w Marchlewsku, a także na południe od Mińska, w Dzierżyńsku.

Pokój ryski przetrwał tylko osiemnaście lat, bo Sowieci uważali go za rozwiązanie niesprawiedliwe i tymczasowe. Warto jednak zauważyć, że dawna ryska granica w sporej mierze wpływa na funkcjonowanie dzisiejszej Ukrainy i Białorusi – przede wszystkim dlatego, że te tereny krócej były we władaniu ZSRR.

ks. Jacek Stefański

Co łączy św. Józefa z umiłowaną żoną Jakuba, ojca dwunastu pokoleń Izraela? Okazuje się, że nie tylko pochodzenie.

stępnie oszukał go, dając mu za żonę inną swoją córkę, Leę, zamiast Racheli (por. Rdz 29). Gdy po upływie wielu lat Rachel w końcu została drugą żoną Jakuba, okazało się, że jest nieplodna. Ubolewając nad tym i słysząc od Jakuba, że to Bóg daje dzieci, a nie człowiek, Rachel zanosila modlitwy i została wysłuchana przez Pana. Jak podaje Księga Rodzaju, urodziła Jakubowi syna – Józefa (por. Rdz 30). Później Bóg obdarował ją drugim synem, którego zdążyła nazwać „Ben-oni”, czyli „syn mojego cierpienia”, bo jej poród był trudny, a rodząc, zmarła (por. Rdz 35, 18).

Bezpośrednio po jej śmierci Jakub zmienił imię chłopca na Benjamin (*Benjamin*, czyli „syn prawicy”) – najprawdopodobniej dlatego, że chciał, aby życie

wani mieszkańcy Judei byli prowadzeni przez wojska babilońskie drogą, która przechodziła przez Rama, gdzie znajdował się grób Racheli. W ten sposób zrodził się w myślach Jeremiasza wzruszający obraz Żydów wygnanych ze swojej ziemi, przechodzących obok grobu swojej matriarchini, która opłakiwała ich z miejsca swojego spoczynku. Jednak prorok dodaje: „Powstrzymaj głos twój od lamentu, a oczy twoje od łez, bo jest nagroda na twe trudy (...) powrócą oni z kraju nieprzyjaciela. Jest nadzieja dla twego potomstwa (...) wrócą synowie do swych granic” (Jr 31, 16-17).

Ewangelista Mateusz co prawda nie przytacza tych dalszych słów Jeremiasza, bo dla zamordowanych betlejem-

Święty Józef i Rachel

Gdy św. Józef z Rodziną opuszcza Betlejem, na miejscowość spada wielki cios. Zemsta i lęk Heroda skutkują rzezią chłopców do lat dwóch. Wyznaczona przez króla granica wieku niemowląt oraz obszar geograficzny, który określa Herod, świadczą o jego okrucieństwie. Wymowne jest to, że ziemia, która przynajmniej do dłuższego czasu cieszyła się spokojem, doświadcza zabójczego dramatu właśnie wówczas, gdy nie ma tam Józefa, a z nim Pana Jezusa i Jego Niepokalanej Matki. Możemy przypuszczać, że opiekun Zbawiciela dowiedział się o tym, co się tam wydarzyło, bo wiadomości z Judei nadal do niego docierały – czy to w sposób nadprzyrodzony, czy poprzez przekazy ustne (por. Mt 2, 20-22).

Ponadto św. Mateusz umieszcza w tym miejscu znamienne słowa z Księgi Jeremiasza: „Krzyk usłyszano w Rama, płacz i jęk wielki. Rachel opłakuje swe dzieci i nie chce utulić się w żalu, bo ich już nie ma” (Mt 2, 18). Te słowa kojarzą nam się zazwyczaj z zamordowanymi Świętymi Młodziankami. Jednak mało osób zdaje sobie sprawę z tego, że te same słowa odnoszą się również do św. Józefa wyprowadzającego swoją Rodzinę z Betlejem do Egiptu.

PŁACZĄCA RACHEL

Judaizm uważa Abrahama, Izaaka i Jakuba za patriarchów narodu wybranego. Natomiast ojcem dwunastu plemion Izraela był Jakub, wnuk Abrahama. Gdy Jakub zapragnął poślubić Rachelę, ojciec jej, Laban, który był wujkiem Jakuba, pod-

dziecka nie kojarzyło się z udręką matki. Niemniej cierpienie Racheli mocno zapisało się w tradycji żydowskiej, która dostrzegła w niej matkę troszczącą się o naród Izraela, zwłaszcza wówczas, gdy doznawał strapienia.

Spośród proroków najwyraźniej wyraził to przekonanie Jeremiasz, pisząc, że „w Rama daje się słyszeć lament i gorzki płacz. Rachel opłakuje swoich synów, nie daje się pocieszyć, bo już ich nie ma” (Jr 31, 15). Nie można się więc dziwić, że

św. Mateusz wybrał właśnie te słowa, gdy opisywał rzeź betlejemskich chłopców, bo pisał Ewangelię do chrześcijan żydowskiego pochodzenia, dobrze rozumiejących to skojarzenie z płaczem matriarchini. Jednak zamiar ewangelisty w przytoczeniu tych starotestamentowych słów był głębszy. Na czym polegał?

RAMA

Wyszczególniona w powyższych słowach proroka miejscowość Rama była uważana za rejon, w którym została pochowana Rachel, i to przy drodze wiodącej z Betlejem do Jerozolimy i dalej. Gdy więc Jeremiasz pisał o płaczu Racheli, nawiązał nie tylko do jej wieloletniej nieplodności i cierpień przy porodzie drugiego syna, Benjamina, ale również do jej duchowego towarzyszenia Izraelitom wygnanym do Babilonii.

Po najeździe Babilończyków na Judeę w roku 597 przed Chrystusem deporto-

skich dzieci nie było nadziei ocalenia. Natomiast zgodnie z praktyką żydowską cytowanie czegoś ze Starego Testamentu zakładało obecność całego kontekstu. W związku z tym, podobnie jak płacz Racheli nad wygnanymi Izraelitami ma się zamienić w radość z ich powrotu, tak też rzeź niewinnych Młodzianków nie kończy się smutkiem ich matek.

Św. Józef spełnia nasze prośby inaczej, niż byśmy się tego spodziewali.

Święta Rodzina, podobnie jak starożytni Izraelici, też była „wygnana” z ojczyznej, ale później miała wrócić za przewodnictwem św. Józefa.

Dowodem na to jest fakt, że Jeremiaszowe słowa „Rachel opłakuje swoich synów, nie daje się pocieszyć, bo już ich nie ma” w języku hebrajskim mogą być przetłumaczone z końcowym wyrażeniem „bo jego już nie ma” zamiast „bo już ich nie ma”. Ale kogo już nie ma? Z perspektywy Nowego Testamentu chodzi nie tylko o zamordowanych Młodzianków, ale również o Mesjasza, którego nie ma w Betlejem, bo zabrał go stamtąd św. Józef.

RACHEL I JÓZEF EGIPSKI

Gdy synowie Jakuba przybyli do Egiptu, aby tam postarać się o żywność dla swojej rodziny w Kanaanie, udali się do swego brata Józefa, który pełnił najwyższy urząd po faraonie. Nie rozpoznali go, dopóki im nie oznajmił, że to on jest ich bratem, którego wiele lat wcześniej próbowali zabić. Wtedy Józef sprowadził braci i ojca – Jakuba – aby osiedlili się w Egipcie. Zazna-
czył jednak, że on sam pragnie być po-

złk 10

Ucieczka Świętej Rodziny do Egiptu – płaskorzeźba w kościele franciszkańskim w Krakowie

chowany na ziemi, którą Bóg obiecywał Abrahamowi. Józef zatem zobowiązał braci, aby ich potomkowie spełnili jego prośbę. Dlatego też gdy czterysta lat później Izraelici pod przewodnictwem Mojżesza opuścili Egipt, zabrali ze sobą kości Józefa. W ten sposób Józef egipski „powrócił” do swojej ojczyzny z „wzgnania”. W związku z tym Żydzi na przestrzeni wieków nazywali oczekiwanego przez nich Mesjasza nie tylko synem Dawida, ale również synem Józefa. Wraz z Eliaszem i Mojżeszem Józef egipski był uważany przez wyznawców judaizmu za osobę, która pojawi się ponownie krótko przed nadejściem Mesjasza.

W tych żydowskich oczekiwaniach możemy dostrzec intuicyjną zapowiedź, która co prawda nie spełniła się wprost tak jak Żydzi myśleli, ale zrealizowała się w osobie św. Józefa w sposób nieprzewidywany. Jeżeli św. Mateusz przywołuje słowa proroka Jeremiasza o płaczącej Racheli w odniesieniu do zamordowanych betlejemskich Niemowląt, to dlaczego nie moglibyśmy powiedzieć, że odniósł jej płacz do „wzgnania” Świętej Rodziny z Betlejem do Egiptu?

Na tej samej zasadzie możemy zrozumieć słowa Jeremiasza o powrocie Żydów z wygnania: tak jak oni wrócili z Babilonii, tak też Józef zaprowadził Mesjasza i Jego Najświętszą Matkę z powrotem do ziemi ojczystej. Rzecz jasna, że z perspektywy życia wiecznego i obcowania świętych zamordowani betlejemscy Chłopcy są dzisiaj świętymi w Niebie, a Kościół wspomina ich w kalendarzu liturgicznym cztery

dni po uroczystości Bożego Narodzenia. Niemniej już w samym powrocie Świętej Rodziny z Egiptu można dostrzec nadprzyrodzoną radość, która wybrzmiewa w słowach Jeremiasza piszącego o nadziei powrotu Izraelitów z wygnania.

Inaczej mówiąc, płacz Racheli to nie tylko ubolewanie nad Benjaminem, którego porodziła w wielkim bólu; nie tylko pośmiertny smutek w wyniku „wzgnania” jej syna Józefa przez własnych zazdrosnych braci do Egiptu; nie tylko pośmiertny żal nad przyszłymi Izraelitami wygnanymi do Babilonii; nie tylko ból nad zamordowanymi betlejemskimi Dziećmi. Płacz Racheli jest również ubolewaniem nad odejściem Jezusa, Maryi i Józefa z Betlejem. Ale tak jak kości Józefa egipskiego wróciły z Egiptu; tak jak Izraelici wrócili z wygnania; tak jak Młodziankowie „wracają” do nas jako święci ciesząc się, że mogli przelać krew za Chrystusa, tak też Józef przyprowadza Syna Bożego i Jego Niepokalaną Matkę z powrotem do ziemi Izraela, aby tam Mesjasz dokończył swoje dzieło Odkupienia.

ŚW. JÓZEF NIESPODZIEWANY

Niespodziewany sposób spełnienia proroczych słów Jeremiasza w osobie Pana Jezusa (dzięki działaniom św. Józefa) mówi nam coś ważnego o sposobie duchowego działania opiekuna Zbawiciela. Wiele osób modlących się do św. Józefa w kwestiach beznadziejnych zauważa, że przedstawione mu problemy, jak również skierowane do niego prośby modlitewne, realizują się według ciekawej zasady. Miałoby to Józef często spełnia nasze marze-

nia inaczej, niż byśmy się spodziewali. Innymi słowy, on spełnia nasze pragnienia, ale w sposób przez nas nieprzewidywany. Pod tym względem jego działanie ma w sobie coś z działania starotestamentowej Racheli, matki Józefa egipskiego. Jej miejsce spoczynku na trasie późniejszych wygnańców okazało się opatrnościowym wsparciem duchowym dla jej potomków. Kto by się tego spodziewał za życia tej matriarchini?

Św. Józef też umożliwia spełnienie się proroctw Starego Testamentu, gdy prowadzi Syna Bożego z miejsca na miejsce, w sposób nieprzewidywany przywracając nadzieję tam, gdzie już znikła. Przykładem jest jego objawienie w 1660 r. we francuskiej miejscowości Cotignac. Ukazał się wtedy pasterzowi Gaspardowi Ricardowi, który podczas upału zasłabł z pragnienia, nie mając nigdzie wody do picia. Nagle ukazał mu się św. Józef, wskazał na dużą skałę i kazał Gaspardowi ją podnieść, aby znaleźć pod nią wodę. Pasterz zdziwił się, bo nikt nie mógłby podnieść tak wielkiej skały. Niemniej podszedł i ku wielkiemu zdziwieniu podniósł ją z łatwością i znalazł wodę, której się napił.

Szukajmy zatem pomocy u św. Józefa w sprawach beznadziejnych. Bo on zawsze widzi nadzieję, nawet tam, gdzie jej nie ma. Wówczas nasze problemy też się rozwiążą, i to w sposób najbardziej nieprzewidywalny.

Autor jest kapłanem diecezji ełckiej,
doktorem biblistą,
urodził się i wychował w Izraelu

GDZIE SZUKASZ JEZUSA?

Zycie każdego człowieka przypomina wędrówkę. Jakimś szczególnym obrazem takiej ludzkiej drogi są uczniowie z dzisiejszej ewangelii. I my, tak samo jak oni, dokąś w życiu zmierzamy, mamy jakiś cel, nadzieje, marzenia, plany. W ich drodze jednak czegoś brakowało. Rozczarowanie, smutek, zwątpienie zdominowały radość wędrówki. Jak mówi Ewangelista, „ich oczy były niejako na uwięzi”, a dalej dodaje: „zatrzymali się smutni”. Czy nie jest to często odbicie naszego życia? I my, przygnieceni szarością dnia codziennego, ciągłymi informacjami o wojnach, konfliktach, chorobach, kolejnych ograniczeniach i zakazach, zaczynamy bardziej zauważać to, co nam doskwiera, niż żyć tym fundamentalnym pragnieniem przejścia przez życie spełnionym i szczęśliwym. To takie dziwne, a jednak prawdziwe. I choć dostrzegamy pewien absurd takiego życia, to za słowami Kleofasa ciągle powtarzamy: „Ty chyba jesteś jedynym (...), który nie wie, co się stało”. Ale spotkanie i odkrycie Jezusa sprawia, że uczniowie z całych sił wracają do apostołów zgromadzonych w Jerozolimie, by podzielić się osobistym doświadczeniem, a ostatecznie by powiedzieć, że odkryli Go „przy łamaniu chleba”. Czy nie jest to dla nas wskazówka, by odkrywać Jezusa i dawać o Nim świadectwo podczas przeżywanej systematycznie niedzielnej Mszy Świętej?

Tym szczególnym miejscem i w jakimś sensie przystankiem na naszej codziennej drodze życia jest Msza Święta. Zawsze, gdy w niej uczestniczymy, ten sam Jezus co w dzisiejszej ewangelii przyłącza się do nas, wchodzi w nasze życie, wyjaśnia nam Pisma, bierze chleb, odmawia błogosławieństwo, łamie go i nam daje. W tym znaczeniu warto jeszcze raz odnowić w sobie pragnienie i miłość do Jezusa Eucharystycznego. Ponownie odkryć wartość coniedzielnej Mszy Świętej, przeżywając ją we wspólnocie, przyjmując żywego Jezusa do swojego serca. Sens wędrówki można odkryć jedynie z Nim, nie tylko zobaczyć cel tej wędrówki, ale również docenić potknięcia i trudności.

Jezus przychodzi do złęczonych uczniów, mówiąc: „Pokój wam”. Upraszczając trochę, można powiedzieć, że słowa Jezusa są streszczeniem tego, co ogólnie jesteśmy skłonni nazwać Bogiem i Jego działaniem. Bóg zawsze wnosi w nasze życie pokój, nadzieję, miłość, spełnienie, zabiera lęki i trudy. Właśnie to czyni Jezus, gdy przychodzi do uczniów. Ukazuje im nowy wymiar życia – życia w pełni i prawdzie!

Jezus po pełnym uniesienia zachwycie uczniów pyta: „Macie tu coś do jedzenia?”. Jakby chciał im powiedzieć, że życie w prawdzie to życie w czynie. Nie w słowach, deklaracjach, obietnicach, ale że życie musi być zakorzenione w czynach. Nie potrzeba wielkich gestów i czynów odwracających bieg historii. Trzeba uświęcać codzienność, jej nadawać znaki Bożej obecności. Tak, by i do każdego z nas Jezus powiedział: „Wy jesteście świadkami tego”.

ks. Rafał Jabłkowski

Autor jest wikariuszem w parafii św. Szczepana w Warszawie-Lewandowie

III NIEDZIELA WIELKANOCNA

18 kwietnia 2021

Czytanie z Dziejów Apostolskich

Dz 3, 13-15. 17-19

Piotr powiedział do ludu:

„Bóg Abrahama, Izaaka i Jakuba, Bóg ojców naszych wslawił Sługę swego, Jezusa, wy jednak wydaliście Go i zaparliście się Go przed Piłatem, gdy postanowił Go uwolnić. Zaparliście się Świętego i Sprawiedliwego, a wyprosiście ulaskawienie dla zabójcy. Zabiliście Dawcę życia, ale Bóg wskrzesił Go z martwych, czego my jesteśmy świadkami.

Lecz teraz wiem, bracia, że działaliście w nieświadomości, tak samo jak zwierchnicy wasi. A Bóg w ten sposób spełnił to, co zapowiedział przez usta wszystkich proroków, że Jego Mesjasz będzie cierpiał. Pokutujcie więc i nawróćcie się, aby grzechy wasze zostały zgładzone”.

Psalm responsoryjny

4, 2. 4. 9

Refren: Wznies ponad nami światłość Twoją, Panie.

Kiedy Cię wzywam, odpowiedz mi, Boże, który wymierzasz mi sprawiedliwość. Tyś mnie wywyższył z utrapienia, zmiłuj się nade mną i wysłuchaj moją modlitwę.

Wiedziecie, że godnym podziwu czyni Pan swego wiernego, Pan mnie wysłucha, gdy będę Go wzywał. Spokojnie zasypiam, kiedy się położę, bo tylko Ty jeden, Panie, pozwalasz mi żyć bezpiecznie.

Czytanie z Pierwszego Listu św. Jana Apostoła

2, 1-5a

Dzieci moje, piszę do was, żebyście nie grzeszyli. Jeśliby nawet ktoś zgrzeszył, mamy Rzecznika u Ojca – Jezusa Chrystusa sprawiedliwego. On bowiem jest ofiarą przebiegłą dla nas, naszych grzechów, i nie tylko za nasze, lecz również za grzechy całego świata.

Po tym zaś poznajemy, że Go znamy, jeżeli zachowujemy Jego przykazania. Kto mówi: «Znam Go», a nie zachowuje Jego przykazań, ten jest kłamcą i nie ma w nim prawdy. Kto zaś zachowuje Jego naukę, w tym naprawdę miłość Boża jest doskonała.

Aklamacja: Alleluja, alleluja, alleluja.

Panie Jezu, daj nam zrozumieć Pisma, niech pała nasze serce, gdy do nas mówisz.

Słowa Ewangelii według św. Łukasza

24, 35-48

Uczniowie opowiadali, co ich spotkało w drodze i jak poznali Jezusa przy łamaniu chleba. A gdy rozmawiali o tym, On sam stanął pośród nich i rzekł do nich: „Pokój wam!”. Zatrwożonym i wylęklonym zdawało się, że widzą ducha. Lecz On rzekł do nich: „Czemu jesteście zmieszani i dlaczego wątpliwości budzą się w waszych sercach? Popatrzcie na moje ręce i nogi: to Ja jestem. Dotknijcie Mnie i przekonajcie się: duch nie ma ciała ani kości, jak widzicie, że Ja mam”. Przy tych słowach pokazał im swoje ręce i nogi. Lecz gdy oni z radości jeszcze nie wierzyli i pełni byli zdumienia, rzekł do nich: „Macie tu coś do jedzenia?”. Oni podali Mu kawałek pieczonej ryby. Wziął i spożył przy nich. Potem rzekł do nich: „To właśnie znaczyły słowa, które mówiłem do was, gdy byłem jeszcze z wami: Musi się wypełnić wszystko, co napisane jest o Mnie w Prawie Mojżesza, u Proroków i w Psalmach”. Wtedy oświecił ich umysły, aby rozumieli Pisma. I rzekł do nich: „Tak jest napisane: Mesjasz będzie cierpiał i trzeciego dnia zmartwychwstał; w imię Jego głoszone będzie nawrócenie i odpuszczenie grzechów wszystkim narodom, poczynając od Jeruzalem. Wy jesteście świadkami tego”.

KALENDARYUM LITURGICZNE

Poniedziałek, 19 kwietnia

Czytania mszalne: Dz 6, 8-15; Ps 119, 23-24. 26-27. 29-30; J 6, 22-29

Wtorek, 20 kwietnia

Czytania mszalne: Dz 7, 51 – 8, 1a; Ps 31, 3c-4. 6-8. 17. 21; J 6, 30-35

Środa, 21 kwietnia

Dzień powszedni albo wspomnienie św. Anzelma, biskupa i doktora Kościoła

Czytania mszalne: Dz 8, 1b-8; Ps 66, 1b-3a. 4-7a; J 6, 35-40

Czwartek, 22 kwietnia

Czytania mszalne: Dz 8, 26-40; Ps 66, 8-9. 16-17. 19-20; J 6, 44-51

Piątek, 23 kwietnia

Uroczystość św. Wojciecha, biskupa i męczennika, patrona Polski
Czytania mszalne: Dz 1, 3-8; Ps 126, 1b-6; Flp 1, 20c-30; J 12, 24-26

Sobota, 24 kwietnia

Dzień powszedni albo wspomnienie św. Jerzego, męczennika, albo wspomnienie św. Fidelisa z Sigmaringen, prezbitera i męczennika

Czytania mszalne: Dz 9, 31-42; Ps 116B, 12-17; J 6, 55. 60-69

Źródło: PAP/EPA/Vatican Media Handout

Z NAUCZANIA PAPIEŻA FRANCISZKA

RANY JEZUSA

Po pokoju, który uzdrawia, i przebaczeniu, które podnosi na duchu, jest trzeci dar, którym Jezus obdarza swoich uczniów: ofiarowuje im swoje rany. Przez te rany zostaliśmy uzdrowieni (por. 1 P 2, 24; Iz 53, 5). Ale jak rana może nas uleczyć? Poprzez miłosierdzie. W tych ranach, podobnie jak Tomasz, dotykamy własnymi rękami tego, że Bóg kocha nas aż do końca, że uczynił swoimi nasze rany, że w swoim ciele niósł nasze słabości. Rany są otwartymi kanałami między Nim a nami, wlewającymi miłosierdzie na nasze nędze. Są to drogi, które Bóg otworzył dla nas szeroko, abyśmy weszli w Jego czułość i dotknęli własnymi rękami, kim On jest. I abyśmy już nie wątpili w Jego miłosierdzie. Adorując, całując Jego rany, odkrywamy, że każda nasza słabość jest przyjęta w Jego czułości. Dzieje się to podczas każdej Mszy Świętej, podczas której Jezus ofiarowuje nam swoje zranione i zmartwychwstałe Ciało: dotykamy Go, a On dotyka naszego życia. I On sprawia, że zstępuje w nas niebo. Jego świetliste rany przebijają ciemności, które nosimy w sobie. I, jak Tomasz, znajdujemy Boga, odkrywamy, że jest bliski w naszym wnętrzu, i wzruszeni mówimy: „Pan mój i Bóg mój!” (J 20, 28). Wszystko zaczyna się tutaj, od łaski dostąpienia miłosierdzia. Stąd zaczyna się chrześcijańskie pielgrzymowanie. Jeżeli natomiast będziemy polegali na własnych umiejętnościach, na skuteczności naszych struktur i projektów, to daleko nie zajedziemy. Jedynie jeśli przyjmujemy miłość Boga, będziemy mogli dać światu coś nowego.

Podczas homilii w Święto Miłosierdzia Bożego, 11 kwietnia 2021 r.

WIĘŻ MODLITWY Z INNYMI

Za każdym razem, gdy składamy ręce i otwieramy serce przed Bogiem, znajdujemy się w gronie świętych anonimowych i świętych uznanych, którzy modlą się wraz z nami i wstawiają się za nami, jako starsi bracia i siostry, którzy przeszli przez te same ludzkie dzieje. W Chrystusie istnieje tajemnicza solidarność między tymi, którzy przeszli do życia przyszłego, a nami, pielgrzymami w tym życiu: nasi bliscy zmarli nadal opiekują się nami z nieba. Oni modlą się za nas, a my za nich. W naszym ziemskim życiu doświadczamy więzi modlitwy z innymi: modlimy się za siebie nawzajem, prosimy i ofiarujemy modlitwy... Modlitwa za innych jest pierwszym sposobem ich miłowania i pobudza nas do konkretnej bliskości.

Jeśli w naszym życiu mimo trudnych doświadczeń nadal ufnie idziemy naprzód, być może zawdzięczamy to nie tyle naszym zasługom, ile wstawiennictwu wielu świętych, niektórych w niebie, innych pielgrzymujących podobnie jak my na ziemi, którzy nas wspierają i nam towarzyszą. Błogosławiony niech zatem będzie Jezus Chrystus, jedyny Zbawiciel świata, wraz z tą ogromną rzeszą świętych, którzy zapełniają ziemię i którzy uczynili swe życie chwałą Boga.

Podczas audiencji generalnej 7 kwietnia 2021 r.

Utrudniony dostęp do przychodni, odległe terminy wizyt u specjalistów – to problemy wielu polskich pacjentów, zwłaszcza w dobie pandemii. Jest jednak kraj, w którym dwóch na trzech mieszkańców w ogóle nie ma szans na pomoc lekarza. To Jemen. Caritas Polska właśnie otwiera tu swoją misję, aby wspomagać miejscową służbę zdrowia.

Jemen to najbiedniejszy kraj Bliskiego Wschodu i jedno z najbiedniejszych państw świata. Od 2015 r. trwa tutaj wojna domowa o skomplikowanym podłożu polityczno-etnicznym, która pochłonęła już ponad 230 tys. ofiar. W październiku ubiegłego roku wal-

– Remont przychodni w Imranie pod Adenem, przebudowa części pomieszczeń na potrzeby poradni ginekologiczno-położniczej, zapewnienie lekarstw, środków medycznych, sprzętu, materiałów do laboratorium i opłacenie personelu – wylicza podjęte działania To-

Dla Jemenu

fot. Caritas Polska

fot. Caritas Polska

fot. Caritas Polska

ki toczyły się na 47 liniach frontu. Oprócz działań zbrojnych śmiertelne żniwo zbierają głód oraz brak dostępu do służby zdrowia i infrastruktury (fatalne warunki sanitarne). W ocenie ONZ sytuacja w Jemenie to obecnie najpoważniejszy kryzys humanitarny na świecie.

POMAGAMY, BO TAK TRZEBA

Skutki dramatu może złagodzić tylko międzynarodowa pomoc. Od 2018 r. w działania na rzecz Jemeńczyków angażuje się Caritas Polska. Zaczęło się od wsparcia jemeńskich uchodźców w maleńkim, liczącym niespełna pół miliona mieszkańców Dżibuti, a od 2019 r. organizacja wspomaga ośrodki zdrowia w samym Jemenie.

masz Kania, szef misji Caritas Polska w Jemenie.

W ubiegłym roku ośrodek w Imranie i pięć innych placówek medycznych w dystrykcie Al-Buraiqa otrzymały, dzięki wsparciu Caritas Polska, środki ochrony osobistej i płyny do dezynfekcji. Zorganizowano też dla miejscowej ludności szkolenia z zasad higieny i przeprowadzono prace hydrauliczne i kanalizacyjne, aby poprawić warunki sanitarne, w tym dostęp do czystej wody. Wszystko to w celu ochrony przed koronawirusem.

CHRZEŚCIJAŃSKIE MIŁOSIERDZIE

– Pamiętajmy, że w trzydziestomilionowym Jemenie ponad dwie trzecie ludzi nie ma dostępu do lekarza. To ogromny problem, a naszą misją jest być

tam, gdzie potrzeby są największe – podkreśla ks. Marcin Iżycki, dyrektor Caritas Polska.

– Mieszkańcy przychodzą do kliniki na badania, po lekarstwa i usługi medyczne, które mogą otrzymać tylko tutaj – potwierdza 65-letni Sul-tan Ali Saleh Hasan, który wrócił do rodzinnego Imranu po zakończeniu walk w tym rejonie. – Jeśli leki są dostępne na miejscu, dostajemy je bezpłatnie. Zanim została otwarta przychodnia, jechaliśmy poza Imran tylko wtedy, kiedy mieliśmy na to pieniądze. W przeciwnym wypadku zostawaliśmy w domach i cierpieliśmy – przyznaje.

– Jezus zwołał apostołów i wysłał ich m.in. po to, aby uzdrawiali chorych. Działalność Caritas Polska w Jemenie stanowi realizację tego powołania,

które jest udziałem Kościoła – podkreśla ks. Marcin Iżycki.

NOWE MOŻLIWOŚCI I WIĘCEJ POMOCY

Pierwsze projekty w Jemenie Caritas Polska realizowała we współpracy z Polską Akcją Humanitarną oraz lokalnymi partnerami. Kooperacja z PAH-em trwa, jednak w połowie ubiegłego roku Caritas Polska została zarejestrowana przez jemeńskie Ministerstwo Planowania i Współpracy Międzynarodowej, które nadzoruje działania pomocowe wszystkich organizacji zagranicznych działających na terytorium Jemenu.

– Rejestracja jest pozwoleniem na bezpośrednie prowadzenie działań w Jemenie, bez udziału innych partnerów implemmentacyjnych – wyjaśnia Tomasz Kania. – To długi i skom-

i trudnych miejsc do pracy humanitarnej na świecie, pomoże przedstawicielom organizacji w rozwijaniu projektów pomocowych w tym kraju. W planach na ten rok jest utrzymanie wsparcia dla ośrodka zdrowia w Imranie oraz objęcie nim trzech kolejnych placówek w gubernatorstwie Aden. Potrzebne będą fundusze na prace remontowe, w tym doprowadzenie wody, na wyposażenie (sprzęt i środki medyczne, leki) oraz wynagrodzenia dla personelu.

– Przychodnia w Imranie została wyremontowana, wyposażona i działa dzięki wpłatom polskich darczyńców, którzy nie pozostali obojętni na los opuszczonych w kryzysie Jemenu. Bardzo liczymy na dalszą

Grażyna Rybak

Kto usunie kleszcza?

Pprzed nami kolejny sezon obecności kleszczy. Co roku wielu rodziców, gdy zobaczą tkwiącego w skórze dziecka tego pajęczaka z gromady roztoczy, niespokojnie szuka pomocy pediatry, chirurga, a nawet odwiedza SOR. Wiadomo, że trzeba jak najszybciej, w całości, bezpiecznie usunąć kleszcza ze skóry, by zmniejszyć ryzyko zakażenia dziecka boreliozą czy kleszczowym zapaleniem mózgu. Zapewniam jednak, że usuwanie kleszcza nie przekracza umiejętności i możliwości rodzica, więc lekarz czy pielęgniarka nie są na tym etapie niezbędni.

Jak wyciągać kleszcza? Najprościej profesjonalną kleszczopatką lub pęsetką, chwytając kleszcza w całości jak najbliższej skóry i ruchem wykręcającym wyciągając go do góry. Można też zastosować podobny do strzykawki aparat ssący z tłokiem kupiony w aptece. Zajmie to mniej czasu niż wyprawa do ośrodka zdrowia. Po usunięciu kleszcza dezynfekujemy skórę. Miejsce ukąszenia obserwujemy przez 1-3 tygodnie.

Na temat boreliozy krąży wiele mitów, szczególnie dotyczących rozpoznawania jej i leczenia. Wiemy, że boreliozę wywołują krętki z rodzaju *Borrelia*, które są przenoszone przez kleszcze. Im dłużej kleszcz przebywa w skórze i bardziej jest obrzmiały (napity krwią), tym ryzyko zakażenia większe. Pierwszym objawem boreliozy u większości pacjentów jest rumień wędrujący. Jest to charakterystyczne zaczerwienienie, rozszerzające się kółko od punktu ukłucia, z przejaśnieniem w środku, pojawiające się w miejscu usunię-

tego kleszcza w ciągu 1-3 tygodni od ukąszenia.

Jeżeli rumień przekracza 5 cm, mamy prawo rozpoznać boreliozę. Rodzice pytają o badania potwierdzające. Nie zaleca się kierowania każdego ukąszonego pacjenta na badania krwi. Warto wiedzieć, że wy-

krycie przeciwciał w badaniu serologicznym, bez typowych dla boreliozy objawów klinicznych, nie upoważnia do rozpoznania boreliozy i zastosowania leczenia.

Na tym etapie choroby o rozpoznaniu decyduje pojawienie się rumienia i wtedy do leczenia włącza się antybiotyki, który podaje się przez 14-21 dni (amoksylicyna lub azytromycyna). Wyjątek stanowią niemowlęta ukąszone w rejonie głowy, u których można włączyć antybiotyki wcześniej, w obawie przed neuroboreliozą. Badanie wykluczające zakażenie u kleszcza może uchronić dziecko przed trzytygodniową kuracją antybiotykiem.

Od 15 lat borelioza jest coraz częściej rozpoznawana w Polsce, choć jest to stara choroba z Lyme, która występowała u nas zawsze. To widoczne zwiększenie częstotliwości jest nie tylko efektem lepszej diagnostyki, ale także wynikiem zmian klimatycznych: łagodne zimy i ciepłe, wilgotne lata sprzyjają rozwojowi kleszczy wiosną i późnym latem, przy większej aktywności ludzi korzystających z terenów zielonych. Pamiętajmy o odzieży ochronnej i repelentach.

W Polsce obowiązują standardy skutecznego leczenia boreliozy zgodne z zaleceniami Światowej Organizacji Zdrowia, Amerykańskiego Towarzystwa Chorób Zakaźnych, European Union Concerted Action on Lyme Borreliosis (EUCLAB) i Polskiego Towarzystwa Epidemiologów i Lekarzy Chorób Zakaźnych. Nie warto leczyć się niesprawdzonymi metodami z internetu.

Autorka jest lekarzem pediatrą

foto: Caritas Polska

plikowany proces, szczególnie dla organizacji chrześcijańskiej, ale warto go przejść, bo rejestracja zwiększa możliwości uzyskania środków na pomoc bezpośrednią w Jemenie – dodaje.

UTRZYMAĆ I ROZWINĄĆ

Utworzenie pierwszej misji zagranicznej Caritas Polska w Jemenie, który jest jednym z najbardziej wymagających

mobilizację ofiarodawców, bo widzimy, jakie owoce przynosi ten wspólny wysiłek i jak ważna jest ta pomoc dla mieszkańców Jemenu. Dzięki niej dostęp do usług medycznych, takich jak porady, podstawowe zabiegi czy szczepienia, będzie miało ponad 34 tys. osób – ocenia ks. Marcin Iżycki. I dodaje, że każdy z nas może mieć wkład w złagodzenie skutków największego kryzysu humanitarnego na świecie.

Jak pomóc?

- Dokonując wpłaty na stronie caritas.pl/jemen
- Wpłacając dowolną kwotę na konto 77 1160 2202 0000 0000 3436 4384 z dopiskiem JEMEN
- Wysyłając SMS o treści JEMEN pod numer 72052 (koszt 2,46 zł z VAT).

Homing, grobing, arborysta i fajnopolak

dr hab. Tomasz Korpysz

Jakiś czas temu pisałem na tych łamach o nowych wyrazach w polszczyźnie: neologizmach, neosemantyzmach i zapożyczeniach (tych ostatnich zwłaszcza związanych ze sferą kulinarną). Wracam dziś do tego tematu, ponieważ wiele takich słów i wyrażeń może być niezrozumiałych dla dużej części czytelników „Idziemy”. Nowe jednostki początkowo często są stosowane jedynie w pewnych środowiskach czy określonych typach tekstów, jeżeli więc zaczynają się rozprzestrzeniać i trafiają do odbiorców spoza określonego grona, to bywają zupełnie nieczytelne albo też rozumiane niewłaściwie. Przyznam, że i dla mnie wiele przykładów z listy poniżej brzmiało bardzo tajemniczo. A listę tę sporządziłem na podstawie danych z Obserwatorium Językowego UW oraz kalendarza „Ogarnij polszczyznę”.

Zacznijmy od tworzących specyficzną serię kilku rzeczowników nazywających czynności, utworzonych za pomocą anglojęzycznej części „-ing” bądź też po prostu zapożyczonych z języka angielskiego:

homing to ‘spędzanie wolnego czasu (głównie weekendów) w domu, zwłaszcza na przygotowywaniu i jedzeniu różnych posiłków w gronie znajomych, wspólnym oglądaniu filmów itp. rozrywkach’;

grobing to żartobliwe lub ironiczne określenie ‘tłumnego odwiedzania cmentarzy podczas dnia Wszystkich Świętych, zwłaszcza przez modnie, przesadnie elegancko ubrane osoby, które przechadzają się między grobami’;

phubbing to ‘ignorowanie i lekceważenie drugiej osoby wyrażające się tym, że ktoś w jej towarzystwie intensywnie korzysta z urządzeń mobilnych (telefonów komórkowych, smartfonów, tabletów itp.)’;

backpacking to ‘forma indywidualnego podróżowania po świecie z plecakiem jako jedynym bagażem, pozwalająca odbywać długie i dalekie podróże stosunkowo niewielkim kosztem dzięki korzystaniu

z transportu publicznego lub autostopu, tanich noclegów i żywienia się na własną rękę’;

carpooling to ‘wspólne podróżowanie samochodem polegające na tym, że kierowca udostępnia wolne miejsca obcym osobom, które pokrywają część kosztów paliwa’;

couchsurfing to ‘nocowanie u obcych osób, które przez Internet oferują darmowe miejsca noclegowe w swoich domach’ (pierwotnie była to nazwa nadal istniejącego serwisu internetowego umożliwiającego oferowanie i znajdowanie takich noclegów);

foodparing to ‘technika łączenia różnych składników w celu tworzenia oryginalnych, zaskakujących połączeń smakowych’.

Przyjrzyjmy się teraz kilku nowym rzeczownikom nazywającym (często także: wartościującym) osoby:

arborysta to ‘osoba zajmująca się profesjonalną pielęgnacją drzew z wykorzystaniem metod alpinistycznych’ (czasem nazywa się ją *chirurgiem drzew*);

booker to ‘osoba zajmująca się wyznaczaniem terminów spotkań i występów artysty, sportowca, celebryty’;

petsitterka to ‘dziewczyna lub kobieta, która odpłatnie opiekuje się zwierzętami domowymi’;

dog walker to ‘osoba odpłatnie wyprowadzająca psy na spacer’;

gastroturysta to ‘osoba, która w czasie wyjazdów turystycznych odwiedza przede wszystkim różnorodne lokale gastronomiczne i próbuje w nich nowych/lokalnych/oryginalnych itp. potraw’;

fajnopolak to ironiczne lub lekceważące określenie ‘Polaka, który buduje poczucie własnej wartości przez dystansowanie się wobec stereotypowo postrzeganej polskości jako czegoś przesadnie konserwatywnego, prowincjonalnego, zaściankowego, przestarzałego’;

gimbopatriota to wyraźnie negatywnie wartościujące określenie ‘osoby (zwykle młodej), która uważa się za prawdziwego patriotę i agresywnie atakuje tych, którym zarzuca brak (powierzchniowo, stereotypowo postrzeganego) patriotyzmu’.

Becikowe

Edyta
Pisarczyk-Kulon

Rodzice nowo narodzonego dziecka mogą starać się o świadczenie

z tego tytułu, tak zwane becikowe. Świadczenie to przysługuje również opiekunom prawnym dziecka oraz opiekunom faktycznym dziecka. Becikowe wynosi 1000 zł i jednym z warunków jego przyznania jest dochód rodziny.

Urzędy poszczególnych gmin i miast często same przyznają dodatkową, jednorazową pomoc finansową dla rodzin, w których urodziło się dziecko. W Warszawie rodzinom przysługuje rzeczowe wsparcie, niezależne od becikowego i od wysokości docho-

dów, o wartości do 550 zł. Są gminy, które w związku z urodzeniem dziecka wypłacają dodatkowe środki finansowe na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Prawo do otrzymania becikowego przysługuje osobom, których dochód na osobę w rodzinie nie przekracza w miesiącu 1922 zł netto, a ponadto matka dziecka co najmniej od 10. tygodnia ciąży do porodu była pod opieką medyczną. Nie dotyczy to opiekunów prawnych, opiekunów faktycznych, a także osób, które przysposobiły dziecko.

Prawo do becikowego przysługuje zamieszkującym w Polsce obywatelom polskim oraz w określonych ustawowo przypadkach zamieszkującym w Polsce cudzoziemcom. Polakom, którzy mieszkają poza Polską, świadczenie to nie przysługuje. Polacy mieszkający

w Unii Europejskiej mogą starać się o podobne świadczenia w miejscu zamieszkania.

Wniosek o becikowe składa się w ciągu 12 miesięcy od urodzenia dziecka. Opiekun prawny albo faktyczny dziecka lub rodzic adopcyjny wniosek o becikowe składa w ciągu 12 miesięcy od dnia, w którym objął opiekę nad dzieckiem albo przysposobił dziecko. Warunkiem jest nieukończenie przez dziecko 18 lat.

Do wniosku o becikowe należy dołączyć zaświadczenie lekarskie albo od położnej, które potwierdza, że matka dziecka była podczas ciąży pod opieką lekarską i opieka zaczęła się nie później niż od 10. tygodnia ciąży, oraz oświadczenie albo zaświadczenie o dochodach osób z rodziny. Jeżeli o becikowe stara się rodzina, która dziecko przysposobiła albo sprawuje nad nim faktyczną

opiekę, należy takie dokumenty również dołączyć.

Becikowe nie przysługuje np. osobom samotnie wychowującym dziecko, jeżeli nie mają ustalonego świadczenia alimentacyjnego dla niego od drugiego rodzica, chyba że rodzic nie żyje albo ojciec jest nieznany. Również na dzieci, które zgodnie z orzeczeniem sądu są pod opieką naprzemienną obojga rodziców w porównywalnym zakresie i czasie.

Becikowe i ewentualnie zapomoga od gminy to nie jedyne świadczenie związane z wychowywaniem dzieci. Jeśli dochód w rodzinie nie przekracza miesięcznie 674 zł netto na osobę (764 zł, gdy w rodzinie jest dziecko z niepełnosprawnością), przysługuje np. zasiłek rodzinny i dodatek z tytułu urodzenia dziecka.

Autorka jest radcą prawnym

OLIMPIJSKA HISTORIA

Mariusz Jankowski

Tuż po świętach wielkanocnych obchodziliśmy piękną rocznicę. 125 lat temu odbyły się pierwsze nowożytne igrzyska olimpijskie. Wtedy też doczekaliśmy się pierwszych relacji w naszym języku opisujących zmagania olimpijczyków. Dla wydawanego w Krakowie „Czasu” pisał je Zygmunt Mineyko.

Baron Pierre de Coubertin wymyślił imprezę, która przez kolejne dziesiątki lat elektryzowała nie tylko sportowy świat. Igrzyska stały się czymś wyjątkowym, ponadnarodowym. Rozpalały umysły kibiców, powodowały szybsze bicie serca u sportowców, dla których często równie ważny jak medale był sam udział. Takie były początki. Piękne i z dzisiejszej perspektywy pewnie dla

fol. PAP/EPA/Franck Robichon

wielu mocno naiwne. Wystarczy wspomnieć, że w 1896 r. najlepsi oprócz medali otrzymywali dyplom oraz gałązkę oliwną. To wtedy rodziła się olimpijska idea, według której najważniejsze jest dążenie do tego, by stawać się doskonałym. Igrzyska miały być przykładem na to, że na świecie da się prowadzić życie bez konfliktów i wojen. Tak też się działo. Przykładem – kilkakrotny wspólny przemarsz sportowców z obu Korei pod jedną flagą.

Sport potrafi działać cuda, potrafi łączyć. Dlatego wspominając pierwsze zawody w Atenach, trudno nie wybiegać myślą do tego, co przed nami. Przełożone igrzyska w Tokio nadal są zagrożone. Oficjalnie nikt nie bije na alarm, ale podskórnie wszyscy czują, że przeprowadzenie zawodów może być bardzo trudne. Wystarczy spojrzeć na obostrzenia, o których już wiedzą dziennikarze. Wiele wskazuje na to, że dostęp do sportowców będzie ograniczony do absolutnego minimum. Ludzie pracujący dla mediów mają według założeń poruszać się głównie na trasie hotel–obiekt sportowy. Takie są plany i tak to powinno wyglądać. Przy tak wielkiej imprezie odpowiedzialne zachowanie każdej ze stron będzie niesamowicie istotne. Czy uda się wszystkich utrzymać w ryzach? Może być trudno.

Pamiętajmy jeszcze o tysiącach wolontariuszy, którzy będą pracować w Tokio. Oni też będą zmuszeni do przestrzegania wielu obostrzeń. Olimpijska historia toczy się dziś w nieco szalonym tempie, w świecie, który ma wiele poważnych zmartwień. Jednak sport dotychczas wiele razy wychodził z opresji obronną ręką. Czy tym razem także wszystko skończy się dobrze? Czy znów przeżyjemy wielkie i niezapomniane emocje? Chciałbym, żeby 2021 r. został zapamiętany jako ten, w którym igrzyska olimpijskie, mimo że inne niż poprzednie, zapisały kolejne piękne karty historii.

Autor jest dziennikarzem TVP

Wypełniony kalendarz

Pracowita wiosna czeka polskich tenisistów. Hubert Hurkacz, triumfator turnieju ATP w Miami, przygotowuje się do startów w Barcelonie (19.04) i Monachium (26.04). Igrzyska Świątek zobaczymy na kortach w Stuttgarcie (19.04) i Madrycie (30.04). Z opóźnieniem (30.05) zaczną się tegoroczne rozgrywki French Open.

fol. PAP/EPA/Yuri Kochetkov

fol. https://www.facebook.com/hubert.hurkacz.official/photos

Mały medal Arseny

Dobrze zaprezentowali się Polacy podczas ME w podnoszeniu ciężarów w Moskwie. Arsen Kasabijew wywalczył mały medal za podrzut w rywalizacji do 109 kg. Arkadiusz Michalski, który jednocześnie starał się o kwalifikację olimpijską, zakończył dwubój z piątą lokatą.

Stal już prowadzi

Drużyna Bartosza Zmarzlika, Moje Bermudy Stal Gorzów, pewnie pokonała Motor Lublin (52:38) i wysunęła się na pozycję lidera PGE Ekstraligi. Choć to drugie spotkanie w sezonie, drużyna potwierdziła formę i duży apetyt na kolejne zwycięstwa.

fol. PAP/Lech Muszyński

Przewaga Bayernu, wygrana PSG

fol. PAP/EPA/Julian Barth-Juttas

W pierwszej części ćwierćfinałowego dwumeczu LM piłkarze Paris Saint-Germain wywieźli z Bawarii wygraną 3:2. Zawodnicy Bayernu Monachium, bez Roberta Lewandowskiego w składzie, znacznie częściej byli przy piłce, ale już w 27. minucie przegrywali 0:2. Choć straty udało się nadrobić, bramka Mbappe przypieczętowała zwycięstwo Paryżan.

Niespodzianka Lakersów

Mimo osłabienia aktualni mistrzowie NBA zwyciężyli w pojedynku z faworyzowanymi Brooklyn Nets (126:101). Koszykarze Los Angeles Lakers celnie rzucali z dystansu, a po wyjściu na prowadzenie 88:71 nie oddali go już do końca meczu. Lakers odnieśli 33. zwycięstwo w sezonie.

fol. PAP/EPA/Jason Stransky

Węch

Barbara Wiśniowska

Koronawirus obszedł się ze mną łagodnie. Nie wiedziałam dlaczego. Podejrzewam, że wpływ na to miała moja zdrowa dieta bez cukru. Wcale nie skojarzyłabym lekkiego kataru ze śmiertelnym wirusem. Chodziłam na zakupy, na rekolekcje i radośnie witałam w domu przyjaciół dzieci.

– Coś tu mocno pachnie – zawołał synek, który właśnie przyprowadził kolegę.

– Kminek – wyjaśniłam, choć nie czułam zapachu gotowanej zupy.

Pochyliłam się nad talerzem. Coś jednak czułam. Czasami nos szybko przyzwyczaja się do zapachu.

Zaniepokoiłam się dopiero wieczorem, gdy ananas smakował mi tak samo jak banan i kokos.

Test wyszedł pozytywny. Czułam się dość dobrze, ale przez trzy dni nie docierały do mnie żadne zapachy. Wydawało mi się za to, że wszę-

dzie pachną nieistniejące ciasteczka. Miałam szczęście, bo większość cierpiących na COVID ma nieprzyjemne omamy węchowe. Nie tęskniłam za moim nadwrażliwym węchem. Przestały mi przeszkadzać spaliny, smrodki papierosów i odpadków biodegradowalnych.

Tęskniłam za smakami, które tak lubię, tymczasem smaki moich posiłków nie różnią się prawie niczym już od dwóch tygodni. Ukochane awokado jest tak samo nijakie jak świąteczny serniczek. Zupa raz wydaje się niesłona, a raz za słona. Mąż się śmieje, że jak dawne królowe muszę mieć służbę, która sprawdza potrawy przed podaniem, czy nie są zepsute. Nie mogę ufać swoim zmysłom. Gdy czasem zadaję retoryczne pytanie „dlaczego ja”, od razu nasuwa mi się odpowiedź: bo jestem w stanie znośić to z pogodą ducha, a inni by rozpaczali.

Węch to bardzo ważny zmysł. Może uchronić nas

fol. Barbara Wiśniowska

RYBA PIĘCIU SMAKÓW

Składniki: 2 duże filety ze świeżego dorsza ■ sok z jednej cytryny ■ łyżeczka papryki ostrej ■ łyżeczka syropu z agawy lub miodu ■ pół łyżeczki soli ■ łyżka oliwy o smaku białej trufli (gorzka nutka smakowa)

Sposób przygotowania: Na patelnię nieprzywierającą wlewamy łyżkę oliwy, kładziemy na niej rybę, na wierzch dodajemy pozostałe składniki. Smażymy na małym ogniu, pod przykryciem, jak najdłużej.

przed zagrożeniami, jeśli czujemy spaleniznę albo pleśń. Działa już przed narodzeniem człowieka, dlatego noworodek rozpozna własną matkę nawet z oddali. Węch sprawia, że sięgamy po określone potrawy, reguluje wydzielanie śliny i soku żołądkowego. Może sprawić, że niektóre osoby lubimy bardziej od innych, pomóc w wyborze życiowego partnera-

ra, reguluje także aktywność seksualną i może mobilizować do podejmowania wysiłku intelektualnego.

Zaburzenia węchu, a także ściśle związane z nim smaku, dotyczą ponoć 90 proc. chorych na COVID. Może się zdarzyć, że chorzy przez jakiś czas wyczuwają tylko pięć podstawowych smaków.

KRZYŻÓWKA Z HASŁEM Siostry Honoraty

POZIOMO

- 1 A – dzierżawa lokalu
- 1 G – jest nieśmiertelna
- 2 E – australijski nietop
- 3 A – przesadnie pobożny
- 3 G – stan bezładu
- 6 A – Karewicz, aktor
- 6 H – warkocz komety
- 8 C – serek owczy
- 9 A – owoc tarniny
- 9 G – tkanina na wyspy
- 10 E – atrybut Amora
- 11 A – wyziewy z kuchni
- 11 G – kurort w Szwajcarii

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											

PIONOWO

- A 1 – Droga Krzyżowa
- C 1 – rodzaj gimnastyki
- C 8 – zajęcie rolnika
- D 3 – rodzaj pomnika
- E 1 – miara długości
- E 8 – pełny zestaw
- F 4 – stolica Grecji
- G 1 – bezcielesna zjawia
- G 8 – broń drzewcowa
- H 3 – typ reflektora
- I 1 – mailowe śmieci
- I 8 – muza historii
- K 1 – nie pije alkoholu

**Hasło do odczytania
w zaznaczonym wierszu**

--	--	--	--	--	--	--	--

Rozwiązania prosimy nadsyłać do 30 kwietnia na adres redakcji „Idziemy”. Wylosowanych autorów poprawnych odpowiedzi nagrodzimy książkami.

TVP 1

04.40 Klan (3789) – telenowela TVP;
05.10 Klan (3790) – telenowela TVP;
05.30 Klan (3791); **06.00** Słownik polsko@polski; **06.25** wojsko-polskie.pl;
06.55 Słowo na niedzielę; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach; **08.00** Tydzień; **08.30** Zakochaj się w Polsce; **09.05** Weterynarze z sercem; **09.35** Przyrodnik na tropie; **10.05** Wielkie rodziny (5) – telenowela dokumentalna TVP; **10.55** Słowo na niedzielę; **11.00** Transmisja Mszy Świętej z Jasnej Góry; **11.55** Między ziemią a niebem; **12.00** Regina Coeli; **12.15** Między ziemią a niebem; **12.50** Pasterz – Kapłan na trudne czasy; **13.15** BBC w Jedyńce; **14.15** Z pamięci – Zofia Bartoszewska, cz. 2; **14.25** Okrasa łamie przepisy; **14.55** Policzny się dla Polski; **15.05** Komisarz Alex (188): Zaginiona; **16.05** Sekretne życie kotów; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Ojciec Mateusz (321); **18.30** Jaka to melodia?; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.15 Stulecie Winnych (34) – serial TVP, wyk.: Weronika Humaj, Katarzyna Wajda, Arkadiusz Janiczek, Barbara Wypych, Jan Wieczorkowski, Iwona Bielska, Olaf Lubaszenko, Adam Ferency, Kinga Preis
21.15 To był rok!
22.25 Zakochana Jedyńka – Orchidea miłości – komedia, USA 2016, reż.: W. D. Hogan, wyk.: Italia Ricci, Nathan Parsons, Madison Pettis
00.05 Podróż do Indii – film obyczajowy, Wielka Brytania 1984
02.55 Latarnik – film TVP
04.00 Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny
04.45 Z pamięci – Zofia Bartoszewska, cz. 2 – felieton
04.50 Zakończenie dnia

TVP 2

05.20 Dla niesłyszących – Barwy szczęścia (2426) – serial obyczajowy TVP;
05.50 Dla niesłyszących – Barwy szczęścia (2427) – serial obyczajowy TVP;
06.25 Dla niesłyszących – Barwy szczęścia (2428) – serial obyczajowy TVP;
06.55 Dla niesłyszących – M jak miłość (1582); **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym Pogoda-flesz; **12.00** Dookoła Bałtyku (6) – magazyn kulinarny; **12.30** The Voice Kids s. IV: Final – Wyniki; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Koło fortuny – teleturniej; **15.15** Szansa na sukces. Opole 2021. Piosenki zespołu 2 plus 1 – widowisko muzyczne; **16.15** Na sygnale (306): Lepsi świat – serial fabularny TVP; **16.45** Lajki; **17.00** Zainwestuj w marzenia (35): Rozwój biznesu – serial TVP; **17.15** Moje życie XXL (5); **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Wojciech Cejrowski – boso przez świat; **18.55** Smaki świata po polsku; **19.25** Rodzinka.pl (170): Trzeba dobrze (się) prowadzić
20.00 Postaw na milion
21.00 Czarne złoto – film przygodowy, Katar/Francja 2011, reż.: Jean-Jacques Annaud, wyk.: Antonio Banderas, Tahar Rahim, Freida Pinto, Mark Strong
23.20 Kino bez granic – Oblawa – dramat, Niemcy/Francja/Węgry 2010, reż.: Rose Bosch, wyk.: Jean Reno, Melanie Laurent, Gad Elmaleh
01.30 Kierowca – film fabularny, Polska 2008, reż.: Jérôme Dasser, wyk.: Christopher Lambert
03.10 Historia kina w Popielawach – film obyczajowy, Polska 1998, reż.: Jan Jakub Kolski, wyk.: Krzysztof Majchrzak, Bartosz Opania, Grażyna Błęcka-Kolska, Michał Jasiński
04.50 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie: Poranek; **05.59** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej; **06.20** Wstaje dzień; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.50** Wstaje dzień; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.21** Pogoda Info; **07.29** Serwis Info Poranek; **07.51** Pogoda Info; **07.59** Serwis Info Poranek; **08.22** Pogoda Info; **08.30** W Kontrze; **09.15** Serwis Info Poranek; **09.41** Pogoda Info; **09.50** Woronicza 17; **10.59** Serwis Info Dzień weekend; **11.22** Pogoda Info; **11.29** Serwis Info Dzień weekend; **11.50** Salon dziennikarski; **12.30** Serwis Info Dzień weekend; **13.29** Serwis Info Dzień weekend; **13.59** Serwis Info Dzień weekend; **14.29** Serwis Info Dzień weekend; **14.52** Pogoda Info; **15.00** Debata Senior; **15.54** Pogoda Info; **16.00** Okiem Wiary; **16.29** Serwis Info Dzień weekend; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Teleexpress na deser; **17.45** Serwis Info Dzień weekend; **18.01** Panorama; **18.18** Serwis Info Wieczór weekend; **18.25** Studio Zachód; **18.50** Info V4+; **19.05** Głębia ostrości
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 W pełnym świetle
21.30 Serwis Info Wieczór weekend
21.42 Pogoda Info
21.50 Strefa starcia
23.00 Info Wieczór
23.55 Serwis Info Wieczór weekend
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.58 Pogoda Info
01.07 Woronicza 17
02.10 Minęła 20
03.00 Serwis dla Polonii
03.21 Pogoda Info
03.25 Filmy Dokumentalne TVP Info
04.20 Filmy Dokumentalne TVP Info
05.13 Agrobiznes
05.18 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Mojesz – 10 przykazań; **06.55** Głos serca; **07.40** Kolory Świętości; **07.45** Ocalić od zapomnienia; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Słowo Życia; **08.05** Polski Punkt Widzenia; **08.25** Święty na każdy dzień; **08.30** Z Parlamentu Europejskiego; **09.00** 100 cudownych miejsc na świecie; **09.10** Spotkanie z M. Buczek; **09.15** Katecheza bpa Antoniego Długosza; **09.30** Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze; **10.35** Niedziela; **10.40** Cuda Jezusa; **11.30** Jesteśmy katolikami; **12.00** Regina Coeli; **12.20** Wieś – to też Polska; **13.30** Papież Polak do Rodaków; **13.55** Opowieść o św. Polikarpie; **15.30** Akita 101 Łez; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Koncert życzeń; **17.00** Zostań Żołnierzem RP; **17.15** 100 cudownych miejsc na świecie; **17.30** Nowa Ewangelizacja; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Regina Coeli; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Moja katolicka rodzina
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec – audycja modlitewna
20.50 Kolory Świętości
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Retrospekcja
21.45 Cudowne przeżycie przez Morze Czerwone
23.00 Jak my to widzimy
23.30 Tam, gdzie Bóg płacze
00.00 Programy powtórkowe

Film przygodowy CZARNE ZŁOTO

TVP 2 – 21.00

Opowieść o dwóch arabskich władcach, emirze Nesibie i sultanie Amarze, walczących o tereny zasobne w ropę naftową, położone pomiędzy ich królestwami. Nesib i Amar zawarli pakt o ustanowieniu neutralnego kawałka ziemi dzielącego ich kraje. Obaj zobowiązują się do zachowania pokoju i zręcznie się jakichkolwiek rozszczeń wobec wolnego terenu, który nazwano „złotym pasem”. Aby przypieczętować umowę, Nesib adoptuje dwóch synów Amara, Audę i Saleha, i wychowuje wraz ze swoimi dziećmi, Tarikiem i Leylą, co ma gwarantować przestrzeganie paktu o nieagresji.

TVN

05.05 Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **05.25** Ukryta prawda – program obyczajowy; **06.25** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.25** Nowa Maja w ogrodzie; **07.55** Akademia ogrodnika; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Efekt Domina; **12.00** Co za tydzień; **12.35** Tajemnica zawodowa; **13.35** Power Couple; **15.05** Wonder Woman – film przygodowy, USA/Chiny/Hongkong 2017, reż.: Patty Jenkins, wyk.: Gal Gadot, Chris Pine, Connie Nielsen, Robin Wright, Danny Huston, David Thewlis; **18.00** Równi sobie; **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga!; **20.00** MasterChef Junior; **21.35** Sybocy i wściekli VIII – film sensacyjny, Chiny/Japonia/USA 2017, reż.: F. Gary Gray; **00.25** Wyścig po życie – film sensacyjny, USA/Bulgaria 2013, reż.: Courtney Solomon, wyk.: Ethan Hawke, Selena Gomez, Jon Voight; **02.10** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **03.15** Uwaga!; **03.45** Noc Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **07.45** Asterix kontra Cezar – film przygodowy, Francja 1985, reż.: Paul Bizi; **09.25** Fantastyczna czwórka – USA 2004, reż.: Tim Story, wyk.: Ioan Gruffudd, Jessica Alba, Chris Evans, Michael Chiklis; **11.45** Kung Fu Panda 2 – komedia, USA 2011, reż.: Jennifer Yuh Nelson; **13.35** Ninja Warrior Polska; **15.35** Twoja Twarz Brzmi Znamo; **17.35** Nasz Nowy Dom; **18.40** Domowe rozgrywki; **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.25** Pogoda; **19.30** Państwo w Państwie – program publicystyczny; **20.00** Kabaret na żywo – Klinika Skeczów Męczących; **22.05** Nice Guys. Równi goście – Wielka Brytania 2016, reż.: Shane Black, wyk.: Angourie Rice, Ryan Gosling, Margaret Qualley, Matt Bomer, Russell Crowe; **00.45** Niezniszczalni 2 – film akcji, USA 2012, reż.: Simon West, wyk.: Liam Hemsworth, Jean-Claude Van Damme; **02.55** Tajemnice Iosu; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.15 Przysięga (391) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **06.05** Elif (959) – serial, Turcja 2018; **06.50** Policzmy się dla Polski; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Okiem Wiary; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwa-drańs polityczny; **08.30** Policzmy się dla Polski; **08.40** Ranczo (91): Droga przez stos – serial obyczajowy TVP; **09.35** Komisarz Alex (31): Mord a la carte; **10.35** Ojciec Mateusz (299): Oko za oko; **11.25** Kasta – Bez pamięci; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Rok w ogrodzie Extra; **12.50** BBC w Jedyńce; **14.00** Elif (960); **14.50** Policzmy się dla Polski; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (392); **16.50** Zapowiedź Teleexpressu; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia?; **17.55** Klan (3792); **18.20** Kasta – Zawodowy oszust; **18.55** Jeden z dziecięciu; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM! – magazyn interwencyjno-śledczy
20.30 Leśniczówka (377) – wyk.: Jolanta Fraszynska, Marek Bukowski, Przemysław Bluszcz, Janusz Chabior, Weronika Książkiewicz, Henryk Talar, Julia Kostow
21.00 Teatr Telewizji – Pracownia krawiecka
22.35 Świat bez fikcji – 7 miliardów 700 milionów i co dalej? – film dokumentalny, Wielka Brytania 2020
23.40 Warto rozmawiać – program publicystyczny
00.40 Orchidea miłości – komedia, USA 2016
02.15 Lato w Prowansji – komediodramat, Francja 2014
04.05 Bunt w modzie – film dokumentalny, Francja 2018
05.00 Zakończenie dnia

TVP 2

05.00 Cafe piosenka – CARMEN – Hanna Zalewska; **05.30** Górscy ratownicy (39): Uwięzieni w mroku, cz. 1; **06.15** Policzmy się dla Polski; **06.25** Coś dla Ciebie; **06.50** Familiada; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie; **10.05** Pogoda Flesz; **10.10** Pytanie na śniadanie – zapowiedź; **10.10** Pytanie na śniadanie; **10.40** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie – zapowiedź; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.10** Policzmy się dla Polski; **11.20** Program rozrywkowy – mini audycja; **11.25** Rodzinka.pl (127): Kryzys; **11.50** Dla niesłyszających – Barwy szczęścia (2428); **12.30** Koło fortuny; **13.15** Kozacka miłość (94); **14.05** Va Banque; **14.35** Na sygnale (272): Nie wyjdę za ciebie; **15.00** Koło Fortuny – extra; **15.05** Górscy ratownicy (48): We-sele w górach, cz. 2; **15.50** Zainwestuj w marzenia (36); **16.00** Koło fortuny; **16.35** Familiada; **17.15** Promyk nadziei (20); **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque; **18.45** Kozacka miłość (95)
19.35 Barwy szczęścia (2428) – serial obyczajowy TVP
20.05 Program rozrywkowy – mini audycja
20.10 Barwy szczęścia (2429)
20.40 Kulisy serialu M jak miłość
20.55 M jak miłość (1583)
21.50 Mata Hari (11) – serial, Portugalia/Rosja 2016
22.45 The Good Doctor (28) – serial obyczajowy, USA 2017
23.40 Syn Szawła – dramat, Węgry 2015, reż.: László Nemes, wyk.: Géza Röhrig, Levente Molnár, Urs Rechn, Sándor Zsótér
01.35 Warto kochać (54)
02.30 Serena – dramat, USA/Francja 2014, reż.: Susanne Bier, wyk.: Jennifer Lawrence, Bradley Cooper, Rhys Ifans, Toby Jones
04.25 Rodzinka.pl
04.50 Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.59** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata; **06.20** Wstaje dzień; **06.36** Pogoda Info; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agrobiznes; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.51** Pogoda Info; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda Info; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszających: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **16.25** Pogoda Info; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Dla niesłyszających: O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda Info
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda Info
01.00 Minęła 20
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
03.00 Serwis dla Polonii
03.16 Pogoda Info
03.20 O co chodzi
03.47 Filmy Dokumentalne TVP Info
04.13 Taśmy bezpieki
04.46 Taśmy bezpieki
05.17 Agrobiznes

TV TRWAM

06.00 Cudowne przejście przez Morze Czerwone; **07.15** Akita 101 Łez; **07.45** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Wieś – to też Polska; **09.25** Słowo Życia; **09.30** Moja katolicka rodzina; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.30** Przyroda w Obiektywie; **11.50** Kolory Świętości; **11.55** Święty na każdy dzień; **12.00** Regina Coeli; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Filmowe Życiorysy; **13.30** Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze; **14.30** Nie opłataj mnie śmierci; **15.30** Narodowe Sanktuarium Maryjne w Subukia; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Sanktuaria polskie; **16.30** Zew natury; **16.55** Świadkowie; **17.25** Kolory Świętości; **17.30** Natura obiektywnie; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Regina Coeli
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Opowieści Starego Testamentu
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec – audycja modlitewna
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Stan bezpieczeństwa państwa
22.10 Mojżesz – 10 przykazań
23.05 Kaplica Pamięci
00.00 Programy powtórkowe

TVN

05.05 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.20** Nowa Maja w ogrodzie; **05.50** Akademia ogrodnika; **06.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **07.00** Kuchenne rewolucje; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Miłe wieści; **11.45** Ukryta prawda – program obyczajowy; **12.50** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.50** Ukryta prawda – program obyczajowy; **14.55** Szpital; **16.00** LAB; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda; **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! Koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (3206) – serial; **20.55** Milionerzy; **21.30** Totalne remonty Szelągowskiej; **22.30** Szeffowie – wrogowie – komedia, USA 2011, reż.: Seth Gordon, wyk.: Jason Bateman, Charlie Day, Jason Sudeikis; **00.30** Strzelec; **01.35** Co za tydzień; **02.15** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **02.35** Noc Magii; **04.00** Szpital – program obyczajowy

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy; **09.10** Malanowski i Partnerzy; **09.40** Sekrety rodziny – program obyczajowy; **10.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **11.40** Gliniarze; **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy – program obyczajowy; **14.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3216); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** MEGA HIT: Niezniszczalni 2 – film akcji, USA 2012, reż.: Simon West, wyk.: Liam Hemsworth, Jean-Claude Van Damme; **22.25** Jack Reacher: Jednym strzałem – USA 2012, reż.: Christopher McQuarrie; **01.05** W ciemności – Polska/Niemcy/Kanada 2011, reż.: Agnieszka Holland, wyk.: Marcin Bosak, Agnieszka Grochowska, Robert Więckiewicz; **04.25** Kabarety; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Teleszkapy TV Okazje

Film akcji NIEZNISZCZALNI 2

POLSAT – 20.05

Czołówka gwiazd kina akcji zbiera się ponownie jako „Niezniszczalni”. Lider Barney Ross (Sylvester Stallone), specjalista od walki wręcz Yin Yang (Jet Li), nożownik Lee Christmas (Jason Statham), nieobliczalny Gunnar Jensen (Dolph Lundgren) otrzymują zadanie od agenta CIA, Churcha (Bruce Willis). Mają udać się do Albanii i przechwycić pewien obiekt ze strąconego samolotu. Na miejscu grupa wpada w pułapkę przemytnika broni Jeana Vilaina (Jean-Claude Van Damme), który uprowadza i morduje Billy’ego Kida (Liam Hemsworth), najmłodszego niezniszczalnego. Kompani postanawiają się zemścić. Tymczasem Vilain stara się przechwycić pluton z opuszczonej kopalni. Z pomocą eksperta od nowoczesnej technologii Maggie Chan (Nan Yu), najemnika Trenchy (Arnold Schwarzenegger) i Bookera (Chuck Norris) Niezniszczalni ruszają pokrzyżować przestępcy szczyty.

Źródło: filmweb.pl

TVP 1

05.15 Przysięga (392) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **06.05** Elif (960) – serial, Turcja 2018; **06.50** Policzmy się dla Polski; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Kościół z bliska; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.30** Policzmy się dla Polski; **08.40** Ranczo (92): Radio Mamrot – serial obyczajowy TVP; **09.35** Komisarz Alex (53): Lista śmierci; **10.35** Ojciec Mateusz (300): To ja Mateusz; **11.25** Kasta – Zawodowy oszust; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.55** Natura w Jedyńce; **14.00** Elif (961); **14.50** Policzmy się dla Polski; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (393); **16.50** Zapowiedź Teleexpressu; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia?; **17.55** Klan (3793); **18.20** Kasta – Celebrytka; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport **19.30** Wiadomości **20.05** Pogoda **20.10** ALARM! – magazyn interwencyjno-sledczy **20.30** Leśniczówka (378) – wyk.: Jolanta Fraszyska, Marek Bukowski, Przemysław Bluszcz, Janusz Chabior, Weronika Książkiewicz, Henryk Talar, Julia Kostow, Krzysztof Globisz, Michał Czernecki, Krystyna Tkacz **20.55** Wielkie rodziny (6) – telenowela dokumentalna TVP **21.40** Magazyn Ekspresu Reporterów **22.45** Ocaleni – reality show **23.50** Magazyn śledczy Anity Gargas **00.25** Stadnina – film fabularny, Australia/Wielka Brytania 1989 **02.05** Ratownicy (8/13) – serial TVP **02.55** Magazyn Ekspresu Reporterów **03.55** Film dokumentalny

TVP 2

04.55 Cafe piosenka – Bogusław Nowicki – talk-show; **05.30** Górscy ratownicy (40): Uwięzieni w mroku, cz. 2 – serial obyczajowy, Niemcy 2014; **06.20** Policzmy się dla Polski; **06.25** Symbol życia i zwycięstwa; **06.55** Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie; **10.40** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.10** Policzmy się dla Polski; **11.25** Rodzinka.pl (128): Użytki są dla mądrych – serial komediowy TVP; **11.50** Dla niesłyszących – Barwy szczęścia (2429) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Kolo fortuny – teleturniej; **13.15** Kozacka miłość (95) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (273): Do końca życia – serial fabularny zwanym TVP; **15.10** Górscy ratownicy (49): Ostatkiem sił, cz. 1; **16.00** Kolo fortuny; **16.35** Familiada; **17.15** Promyk nadziei (21); **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque; **18.45** Kozacka miłość (96) **19.35** Barwy szczęścia (2429) – serial obyczajowy TVP **20.10** Barwy szczęścia (2430) – serial obyczajowy TVP **20.40** Kulisy serialu M jak miłość **20.55** M jak miłość (1584) – serial TVP **21.50** Mata Hari (12) – serial, Portugalia/Rosja 2016 **22.35** Zainwestuj w marzenia (36) **22.45** The Good Doctor (29) – serial obyczajowy, USA 2018 **23.40** Ludzkie historie – Warszawa: miasto podzielone **01.00** Austeria – dramat **02.55** Monster – film fabularny, USA/Niemcy 2003, reż.: Patty Jenkins, wyk.: Charlize Theron, Scott Wilson, Christina Ricci **04.55** Rodzinka.pl – serial komediowy TVP **05.20** Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie – Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata; **05.59** Serwis Info Poranek; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.51** Wstaje dzień; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agrobiznes; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.59** Serwis Info Dzień; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **16.25** Pogoda Info; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Dla niesłyszących: O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20 **21.00** Nie da się ukryć **21.25** Serwis Info Wieczór **21.41** Pogoda Info **21.50** W tyle wizji **22.25** Serwis Info Wieczór **22.30** W tyle wizji Extra **23.00** Info Wieczór **23.30** W akcji **23.55** Serwis Info Wieczór **00.03** Wiadomości **00.31** Gość Wiadomości **00.56** Pogoda Info **01.00** Minęła 20 **01.55** W tyle wizji **02.30** Serwis Info Wieczór **02.35** W tyle wizji Extra **03.00** Serwis dla Polonii **03.16** Pogoda Info **03.20** O co chodzi **03.48** Taśmy bezpieki **04.17** Taśmy bezpieki **04.50** wojsko-polskie.pl **05.16** Agrobiznes

TV TRWAM

06.00 Mojżesz – 10 przykazań; **06.50** Stan bezpieczeństwa państwa; **07.00** Dar nadziei; **07.45** Hwange; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Słowo Życia; **08.40** Świadkowie; **09.10** Papież Polak do Rodaków; **09.30** Inżynier; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Jak my to widzimy; **10.45** Zew natury; **11.05** Mocni w wierze; **11.35** Mysłac Ojczyzna; **11.45** Historia i architektura Polski w rysunkach prof. Ryszarda Natusiewicz; **12.00** Regina Coeli; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Sanktuaria polskie; **12.40** Śladami apostoła Pawła; **13.25** Święty na każdy dzień; **13.30** Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze; **14.30** Cena nadziei; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Jestem mamą; **16.30** Kalejdoskop Młodych; **16.50** Refleksja nad psalmem 23; **17.00** 100 cudownych miejsc na świecie; **17.10** Prosto o gospodarce; **17.30** Rajd Katyński; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Regina Coeli **18.05** Informacje dnia **18.15** Rozmowy niedokończone **19.25** Święty na każdy dzień **19.30** Każdy maluch to potrafi **19.45** Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci **20.00** Informacje dnia **20.20** Różaniec – audycja modlitewna **20.50** Mysłac Ojczyzna **21.00** Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze **21.20** Informacje dnia **21.40** Polski Punkt Widzenia **22.00** Paweł VI. Papież czasów burzy **23.40** Młodzi światu **23.50** 100 cudownych miejsc na świecie **00.05** Programy powtórkowe

Film akcji
WIEZIEN LABIRYNTU

POLSAT – 20.05

Thomas (Dylan O'Brien) budzi się w środku ogromnego labiryntu, na polanie ogrodzonej wysokim, betonowym murem. Podobnie jak pozostali uwięzieni w Strefie nie pamięta niczego z dotychczasowego życia ani jak się tu znalazł. Przywódcą grupy jest Alby (Aml Ameen), który trafił do Labiryntu jako pierwszy. Przez miesiąc był sam, nie mając pojęcia, gdzie jest, i nie mogąc liczyć na jakąkolwiek pomoc. Potem zaczęli dołączać do niego kolejni chłopcy. W ciągu trzech lat stworzyli społeczność, w której każdy pełni określoną funkcję. Rola zwiadowców jest badanie Labiryntu. Wyruszają o świcie i pokonują jak najdłuższe trasy. Mają czas do zachodu słońca, kiedy powrót na polanę zostaje odcięty, Labirynt zmienia swój układ, a z kryjówek wychodzą Bóldożery. Pozostanie za bramą na noc jest równoznaczne ze śmiercią. Thomasowi Labirynt i Strefa wydają się w jakiś niezrozumiały sposób znajome. W dodatku łączy go niejasna więź z przybyłą miesiąc po nim do obozu Teresą (Kaya Scodelario). Pierwsza w Strefie dziewczyna przynosi ze sobą tajemniczą notatkę.

Źródło: filmweb.pl

TVN

05.40 Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **06.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **07.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Doradca smaku; **11.45** Ukryta prawda – program obyczajowy; **12.50** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.50** Ukryta prawda; **14.55** Szpital – program obyczajowy; **16.00** LAB; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! Koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (3207) – serial obyczajowy; **20.55** Milionerzy – teleturniej; **21.30** Żywioły Saszy – Ogień; **22.30** Kuba Wojewódzki – talk-show; **23.30** Superwizjer – magazyn reporterów; **00.05** Grzesznica (7/8) – serial, USA; **01.00** Oszuści (4/10); **02.00** Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **02.20** Noc Magii; **03.45** Szpital

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy – wyk.: Bronisław Cieślak; **09.10** Malanowski i Partnerzy; **09.40** Sekrety rodziny – program obyczajowy; **10.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **11.40** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier, Tomasz Skrzypniak, Ewelina Ruckgaber; **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy – program obyczajowy; **14.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3217); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Więzień labiryntu – USA/Kanada/Wielka Brytania 2014, reż.: Wes Ball; **22.40** Cztery bracia – USA, reż.: John Singleton; **00.55** Kongo – USA 1995, reż.: Frank Marshall, wyk.: Dylan Walsh, Laura Linney, Ernie Hudson, Tim Curry; **03.25** Tajemnice losu; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telegazety TV Okazje

TVP 1

05.15 Przysięga (393); **06.05** Elif (961); **06.50** Policzmy się dla Polski; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Rodzinny ekspres; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.30** Policzmy się dla Polski; **08.40** Ranczo (93); Wykapani ojciec; **09.35** Komisarz Alex (54): Okrutna prawda; **10.35** Ojciec Mateusz (301): Trudny powrót; **11.25** Kasta – Celebrytka; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.40** Rok w ogrodzie Extra; **12.55** Czołówka. Natura w Jedyńce; **12.55** Natura w Jedyńce; **14.00** Elif (962); **14.50** Policzmy się dla Polski; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.00** Policzmy się dla Polski; **16.05** Przysięga (394); **16.50** Zapowiedź Teleexpress; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia?; **17.55** Klan (3794); **18.20** Kasta – Bezprawne poręczenie; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.00 Dżingiel Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM! – magazyn interwencyjno-śledczy
20.30 Leśniczówka (379)
21.00 Geniusze i marzyciele. Józef Hofmann – film dokumentalny
22.05 Czołówka Historia bez tajemnic
22.10 Historia bez tajemnic – Draugen – film dokumentalny
23.05 Deep State: tajny układ (3) – USA 2018
00.00 Maximum Ride – film fantasy, USA 2016
01.35 Prokurator (7/10) – serial kryminalny TVP
02.30 wojsko-polskie.pl – reportaż
02.55 Pogoda na piątek (1) – serial obyczajowy TVP
03.50 Film dokumentalny
04.45 Notacje – cykl dokumentalny

TVP 2

05.30 Górsy ratownicy (41): Zaginiony syn, cz. 1 – serial obyczajowy, Niemcy 2014; **06.25** Muzeum Getta Warszawskiego; **06.50** Familiada – teleturniej; **07.20** Policzmy się dla Polski; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie; **10.40** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.10** Policzmy się dla Polski; **11.25** Rodzinka.pl (129): Wigilia – serial komediowy TVP; **11.50** Dla niesłyszących – Barwy szczęścia (2430) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.15** Kozacka miłość (96) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (274): Nigdy więcej – serial fabularzowany TVP; **15.10** Górsy ratownicy (50): Ostatkiem sił, cz. 2 – serial obyczajowy, Niemcy 2014; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Promyk nadziei (22) – serial, Turcja 2019; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque; **18.45** Kozacka miłość (97)
19.35 Barwy szczęścia (2430)
20.10 Barwy szczęścia (2431)
20.40 Kulisy seriali Na dobre i na złe i Na sygnale
20.55 Na dobre i na złe (807): Matka wystarczająco idealna
21.45 Pielęgniarki i pielęgniarze (1) – serial obyczajowy, Dania 2018
22.45 The Good Doctor (30) – serial obyczajowy, USA 2019
23.35 Zanim się pojawiłeś – film obyczajowy, USA 2016, reż.: Thea Sharrock, wyk.: Emilia Clarke, Sam Claflin, Janet McTeer
01.35 Geniusz: Picasso (1) – USA 2018
02.35 Piesza wędrówka (3): Droga do domu – film dokumentalny, Francja 2018
03.45 Zaginiona (6/7): Śledztwo – serial TVP
04.35 Zakochanie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata; **05.59** Serwis Info Poranek; **06.30** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agrobiznes; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda Info; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **16.25** Pogoda Info; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Dla niesłyszących: O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda Info
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda Info
01.00 Minęła 20
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
03.00 Serwis dla Polonii
03.16 Pogoda Info
03.20 O co chodzi
03.47 Filmy Dokumentalne TVP Info
04.13 Taśmy bezpieki
04.45 Taśmy bezpieki
05.16 Agrobiznes

TV TRWAM

06.00 Paweł VI. Papież czasów burzy; **07.40** 100 cudownych miejsc na świecie; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Każdy maluch to potrafi; **09.00** Kalejdoskop Młodych; **09.20** Kolory Świętości; **09.25** Sanktuarium polskie; **09.45** Święty na każdy dzień; **09.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **10.00** Audycja Generalna; **11.00** Świat na wyciągnięcie ręki; **11.15** Jestem mamą; **11.30** Myśląc Ojczyznę; **11.40** Prosto o gospodarce; **12.00** Regina Coeli; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Historia, której nie pamiętam; **13.15** Jerash; **13.30** Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze; **14.30** Geniusz Stworzenia; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Na zdrowie; **16.30** Po co nam wykopaliska?; **17.00** Po stronie prawdy; **17.30** Rykoszetem; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Regina Coeli

18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Brat Franciszek
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec – audycja modlitewna
20.50 Myśląc Ojczyznę
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 W poszukiwaniu dowodów
23.00 Karol de Foucauld
23.45 Święty na każdy dzień
00.00 Programy powtórkowe

TVN

05.40 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **06.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **07.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Doradca smaku; **11.45** Ukryta prawda; **12.50** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.50** Ukryta prawda; **14.55** Szpital – program obyczajowy; **16.00** LAB; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! Koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **20.10** Doradca smaku; **21.15** Na Wspólnej (3208) – serial obyczajowy, Polska; **20.55** Milionerzy – teleturniej; **21.30** Tajemnica zawodowa; **22.35** Gang Story – film sensacyjny, Francja/Belgia 2011, reż.: Olivier Marchal, wyk.: Tcheky Karyo, Gerard Lanvin, Daniel Duval; **00.45** Superwizjer; **01.20** Tajemnica zawodowa; **02.15** Uwaga!; **02.35** Noc Magii; **04.00** Szpital

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy – wyk.: Bronisław Cieślak, Marek Krupski, Anna Lucińska, Magdalena Rembacz; **09.10** Malanowski i Partnerzy; **09.40** Sekrety rodziny; **10.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **11.40** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier, Tomasz Skrzypniak, Ewelina Ruckgaber, Piotr Mróz; **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy; **14.40** Dlaczego ja?; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3218); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Nasz Nowy Dom; **21.05** Komisarz Mama; **22.05** Sposób na blondynkę – komedia romantyczna, USA 1998, reż.: Bobby Farrelly, Peter Farrelly; **00.50** Prawdziwa historia – USA 2015, reż.: Rupert Goold, wyk.: Maria Dizzia, James Franco; **03.00** Tajemnice losu; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

Komedia romantyczna SPOSÓB NA BLONDYNKĘ

POLSAT – 22.05

Niełatwo jest znaleźć sposób na blondynkę, zwłaszcza gdy jest ona, wbrew krążącym o niej dowcipom, nie tylko piękna, ale i wykształcona, inteligentna, a do tego pełna nieodpartego uroku. Przekonuje się o tym Ted (Ben Stiller), beznadziejnie zakochany w Mary (Cameron Diaz), którą ostatni raz widział na balu maturalnym trzynastu lat wcześniej. Stając się ją odnaleźć, Ted szuka pomocy u prywatnego detektywa (Matt Dillon). Ten znajduje Mary bez trudu na Florydzie i... natychmiast się w niej zakochuje. Gdy Ted poznaje prawdę, wkracza do akcji. Niestety, obaj rywale odkrywają, że każdy mężczyzna, który raz ujrzy śliczną Mary, od razu chce zdobyć jej rękę.

Źródło: filmweb.pl

TVP 1

05.15 Przysięga (394) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **06.05** Elif (962); **06.50** Policzmy się dla Polski; **07.00** **Transmisja Mszy Świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze**; **07.30** Program katolicki; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.30** Policzmy się dla Polski; **08.40** Ranczo (94): Wybacz mnie; **09.40** Komisarz Alex (55): Przegrany; **10.35** Ojciec Mateusz (302): Gość w domu; **11.25** Kasta – Bezprawne poręczenie; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.25** Agropogoda; **12.30** To się opłaca; **12.45** Zainwestuj w małżeństwa; **12.50** Natura w Jedyńce; **14.00** Elif (963); **14.50** Policzmy się dla Polski; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** **ALARM!**; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (395); **16.50** Zapowiedź Teleexpressu; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia?; **17.55** Klan (3795); **18.20** Kasta – Zięć; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport **19.30** Wiadomości **20.00** Dziś i jutro Wiadomości **20.05** Pogoda **20.10** **ALARM!** – magazyn interwencyjno-sledczy **20.30** Leśniczówka (380) – wyk.: Jolanta Fraszynska, Marek Bukowski, Przemysław Bluszcz **21.00** Sprawa dla reportera **21.55** Magazyn śledczy Anity Gargas **22.30** Magazyn kryminalny 997 **23.15** Motel Polska **23.50** Tanie Dranie – Moroz i Kłopotowski komentują świat – Jarosław Marek Rymkiewicz a strategię polskość – talk-show **00.35** Londyńczycy II (5/16) – serial obyczajowy TVP **01.30** Nowa – Wątpliwość – serial TVP **02.30** Ocaleni – reality show **03.35** Sprawa dla reportera **04.25** Magazyn śledczy Anity Gargas

TVP 2

05.00 Cafe piosenka – STASHKA czyli Katarzyna Hain; **05.30** Górscy ratownicy (42): Zaginiony syn, cz. 2 – serial obyczajowy, Niemcy 2014; **06.25** Smaki świata po polsku; **06.50** Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie; **10.40** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.15** Policzmy się dla Polski; **11.25** Wojciech Cejrowski – boso przez świat; **11.50** Dla niesłyszących – Barwy szczęścia (2431) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Kolo fortuny – teleturniej; **13.15** Kozacka miłość (97) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (275): Powiedz Arturowi: Przepraszam – serial fabularny TVP; **15.10** Górscy ratownicy (51): Zaginiony, cz. 1 – serial obyczajowy, Niemcy 2014; **16.00** Kolo fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Promyk nadziei (23); **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque; **18.45** Kozacka miłość (98) **19.35** Barwy szczęścia (2431) **20.10** Barwy szczęścia (2432) **20.40** Kulisy seriali Na dobre i na złe i Na sygnale **20.55** Na sygnale (307): Nowy początek **21.20** Na sygnale (308): Gotowy na wszystko **21.50** Pielęgniarki i pielęgniarze (2) – serial obyczajowy, Dania 2018 **22.45** The Good Doctor (31) **23.40** Jutro nie umiera nigdy – film sensacyjny, USA/Wielka Brytania 1997, reż.: Roger Spottiswoode **01.45** Facet do wymiany – film obyczajowy, Francja 2017, reż.: Guillaume Canet **03.50** Bez tożsamości (30) – serial, Hiszpania/Niemcy 2016 **04.30** Art Noc – Jak niebo nad nami... – koncert zespołu Wilki **05.20** Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata; **05.59** Serwis Info Poranek; **06.30** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agrobiznes; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.59** Serwis Info Dzień; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **16.25** Pogoda Info; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Dla niesłyszących: O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20 **21.00** Nie da się ukryć **21.25** Serwis Info Wieczór **21.41** Pogoda Info **21.50** W tyle wizji **22.25** Serwis Info Wieczór **22.30** W tyle wizji Extra **23.00** Info Wieczór **23.30** W akcji **23.55** Serwis Info Wieczór **00.03** Wiadomości **00.31** Gość Wiadomości **00.56** Pogoda Info **01.00** Minęła 20 **01.55** W tyle wizji **02.30** Serwis Info Wieczór **02.35** W tyle wizji Extra **03.00** Serwis dla Polonii **03.16** Pogoda Info **03.20** O co chodzi **03.47** Filmy Dokumentalne TVP Info **04.17** Taśmy bezpieki **04.51** Taśmy bezpieki **05.22** Agrobiznes

TV TRWAM

06.00 Audycja Generalna; **07.00** Próba wiary. Św. Cecylia; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Przygody Mobilników; **09.00** Na zdrowie; **09.25** Święty na każdy dzień; **09.30** Brat Franciszek; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Myśląc Ojczyznę; **11.35** Przegrana i ludzie; **12.00** **Regina Coeli**; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Po stronie prawdy; **12.50** Wyszyński; **13.20** Niedziela; **13.30** **Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze**; **14.30** Objawienie w Paray; **15.25** Ja głuchy; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacja pro-life; **17.05** Petra; **17.30** Odpowiedzialni za Kościół; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** **Regina Coeli** **18.05** Informacja dnia **18.15** Rozmowy niedokończone **19.25** Święty na każdy dzień **19.30** Przyjaciele i bohaterowie **20.00** Informacje dnia **20.20** **Różaniec** – audycja modlitewna **20.50** Głos Polski **21.00** **Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze** **21.20** Informacje dnia **21.40** Polski Punkt Widzenia **22.00** Galilejczyk **22.30** Z wędką nad wodę w Polsce i Świat **23.00** Kaplica Pamięci **00.00** Programy powtórkowe

Komedia
PODRÓŻ PRZEDŚLUBNA

POLSAT – 22.05

Ben Holmes (Ben Affleck) za dwa dni ma zostać mężem Bridget Cahill (Maura Tierney). Państwo Cahill (Blythe Danner i Ronny Cox) nie są entuzjastycznie nastawieni do małżeństwa córki. Podobnie jak jej były chłopak, Steve (David Strickland). Do tego ślub zaplanowano w Savannah w stanie Georgia, a sprawy rodzinne zatrzymują Bena w Nowym Jorku. Wreszcie Ben wsiada do samolotu z nadzieją, że niedługo wylądnie w Savannah. Niestety przy starcie dochodzi do wypadku. Ben ratuje z opresji nie tylko siebie, ale też inną pasażerkę – Sarah Lewis (Sandra Bullock). Od tej pory próbują razem – już drogą lądową – dotrzeć do Georgii. Wydaje się, że wszystko ich dzieli: on jest dobrze zorganizowanym pracownikiem agencji reklamowej, ona była już hostessą, tancerką i sprzedawczynią. A jednak ekscentryczna dziewczyna fascynuje Bena. Podróż z Sarah okaże się dla niego największym życiowym wyzwaniem i postawi pod znakiem zapytania jego przyszłe małżeństwo.

Źródło: filmweb.pl

TVN

05.40 Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **06.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **07.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Doradca smaku; **11.45** Ukryta prawda – program obyczajowy; **12.50** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.50** Ukryta prawda – program obyczajowy; **14.55** Szpital – program obyczajowy; **16.00** LAB; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda; **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! Koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (3209); **20.55** Milionerzy – teleturniej; **21.30** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **22.35** Vinci – komedia, Polska 2004, reż.: Juliusz Machulski, wyk.: Robert Więckiewicz, Borys Szyc, Jan Machulski, Kamila Baar; **00.55** Żywyłoty Saszy – Ogień; **01.55** Uwaga!; **02.15** Noc Magii; **03.40** Szpital

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy; **09.10** Malanowski i Partnerzy; **09.40** Sekrety rodziny; **10.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **11.40** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier, Tomasz Skrzypniak, Ewelina Ruckgaber, Piotr Mróz; **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy – program obyczajowy; **14.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3219) – wyk.: Aneta Zając, Aleksandra Zienkiewicz; **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Nasz Nowy Dom; **21.05** Przyjaciółki (202) – wyk.: Małgorzata Socha, Anita Sokółowska; **22.05** Podróż przedślubna – USA 1999, reż.: Hughes Bronwen, wyk.: Ben Affleck; **00.30** Świat według Kiepskich (189) – wyk.: Andrzej Grabowski, Marzena Kiepiel-Sztuka, Bartosz Żukowski; **01.15** Zakończenie programu – przerwa techniczna

TVP 1

05.15 Przysięga (395) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **06.05** Elif (963) – serial, Turcja 2018; **06.50** Policzmy się dla Polski; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Agape; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.30** Policzmy się dla Polski; **08.40** Ranczo (95): Czysta karta; **09.35** Komisarz Alex (56): Tajemnica spowiedzi; **10.35** Ojciec Mateusz (303): Wokaliści; **11.25** Kasta – Zięć; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.55** Czołówka. Natura w Jedyńce; **12.55** Natura w Jedyńce; **14.00** Elif (964); **14.50** Policzmy się dla Polski; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (396); **16.50** Zapowiedź Teleexpress; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia?; **17.55** Klan (3796); **18.20** Kasta – Księgowia; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport **19.30** Wiadomości **20.00** Dżingiel Wiadomości **20.00** Pogoda **20.10** ALARM! – magazyn interwencyjno-śledczy **20.30** Leśniczówka (381) **21.00** Ojciec Mateusz (322) – serial kryminalny TVP, wyk.: Artur Żmijewski, Piotr Polk, Michał Piela, Kinga Preis, Aleksandra Górska, Artur Pontek, Erik Lubos, Sławomir Orzechowski **22.00** C. K. Dezerterzy (cz. I) – komedia, Polska/Węgry 1985 **23.35** Piękne istoty – film fabularny, USA 2013 **01.45** S. W. A. T. – Jednostka specjalna (35) – serial, USA 2017 **02.40** Mrok (5/8): Pamiętnik – serial kryminalny TVP **03.40** Magazyn kryminalny 997 **04.35** Notacje; cykl dokumentalny

TVP 2

05.30 Górszy ratownicy (43): Wyścig z czasem, cz. 1 – serial obyczajowy, Niemcy 2014; **06.15** Policzmy się dla Polski; **06.20** Anna Dymna – spotkajmy się – Ewa Tabor; **06.50** Familiada – teleturniej; **07.20** Policzmy się dla Polski; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie; **10.40** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.15** Policzmy się dla Polski; **11.25** Dookoła Bałtyku; **11.50** Dla niesłyszących – Barwy szczęścia (2432) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.15** Kozacka miłość (98) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (276): Zaraz wszystko wyleci w powietrze – serial fabularny TVP; **15.10** Górszy ratownicy (52): Zaginiony, cz. 2 – serial obyczajowy, Niemcy 2014; **16.00** Koło fortuny; **16.35** Familiada; **17.15** Promyk nadziei (24); **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Kozacka miłość (99) **19.35** Barwy szczęścia (2432) **20.05** Barwy szczęścia (2433) **20.35** Centralne Biuro Humoru (1) **22.00** Muzyka, Taniec, Zabawa **23.05** Kino relaks – Przypadkowy mąż – komedia, USA 2008, reż.: Hugh Wilson, Griffin Dunne, wyk.: Uma Thurman, Colin Firth, Jeffrey Dean Morgan, Sam Shepard **00.45** Dowódca plutonu – dramat wojenny, USA 1988, reż.: Aaron Norris, wyk.: Michael Dudikoff, Robert F. Lyons, Michael DeLorenzo **02.30** Jutro nie umiera nigdy – film sensacyjny, USA/Wielka Brytania 1997, reż.: Roger Spottiswoode, wyk.: Pierce Brosnan, Jonathan Pryce **04.35** Czy jest tu panna na wydaniu? **05.40** Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.59** Serwis Info Poranek; **06.30** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agrobiznes; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda Info; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **16.25** Pogoda Info; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Dla niesłyszących: O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Forum **21.00** Nie da się ukryć **21.25** Serwis Info Wieczór **21.41** Pogoda Info **21.50** W tyle wizji **22.25** Serwis Info Wieczór **22.30** W tyle wizji Extra **23.00** Info Wieczór **23.30** W akcji **23.55** Serwis Info Wieczór **00.03** Wiadomości **00.31** Gość Wiadomości **00.56** Pogoda Info **01.00** Forum **01.55** W tyle wizji **02.30** Serwis Info Wieczór **02.35** W tyle wizji Extra **03.00** Serwis dla Polonii **03.16** Pogoda Info **03.20** O co chodzi **03.47** W akcji **04.07** Taśmy bezpieki **04.40** Taśmy bezpieki **05.15** Reportaż TVP Info **05.36** Agrobiznes

TV TRWAM

06.00 Ewolucja – nauka czy ślepa wiara?; **07.40** 100 cudownych miejsc na świecie; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Przyjaciele i bohaterowie; **09.10** Z wędką nad wodę w Polsce i Świata; **09.35** Święty na każdy dzień; **09.45** Dłuc in altum; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Głos Polski; **11.35** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.45** Spotkania z ekologią; **12.00** Regina Coeli; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Sanktuarium Betharram; **13.15** Grunt to droga; **13.30** Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze; **14.30** Zrozumieć Antycywilizację; **14.55** Słowo Życia; **15.00** Modlitwa w Godzinie Miłosierdzia Koronką do Bożego Miłosierdzia; **15.20** Mocni w wierze; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Siódmy sakrament; **16.35** Świat na wyciągnięcie ręki; **17.00** Regal Mistrzowie; **17.30** Antykultura III; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Regina Coeli **18.05** Informacje dnia **18.15** Westerplatte Młodych **18.55** Niedziela **19.00** Warto zauważyć... **19.30** Opowieści Theo **19.45** Modlitwa z telefontycznym udziałem dzieci **20.00** Informacje dnia **20.20** Różaniec – audycja modlitewna **20.50** Myśląc Ojczyznę **21.00** Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze **21.20** Informacje dnia **21.40** Polski Punkt Widzenia **22.00** Ziemia Obiecana **22.45** Geniusz Stworzenia **00.00** Programy powtórkowe

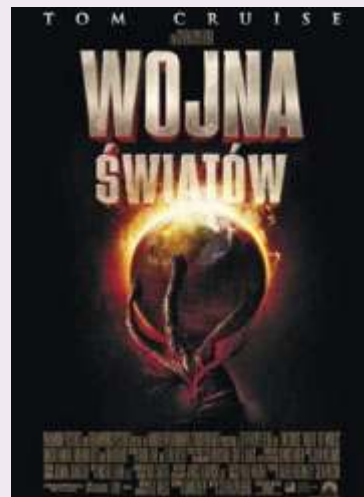
TVN

05.40 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **06.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **07.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Doradca smaku – program kulinarny; **11.45** Ukryta prawda – program obyczajowy; **12.50** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.50** Ukryta prawda; **14.55** Szpital – program obyczajowy; **16.00** LAB; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! Koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.05** Miłe wieści; **20.10** Batman kontra Superman: Świt sprawiedliwości – film przygodowy, USA 2016, reż.: Zack Snyder; **23.10** Intruzi – horror, USA/Wielka Brytania/Hiszpania 2011, reż.: Juan Carlos Fresnadillo; **01.20** Kuba Wojewódzki – talk-show; **02.25** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **02.45** Noc Magii; **04.10** Szpital – program obyczajowy

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy – wyk.: Bronisław Cieślak, Marek Krupski, Anna Lucińska, Magdalena Rembacz; **09.10** Malanowski i Partnerzy; **09.40** Sekrety rodziny; **10.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **11.40** Gliniarze; **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy – program obyczajowy; **14.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3220); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Twoja Twarz Brzmi Znamo; **22.05** Wojna światów – thriller s.f., USA 2005, reż.: Steven Spielberg, wyk.: Dakota Fanning; **00.45** X-Men 2 – film akcji, USA 2003, reż.: Singer Bryan, wyk.: Hugh Jackman, Patrick Stewart, Ian McKellen, Famke Janssen, James Marsden; **03.40** Tajemnice losu; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Teleszkapy TV Okazje

Thriller s.f. WOJNA ŚWIATÓW POLSAT – 22.05

Współczesna wersja klasycznego thrillera s.f. H.G. Wellsa ukazuje heroiczną walkę o przetrwanie rodzaju ludzkiego widzianą oczami przeciętnej amerykańskiej rodziny. Uciekając przed pozaziemską armią zabójczych Trójnogów, które niszczą wszelkie oznaki życia na swojej drodze, Ray Ferrier (Tom Cruise) ściga się ze śmiercią, by ocalić własne dzieci. Wojna światów to nieziemski przygoda pełna akcji i olśniewających efektów specjalnych.

Źródło: filmweb.pl

TVP 1

05.05 Klan (3792) – telenowela TVP;
05.25 Klan (3793) – telenowela TVP;
 wyk.: Tomasz Stockinger, Laura Łącz;
06.50 Policzmy się dla Polski; **07.00**
 Transmisja Mszy Świętej z sanktuarium
 Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.35**
 Rok w ogrodzie; **08.00** Rok w ogrodzie
 Extra; **08.15** wojsko-polskie.pl; **08.40**
 Pełnosprawni – magazyn dla niepełno-
 sprawników; **09.00** Prywatne życie zwie-
 rząt: Jajo czy kura – co było pierwsze?
 – reportaż; **09.30** Czołówka Fascynujący
 świat; **09.30** Fascynujący świat – Genera-
 cja algorytm; **10.30** Sprawa dla reporter-
 ra; **11.30** Kowboje – western, USA 1972;
13.45 Okrasa łamie przepisy; **14.15** Z pa-
 mięci – Ewa Garztecka; **14.25** Ozdrowień-
 cy; **14.55** Policzmy się dla Polski; **15.05**
 Sekretne życie kotów; **15.55** To był rok!
16.50 Zapowiedź Teleexpressu; **17.00** Tele-
 express; **17.20** Pogoda; **17.30** Jaka to
 melodia?; **18.30** Stulecie Winnych (34)
 – serial TVP, wyk.: Barbara Wypych, Jan
 Wieczorkowski; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.00 Dżingiel Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM! – magazyn interwen-
 cyjno-śledczy
20.35 Komisarz Alex (189): Bez prze-
 baczenia – serial kryminalny
 TVP, wyk.: Krystian Wiśniewski,
 Magdalena Walach, Piotr Bon-
 dyra, Mariusz Jakus, Mariusz
 Ostrowski, Agnieszka Kowicka,
 Hubert Jarczak, Agnieszka Ka-
 wiorska
21.30 Hit na sobotę – Dziewiąty legion
 – film fabularny, USA 2011
23.35 C. K. Dezerterzy (cz. I) – kome-
 dia, Polska/Węgry 1985
01.10 Niewinne – dramat, Belgia/Fran-
 cja/Polska 2015
03.15 Jaka to melodia? – teleturniej
 muzyczny
04.05 Z pamięci – Ewa Garztecka –
 felieton

TVP 2

05.50 Dla niesłyszących – Barwy szczę-
 ścia (2429) – serial obyczajowy TVP;
06.20 Dla niesłyszących – Barwy szczę-
 ścia (2430) – serial obyczajowy TVP;
06.50 Policzmy się dla Polski; **06.55** Dla
 niesłyszących – M jak miłość (1583);
07.55 Pytanie na śniadanie; **11.05** Zain-
 westuj w marzenia (35): Rozwój biznesu
 – serial TVP; **11.20** Rodzinny ekspres –
 Modlitwa za kierowców w czasie pande-
 mii; **11.50** Program rozrywkowy; **12.55**
 Program rozrywkowy; **14.00** Familiada –
 teleturniej; **14.35** Koło fortuny – teletur-
 niej; **15.15** Wojciech Cejrowski – boso
 przez świat; **15.45** Smaki świata po pol-
 sku; **16.20** Na dobre i na złe (807): Mat-
 ka wystarczająco idealna – serial TVP;
17.20 Na sygnale (307): Nowy począ-
 tek – serial fabularny TVP; **17.50**
 Dla niesłyszących – Słowo na niedzielę;
18.00 Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30**
 Postaw na milion; **19.25** Rodzinka.pl
 (171): Manipulować, ale z uwagą – se-
 rial komediowy TVP
20.00 Dance Dance Dance
 – cz. 1 – widowisko
 rozrywkowe
21.05 Dance Dance Dance
 – cz. 2 – widowisko
 rozrywkowe
22.10 Kabaret. Super Show
 Dwójki (8) – program
 kabaretowy
23.15 Hity wszech czasów –
 magazyn
 muzyczny
00.20 Facet do wymiany – film
 obyczajowy, Francja 2017,
 reż.: Guillaume Canet,
 wyk.: Guillaume Canet,
 Marion Cotillard
02.30 Rebeliant – dramat, USA 2016,
 reż.: Gary Ross,
 wyk.: Matthew McConaughey,
 Keri Russell, Christopher
 Berry
04.50 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie: Poranek; **05.59** Serwis
 Info Poranek – wiadomości z kraju i świa-
 ta; **06.20** Wstaje dzień; **06.30** Serwis Info
 Poranek; **06.50** Wstaje dzień; **07.00** Ser-
 wis Info Poranek; **07.21** Pogoda Info;
07.29 Serwis Info Poranek; **07.52** Po-
 goda Info; **07.59** Serwis Info Poranek;
08.22 Pogoda Info; **08.30** W Kontrze;
09.15 Salon dziennikarski; **11.59** Ser-
 wis Info Dzień weekend; **12.29** Serwis
 Info Dzień weekend; **12.51** Pogoda Info;
12.59 Serwis Info Dzień weekend; **13.29**
 Serwis Info Dzień weekend; **13.59** Ser-
 wis Info Dzień weekend; **14.53** Pogoda
 Info; **15.00** Debata TVP Info; **15.29** Info
 Dzień; **16.25** Pogoda Info; **16.30** Korona-
 wirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress;
17.15 Teleexpress Extra; **17.30** Studio
 Wschód; **18.00** Panorama; **18.18** Serwis
 Info Wieczór weekend; **18.30** Kobięcym
 okiem; **18.52** Serwis Info Wieczór week-
 end
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór weekend
21.41 Pogoda Info
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór weekend
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Magazyn śledczy Anity Gargas
23.25 Info Wieczór
00.00 Wiadomości
00.28 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda Info
01.00 Salon dziennikarski
01.46 Pogoda Info
01.56 Minęła 20
02.49 Pogoda Info
03.00 Serwis dla Polonii
03.20 Filmy Dokumentalne TVP Info
04.13 Solidarność walcząca
 w Trójmieście
05.10 Reportaż TVP Info
05.28 Magazyn śledczy
 Anity Gargas

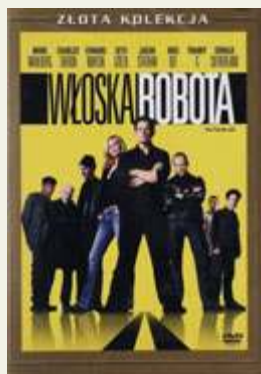
TV TRWAM

06.00 Ziemia Obiecana; **06.45** Sanktu-
 arium Batharram; **07.40** 100 cudow-
 nych miejsc na świecie; **07.50** Kolory
 Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Pola-
 ków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** We-
 sterplatte Młodych; **08.55** Słowo Życia;
09.00 Telewizyjny Uniwersytet Biblijny;
10.00 Informacje dnia; **10.15** Retros-
 pekcja; **10.20** Święty na każdy dzień;
10.25 Myśląc Ojczyznę; **10.35** Polski
 Punkt Widzenia; **11.00** Kropelka radości;
12.00 Regina Coeli; **12.03** Informacje
 dnia; **12.20** Warto zauważyć...; **12.50**
 Siódmy sakrament; **13.20** Ocalić od za-
 pomnienia; **13.30** Msza Święta z kaplicy
 Cudownego Obrazu Matki Bożej Często-
 chowskiej na Jasnej Górze; **14.30** Nie-
 dziela; **14.35** Apokryfy; **15.30** Wierzę
 w Boga; **16.00** Informacje dnia; **16.10**
 Powstanie Wielkopolskie; **17.00** Z Parla-
 mentu Europejskiego; **17.30** Mocni Jego
 mocą; **17.55** Poczet Wielkich Polaków;
18.00 Regina Coeli; **18.05** Informacje
 dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy
 dzień
19.30 Katecheza ks. bpa Antoniego
 Długosza
19.45 Modlitwa z telefonicznym
 udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyznę
21.00 Apel Jasnogórski
 z kaplicy Cudownego
 Obrazu Matki Bożej
 Częstochowskiej
 na Jasnej Górze
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Mojesz – 10 przykazań
22.50 100 cudownych miejsc
 na świecie
23.00 Głos serca
23.45 Filmowe Zyciorysy
00.00 Programy
 powtórkowe

Film akcji
WŁOSKA ROBOTA

POLSAT – 23.25

Grupa ekskluzywnych złodziei, dowo-
 dzona przez genialnego stratega Johna
 (Donald Sutherland), planuje ostatni
 wielki skok w Wenecji, który mógłby
 ustawić ich do końca życia. Wszystko
 przebiega zgodnie z planem aż do
 chwili, gdy jeden ze złodziei Steve
 (Edward Norton) zdradza i zastawia
 pułapkę na resztę grupy. Ginie John,
 a pozostali ledwo uchodzą z życiem. Grupa
 nie może się pogodzić ze
 śmiercią przyjaciela i postanawia się
 zemścić na Stevie i odebrać mu
 wartość 35 milionów dolarów złota. Charlie
 (Mark Wahlberg) przysięga
 zemstę i zostaje następcą Johna. Jednak
 aby plan zemsty miał szansę
 powodzenia, potrzebny jest specjalista
 od otwierania sejfów. Charlie
 wie, że córka Johna Stella (Charlize
 Theron) nie ma sobie równych
 w tym fachu. Żadna zemsta, piękna i
 zdeteminowana dziewczyna
 dołącza do reszty grupy. Razem
 podążają tropem zdrajcy, który ukry-
 wa się gdzieś w Mieście Aniołów.

Źródło: filmweb.pl

TVN

05.10 Uwaga! – program interwen-
 cyjno-śledczy; **05.25** Ukryta prawda
 – program obyczajowy; **06.25** Kuchenne
 rewolucje – program kulinarno-roz-
 rywkowy; **07.25** Efekt Domina; **08.00**
 Dzień Dobry TVN; **11.30** Brzydula
 (129) – wyk.: Julia Kamińska, Filip Bo-
 bek, Maja Hirsch, Małgorzata Socha,
 Łukasz Garlicki, Krzysztof Czeczot, Ma-
 rek Włodarczyk; **12.00** Brzydula (130);
12.30 Brzydula (131); **13.00** Brzydula
 (132); **13.30** Brzydula (133); **14.00** Na
 Wspólnej Omnibus (818); **15.50** Ma-
 sterChef Junior; **17.25** Efekt Domina;
18.00 Kuchenne rewolucje – program
 kulinarno-rozrywkowy; **19.00** Fakty;
19.25 Sport; **19.35** Pogoda; **19.45**
 Uwaga! – program interwenyjo-śled-
 czy; **20.00** Power Couple – program
 rozrywkowy; **21.30** Och, życie! – ko-
 media, USA 2010, reż.: Greg Berlanti,
 wyk.: Katherine Heigl, Josh Duhamel,
 Josh Lucas; **23.55** Wizyta – horror,
 USA 2015, reż.: M. Night Shyamalan;
01.55 Uwaga! – program interwenyjo-
 śledczy; **02.15** Noc Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News;
08.10 Dom – animacja, USA 2015,
 reż.: Tim Johnson; **10.10** Ewa go-
 tuje; **10.40** Nasz Nowy Dom; **11.40**
 Nasz Nowy Dom; **12.40** Bogaty Dom –
 Biedny Dom; **13.40** Łowcy nagród;
14.40 Rolnicy. Podlasie; **15.45** Wię-
 zienie; **16.15** Więzienie; **16.45** Chłopaki
 do wzięcia; **18.15** Chłopaki do wzię-
 cia; **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość
 Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda;
20.05 Kowalscy kontra Kowalscy;
20.35 Kowalscy kontra Kowalscy;
21.05 Och Karol 2 – komedia, Polska
 2011, reż.: Piotr Weresniak, wyk.: Piotr
 Adamczyk, Małgorzata Foremniak, Jan
 Frycz; **23.25** Włoska robota – film ak-
 cji, USA/Francja/Wielka Brytania 2003,
 reż.: Gary Gray; **01.55** Wykolejony
 – thriller, USA/Wielka Brytania 2005,
 reż.: Mikael Hafstrom, wyk.: Jenni-
 fer Aniston, Vincent Cassel, Melissa
 George, Clive Owen; **04.10** Tajemnice
 losu; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Tele-
 zakupy TV Okazje

Redakcja „Idziemy” nie ponosi odpowiedzialności za zmiany w programach TV wprowadzone przez nadawców po 9 IV 2021 r.

– Odszedł wielki artysta,
dla którego scena była
ołtarzem sztuki, a widzowie
– najwyższym audytorium.
Nigdy nikomu nie
złorzeczył ani nie narzekał,
wręcz przeciwnie: mówił
o wdzięczności wobec Boga
i ludzi – mówił przyjaciel
Krzysztofa Krawczyka
bp Antoni Długosz
z Częstochowy.

fot. ks. Paweł Kłys

W minioną sobotę już od wczesnych godzin porannych na placu przed łódzką katedrą zaczęli się gromadzić pierwsi fani zmarłego artysty, którzy chcieli go pożegnać. – Dla mnie Krzysztof to cała moja młodość. Dorastałam razem z nim i jego przebojami. To przy nich bawiłam się na prywatkach u znajomych, to przy nich tańczyłam na moim weselu i do dziś ich słucham, nie tylko w radiu, ale na płytach, które dawno kupiłam – tłumaczy stojąca przed katedrą Helena Pasińska. – Nie wiem jak inni, ale ja bardzo przeżyłam śmierć Krzyśka – mówi Andrzej Kuczyński – wraz z nim odeszła część mojego życia. Odeszły wspomnienia i skończyło się coś ważnego. Umarł wielki człowiek, który łączył wielu swoją muzyką!

W ciągu zaledwie dwóch-trzech godzin plac katedralny wypełnił się fanami. Jedni przyjechali z Łodzi, inni z Warszawy, ale byli też wierni fani z Poznania, Wrocławia, a nawet Zakopanego. – Nie mogło mnie dziś tutaj nie być – mówi Tomasz Barczyk, mieszkaniec Zakopanego. – To ostatni hold, jaki mogę złożyć królowi polskiej muzyki – podkreśla przez łzy. Z uwagi na trwającą pandemię i ograniczenia do katedry weszli tylko rodzina i najbliżsi. Mszy żałobnej transmitowanej przez media przewodniczył bp Grzegorz Ryś, a kazanie wygłosił przyjaciel zmarłego bp Antoni Długosz z Częstochowy.

– Można Pana spotkać w pieśni – jak mówi psalmista. Można przez pieśń do Niego dojść. Myślę, że dlatego Kościół przez wieki mówił o drodze do Boga, która nazywa się drogą piękna, a ten, kto przejdzie tę drogę, spotka Pana i spotka Zbawcę. Dziś nasze „dziękuję”

Odszedł wielki artysta

ks. Paweł Kłys

za to, że przez to piękno odkrywany był dla nas Pan, wypowiadamy wobec pana Krzysztofa Krawczyka. Dziękujemy Bogu za jego życie, za jego twórczość i za to, że Pan był jego pieśnią i Zbawcą w tej pieśni! – mówił we wprowadzeniu bp Grzegorz.

Stojąc nad trumną, bp Długosz mówił: – Zmarły nasz przyjaciel Krzysztof przypomina nam dzisiaj, że przemijamy i dążymy do wieczności, a każdy nasz krok jest krokiem w kierunku spotkania z Bogiem Stworzycielem i wszystko, co teraz wydaje się nam tutaj tak ważne i cenne, kiedyś rozbije się o ości śmierteczki i stanie się garścią wspomnień w umysłach naszych bliskich.

– Krzysztof, wielki włóczykij, wybrał się w ostatnią, ale największą i najwspanialszą, bo wieczną podróż, tylko ze swoją duszą, i czekając na nas, podziwiał teraz niebiańskie widoki – piękniejsze nawet od tych, na które patrzył z tarasu swojego domu w Grotnikach. Dziś przypomina nam, że przy końcu życia będziemy sądzeni z miłości – a dokładniej z jej braku. On mówi do nas: może wyobrażasz sobie, jak było wiele razy, gdy wyjeżdżałeś w daleką podróż – że uporządkujesz wszystkie sprawy, zostawisz ostatnie dyspozycje – a ty do końca nie będziesz wiedział, że to już – tłumaczył bp Długosz.

Kończąc homilię, biskup podkreślił: – Krzysztof Krawczyk – wielki artysta i jak

możemy powiedzieć, równy chłop! Dla dobrych śmierć jest zaproszeniem do odpoczynku, dla złych – katastrofą, mawiał św. Ambroży. A Krzysztof był zwyczajnie po ludzku dobry. Śpiewał: chciałem dać coś dobrego, dałem tylko siebie; dałeś całego siebie, drogi Krzysztofie! Polacy to docenili! Drogi Krzysiu, ty już znalazłeś Jezusa! – zakończył.

Na zakończenie homilii częstochowski biskup pomocniczy zaśpiewał jeden ze swoich utworów, który był wyrazem wdzięczności za przyjaźń ze zmarłym.

Po zakończeniu liturgii w katedrze ciało zmarłego przewieziono do Grotnik k. Łodzi – rodzinnej miejscowości zmarłego – gdzie spoczęło na miejscowym cmentarzu.

Jednym z kapłanów celebrujących Mszę św. za zmarłego artystę był ks. Karol Skowroński. – Nie mogło mnie tu dziś nie być. Pana Krawczyka poznałem na koncercie, kiedy byłem jako dziecko z rodzicami nad morzem. Potem jego piosenki towarzyszyły mi w całym moim życiu szkolnym, kleryckim i kapłańskim i nadal towarzyszą. Wraz z nim odeszła częśćka mnie, będzie mi go brakować – tłumaczy duchowny.

Śp. Krzysztof Krawczyk odszedł do Pana w Poniedziałek Wielkanocny 5 kwietnia br., w 74. roku życia.

Drodzy Czytelnicy!
„Idziemy”
jest dostępne
w e-wydaniu
na stronie:
www.eprasa.pl
www.idziemy.com.pl

Prenumerata redakcyjna tygodnika „Idziemy” na rok 2021

Drodzy Czytelnicy! Nasz tygodnik dostępny jest w parafiach i w kioskach. Istnieje też możliwość prenumeraty redakcyjnej. Można otrzymywać nasz tygodnik do domu! Prenumerata redakcyjna w roku 2021: **cena 1 egzemplarza – 7 zł; prenumerata kwartalna – 91 zł; prenumerata półroczna – 182 zł; prenumerata roczna – 364 zł.**

Zniżka! Przy prenumeracie od 5 do 10 egzemplarzy cena 1 egz. wynosi 5 zł. Koszt wysyłki w całości pokrywa redakcja.

Pismo nasze można zaprenumerować, wypełniając dokładnie poniższy blankiet. Tel. 22 5120095

wpłata gotówkowa	nazwa odbiorcy		W Y D. D I E C. W A R. - P R A S K I E J 0 4 - 3 5 7																										odcinek dla odbiorcy
	nazwa odbiorcy cd.		W - w a u l . G r o c h o w s k a 1 9 4 / 1 9 6																										
	I.k.		1 7 1 2 4 0 1 0 9 5													1 1 1 1 0 0 1 0 0 5 1 7 2 4 7 3													
	nr rachunku odbiorcy																												
	waluta		W P L N																										
	kwota																												
	kwota słownie																												
	nazwa zleceniodawcy																												
	nazwa zleceniodawcy cd.																												
	tytułem		P r e n u m e r a t a t y g o d n i k a																										
tytułem cd.		I d z i e m y n a o k r e s																											
pieczęć, data i podpisy zleceniodawcy Opłata:																													

wpłata gotówkowa	nazwa odbiorcy		W Y D. D I E C. W A R. - P R A S K I E J 0 4 - 3 5 7																										odcinek dla odbiorcy
	nazwa odbiorcy cd.		W - w a u l . G r o c h o w s k a 1 9 4 / 1 9 6																										
	I.k.		1 7 1 2 4 0 1 0 9 5													1 1 1 1 0 0 1 0 0 5 1 7 2 4 7 3													
	nr rachunku odbiorcy																												
	waluta		W P L N																										
	kwota																												
	kwota słownie																												
	nazwa zleceniodawcy																												
	nazwa zleceniodawcy cd.																												
	tytułem		P r e n u m e r a t a t y g o d n i k a																										
tytułem cd.		I d z i e m y n a o k r e s																											
pieczęć, data i podpisy zleceniodawcy Opłata:																													

„PRZYWRÓCIĆ DZIECIŃSTWO”
TOWARZYSTWO PRZYJACIOŁ DZIECI ULICY
im. Kazimierza Lisieckiego „Dziadka”

NAWET CIĘŻKIE LATA WOJNY I OKUPACJI NIE
PRZERWAŁY NASZEJ PRACY, NADAL FUNKCJONOWAŁY
OGNISKA PRZY UL. DŁUGIEJ 13 I ŚRODKOWEJ W WARSZAWIE,
GDZIE WIELU WYCHOWAWCÓW I WYCHOWANKÓW
POLEGŁO W CODZIENNEJ WALCE Z OKUPANTEM ORAZ
W POWSTANIU WARSZAWSKIM.

NASZE TOWARZYSTWO OD PONAD 90 LAT PROWADZI
PLACÓWKI WSPIERAJĄCE DZIECI I MŁODZIEŻ.

ZACHĘCAMY DO PRZEKAZANIA NA
RZECZ NASZEJ ORGANIZACJI 1% PODATKU.

WSZYSTKIE POZYSKANE FUNDUSZE POZWOLĄ
WESPRZEĆ DZIAŁALNOŚĆ KAŻDEJ PLACÓWKI,
M.IN. ZAKUPIĆ MATERIAŁY DO ZAJĘĆ, WYŻYWIENIE
I DOFINANSOWAĆ WYJAZDY WAKACYJNE.

Nr KRS
73376

REKLAMA UKAZUJE SIĘ DZIĘKI

SuperDrob